

Contenta in hoc volumine

Persii Satyra = Augustini Dathi
Elegantiae = Guillelmi Caoursini de
obsidione Rhodia = Magni Turci
epistola. Lo compré en Madrid
y de enero 4782.

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

AVLI PERSII

Flacci Satyræ sex,

IOANNE MVRMELLIO

RUREMUNDENSI, SCHOLIASTE,
*cum Indice copiosiore & Annotatione uarietatis
quæ est in carmine Persiano.*

Item Hermanni Buschii, docta & noua
prologi ac primæ Satyræ explicatrix Epistola, Autoris
uita ex Crinito, ac pauulis quibusdam de Sa-
tyra & Satyrographis, annexis.

PARISIIS
In officina Christiani Wecheli.

M. D. XXXVIII.

IOANNES MVRMELLIUS RVRE
mundensis Alardo Amstelredamo suo S.

Vperioribus mensibus, uir doctissime, tuas accepi literas sanè quàm elegantes, unaq; cum eis acceptissimum mihi munus, christiani principis institutionè, saluberimè refertam præceptis, ex Erasmi laudatissima nobis officina depromptam: quam utinã principes semper in manibus haberent, ac uelut pulcherrimum archetypum imitarentur, quemadmodum Africanus ille Scipio Socraticum Xenophotè nunquam deponebat, quem & Mar. Tul. Cicero se legèdo pene contriuisse gloriatur. Remitto tibi (quò crimen ingratitude si non depellam, at certe differam) meas enarratiuiculas in Persium satyrographum, subcisiuis (ut aiunt) horis hac æstate præter alia quædam compositas, in quibus hoc unum maxime studui, relictis grammaticorum dissensionibus, ueram Persianæ sententiæ medullam studiosis porrigere, & in quantis interdum uulgares glossematarij uersentur erroribus, facere palam: quod an consecutus sim aliqua ex parte, iudicent eruditi. Diomedis inquires permutationem facis, qui aurea donanti reddidit ærea, uixq; nouem iuuenis æstimanda. Sunt hæc mi Alarde (fateor) uilia, neq; pro tali tantoq; munere benignitati tuæ rependenda, sed nec Glauci stupiditas in te cadit, qui ut es acris ingenij, probatissimisq; diu ac multum philosophiæ studijs expoliti, munerum scis animum multo esse optimum, magisq; mentem donantis, quàm pretium rei quæ datur æstimandam. Vale, & hoc qualecunq; est munusculum, ut à tui amantissimo profectum, boni consule. XVII. calendæ Nouembris. Alcmariæ.

INDEX VOCABVLORVM

Murmellianis Scholijs enodatorum.

A Ccerfo	55	Bathyllus	106	Ciconia	32
Acerra	49	Beatulus	77	Cicuta	81
Aceruus	125	Bestius	120	Cippus	26
Accius	36	Bidental	51	Cirrus	25
Aedilis	47	Bicolor membrana	60	Cirratus	ibidem
Aerumna	36	Bouilla	122	Citrus	30
Aesopi apologus	84	Bracca	67	Cleantes	96
Agaso	99	Braccatus	ibidem	Clius Virbij	122
Annularis digitus	53	Brutus	99	Coctum	41
Anticus	33	Bryseus	35	Cogitabüdi hominis gen	
Anticyra	82	Bullatus	91	stus	42
Antiopa	36	Cachinno	21	Cornicari	89
Antitheton	38	Cachinnus	ibidem	Coruus	14
Aqualiculus	32	Cachinnor	ibidem	Corui	15
Arcesso	55	Calo	103	Craterus	70
Arcesilas	74	Canina litera	44	Cratinus	46
Arcus	69	Canini dentes	45	Crepida	47
Ars	104	Canicula	66	Crepis	ibidem
Aristophanes	46	Canthus	97	Cultor	96
Arista	78	Cappadoces	125	Dama	98
Asper nummus	73	Caprificus	23	Delumbis	41
Artocrea	122	Castoreum	109	Democles	64
Asis	99	Catasta	125	Deunx	109
Atys	41	Cerdo	87	Digitorum nomina	52
Auricularis digitus	53	Centusis	114	Dij depellentes	112
Axis	97	Ceueo	38	Dinomaches	82
Balteus	87	Cherestratus	112	Ecce	34
Barbatus magister	81	χαίσε	14	Effrons	104
Baucis	82	Chiragra	96	Eleuo	20
Biantis præceptum	97	Chrysis	112	Elegdion	30

Emax	49 Hircus	74 Mantica	84
En	109 Hircosus	ibidem Marcus	98
Ennius	12 Horoscopus	119 Melicerta	104
Ennij tria corda	117 Hyacinthinus	25 Medicus digitus	53
Equidem	93 Hypsipyle	26 Melos	16
Ergenna	51 Ianus	32 Mephitis	77
Essedum	122 Impudicus digitus	53 Merces	55
Euge	28 Impetus	69 Meta	72
Euœ	23 Index	52 Midæ fabula	45
Eupolis	46 Infamis digitus	ibidem Min	19
Examen	20 & 53	Mi	ibidem
Fœnifeca	120 Insanus	66 Minimus digitus	53
Fermentum	23 Ira	78 Mœonides	117
Feronia	99 Irriguus	96 Molares dentes	45
Fertum	55 Irrito	44 Mos satyricorum	13
Festuca	112 Iunx	55 Mutire	45
Fibra	28 Labeo	20 Mutius	44
Ficus Mercurialis	105 Lacerna	30 Mycenæ	90
Fidelia	62 Lena	26 Naca	62
Fistuca	112 Lallare	62 Nectar	16
Floralia	114 Libertas quid 99 &	103 Nepos	124
Fons caballinus	12 Lemures	114 Nequiquam	55
Frixorium	36 Litera Pythagoræ	67 Nerius	50
Galli	114 Lippus	99 Nugæ	20
Gausapa	121 Luctificabilis	36 Numeri crudi	40
Genus	49 Luctifico	ibidem Nummus dolosus	16
Genuini dentes	45 Luna 117 Lupus	44 O interiectio	28
Gluto	105 Maior avunculus	123 Obba	109
Hedera	12 Manus	122 Obstipus	74
Heliconides	ibidem Mana	73 Occare	119
Hercules	50 Mamma	62 Ocimum	82
Hesiodus	12 Mansurius	103 Ocymum	ibidem

INDEX.

Ohe	23	Popa	124	Sclopus	89
Oletum	44	Posticus	33	Senio	66
Omentum	55	Pote	31	Seria	49
Orca	66	Præcordia	45	Semipaganus	12
Orestes	78	Primores dentes	ibidem	Sequax	ibidem
Ouatus	55	Psittacus	14	Sinciput	124
Ozimum	82	Publius	98	Sistrum	114
Pacuvius	36	Pulpa	57	Solon	74
Pales	34	Pulydamas	19	Socrates	81
Palpo	114	Pupillus	81	Strigilis	109
Palpor	ibidem	Puppus	58	Strigl	ibidem
Pannutius	82	Puppa	ibidem	Splen	21
Pappare	62	Puteal	87	Spumosum carmen	40
Parilia	34	Pyrene	12	Staius	51
Parnasus	12	Pythagoræ littera	67	Sumen	30
Perillus	64	Quaterni ordines dē		Suber	41
Pericles	81	tium	45	Subter	64
Pero	104	Qui pro quomodo	31	Suburra	93
Peronatus	ibidem	Quintus Cincinnatus	35	Surrentina uina	76
Persii uita	133	Ramale	41	Supplico	112
Phyllis	26	Remus	35	Surdum spirare	120
Pica	14	Recutitus	114	Talus	104
Picæ	15	Romulidæ	25	Tectorium	91
Pileum	99	Rubellum	109	Ten	25
Pituita	56	Salutaris digitus	52	Tendo	69
Plasma	23	Sanna	33	Tesserula	98
Plutei	42	Saperda	109	Tetricus	116
Poëtarum genera quatuor		Sardonix	22	Theta	81
10		Sartago	36	Thynnus	114
Poëtria	16	Sambuca	103	Titus & Tituli	23
Pollex	52	Saxon	10	Timentes cur palleant ac	
Polydamas	19	Scombrua	27	tremant	78

INDEX.

Tressis	99	ADAGIORVM	Ex tempore uiuere	70
Tria studiosis maxime ne-		explicatorum index.	Fixis oculis intueri	74
cessaria	67		Gannire in aurem	103
Troiades	20	A bsque scopo iacu-	Genio sinistro	84
Trosulus	36	lari	Hoc bene sit	85
Trutina	21	Ad pileum uoca-	Homo bulla	49
Tuætum	55	re	Homo non tressis	99
Turbo	99	Ad unguem	Indulgere genio	109
Vappa	ibidem	Anicularum deliramenta	In herba est	119
Varus	81 & 109	103	In se descendere	83
Varicosus	114	Auricula infima mollior	Intus & in cute noui	
Varices	ibidem	43	62	
Vettidius	84	Aues queris	Ira cadat naso	103
Vægrandis	41	Benignior pellace	Magnos promittere	
Veientanum	109	uulpe	montes	70
Velia	98	Bullatis nugis	Manticæ quod in tergo	
Velina	ibidem	Carbone notatus	est non uidemus	84
Vena	35	Caudam iactare	Messe tenus propria uiue	
Vendax	49	Cedimus inq; uicē præbe-	119	
Venenum	64	mus crura sagittis	86	Multi Manij Aritiæ
Venosus	35	Cornicaris	89	Multorum fames est do-
Veratrum	30	Cretâ notatus	105	ctrix
Verruca	36	Cum sapimus patruos	21	Nauiget Anticyrâ
Verrucosus	ibidem	Cursu lâpade trado	123	Nec te quæsiueris extrâ
Vertigo	98	Defraudare genium	21	
Versus proprius	40	109	Ne sis mihi tutor	76
Versus teres	41	Demens qui longus	103	Nosce te ipsum
Vibex	87	De pulmone reuello	ibidē	Nostræ farine
Vide tertiæ coniugatio-		Dijs iratis	84	Nucibus relictis
nis	44	Elleborum bibe, ede,		Obsequium amicos, ue-
Vindicta	102	elleboro te purga	82	ritas odium parit
Vmbo	93	Eiusdem farine	105	Paries dealbatus

INDEX.

Paupertas sapientiã sor-	Quot homines tot sentẽ-	Theta præfigere	7
tita est 15	tiẽ 95	Tibi luditur	81
Perfricare frontem 104	Rara avis 28	Vellere barbã	62
Pinguis uenter non gignit	Salem lingere 109	Veniẽti occurrite morbo	51
sensum tenuem 32	Saliuam imbibere 119	70	
Progenies terrẽ 122	Sãbucã citius caloni apta=	Veteris auie	103
Purgatã aures 96	ueris alto 103	Viue cum hominibus tan=	
Quantum non mil-	Suberatum aurum 105	quã deus uideat 49	
ius oberret 84	Suspendere naso 45		
Quocũq; pedes ferẽt 70	Tecum habitã 87		

FINIS.

Varia lectio iuxta Aldinum
exemplar.

Facie	Verſu	
9	8	affero noſtrum
		Coruos quis olim & c. non habet
	Verſum decimum,	poëtridas picas
eadem	15	nemo hercule, nemo?
17	4	quum & Dictatorem induit
33	ultimo	tepidum hoc optes
37	3	bellum hoc. hoc bellum?
eadem	6	ſcrobe? nuſquam?
42	24	uã grandi cum ſene
45	28	inde uaporata
eadem	30	poſcit dicere luſce. Baſilienſe
46	2	conditur uxor
48	14	flumine mergis
eadem	15	ſindor ut Archadie
59	2	rudere dicas
eadem	eodem	querimus
eadem	5 & 7	

<i>Facie</i>	<i>Versu</i>	
60	12	<i>teneroque columbo</i>
68	3	<i>aut quidnam uicturè</i>
<i>eadem</i>	4	<i>flexus, & unde</i>
<i>eadem</i>	12	<i>defecerat oræ</i>
73	21	<i>meditantem somnia</i>
<i>eadem</i>	23	<i>hoc est quod palles</i>
<i>eadem</i>	24	<i>his populus ridet</i>
74	28	<i>exuberat grauis</i>
75	13	<i>litatus amonis</i>
86	8	<i>respice quod non es</i>
97	12	<i>fabiosum tesserula</i>
99	<i>ultimo</i>	<i>excepto si quid Masurè</i>
100	3	<i>erat stultus dare</i>
111	4	<i>ne nunc, cum accersar</i>
113	15	<i>Vulpenius ingens</i>
118	5	<i>quid metuis? occa,</i>
<i>eadem</i>	7	<i>ast uocat officium</i>
120	14	<i>gestas induco</i>
123	19	<i>quid reliquum? reliquum nunc nunc</i>
124	3	<i>feci: iam triplex</i>

ARGVMENTVM IN PERSII

præfationem.

Commendat, ridens alios præfatio, vatem.

AVLI PERSII FLACCI IN
Satyras prologus.

Ec fonte labra prolui Caballino,
Nec in bicipiti somniasse Parnaso
Memini, vt repente sic poëta prodire:
Heliconidâsque, pallidâmq; Pyrenen

Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederae sequaces, ipse semipaganus

Ad sacra vatum carmen offero nostrum.

Quis expediuit psittaco suum $\chi\alpha\upsilon\pi\epsilon$?

Coruos quis olim concauum salutare,

Picâsque docuit verba nostra conari?

Magister artis, ingenique largitor

Venter, negatas artifex sequi voces.

Quòd si dolosi spes refulserit nummi,

Coruos poëtas, & poëtrias picas

Cantare credas Pegaseium melos.

In Persii proœmium, Ioannis Murmellii

Ruremundensis ecphrasis.

Nec prolui labra mea in fonte Heliconis, Musis sacro, quem Pegasus, equus alatus unguis sua dicitur aperuisse: nec memini somniasse

B

in Parnaso,

in Parnaso, duos uertices habenti, ut prodirem Poëta repente, sicut fabulantur quosdã uisis Musis, mox poëtas euasisse. Cedo autem, & permitto Heliconidas, & pallidam Pyrenen illis, quorum imagines sunt hederis coronatæ: Ipse uerò semirusticus & satyrus, offero carmen nostrum mordax & satyricum ad sacra uatum, hoc est, in ædem Apollinis, uel Musarum: idque nec inanis gloriæ, nec uentris explendi, nec pecuniæ gratia, uerum ut in moribus corrigendis, reipublicæ prosum. Quis enim expeditè loqui docuit psittacum $\chi\alpha\iota\sigma\epsilon$, hoc est, salue, idque ita expeditè, ut ei proprium natiuumque uideatur? Quis docuit coruos olim salutatione uti, quasi ex oris concauo, non sine raucedine prodeuim? Quis docuit picas exprimere uoces humanas? profectò uenter, doctor artis, & donator ingenij ad imitandas uoces, quas illis natura non dedit. Quòd si spes nummi dolosi, id est, pecuniæ, quæ multos falsos fieri coëgit, refulserit, tot concurrent uersifices ad poemata componenda, ut facile credat quispiam coruos poëtas, hoc est, raucos, stridulos, ineptos uersificatores: & picas poëtrias, id est, garulos, loquaces, obstreperos uersifices cantare Pegaseium melos, hoc est, conari, tentare, & suo iudicio canere poëticum, & quidem dulcissimum cantum.

EIVSDEM SCHOLIA.

Scazon.

Versus sunt iambici, $\sigma\kappa\acute{\alpha}\lambda\omicron\nu\tau\epsilon\varsigma$, id est, claudicantes: habent enim in fine pro iambo spondeum, qui pes maior est quàm sextus in senario perfecto. Differt autem $\sigma\kappa\acute{\alpha}\lambda\omicron\nu$ à perfecto senario iambico, quòd hic in sexta sede, spondeus esse debet, tum in quinta semper iambus. Cauendum igitur, ne in quinta sede ponatur spondeus, aut alij quos integer senarius iambicus in ea suscipit. Bene autem Persius hoc opus iambicis inchoauit, cum Archilochũ proprio rabies armauerit iambo, sitq; metrum hoc in primis conueniens reprehensionis acerbitati, quòd Hipponax & ipse mordacissimus in uersum scazontem infregit de industria, cum inimicos lacerare uellet, quò uidelicet feriret fortius. Poëtarum quatuor sunt genera, quorum primum est eorum, qui moralis philosophiæ studiosissimi, uirtutes laudibus effe-

Poëtarũ genera quatuor.

runt

runt, scelera uituperijs deprimunt, ab his summopere mortales deter-
 rent, ad illas maximo studio, totisque uiribus adhortantur: nec aliud
 quicquam sibi querunt, quam ut humane societati profint, & bene de
 plurimis merendo, superis eudant charissimi. Secundum est eorum,
 qui inanis glorie cupiditate inflammati, & dies & noctes id unum
 student, ut preclaros poetarum titulos, & immortalis celebritatem
 nominis aucupentur. Hi ut in primis sunt iactabundi, se cum Apolline
 & Musis in Helicone & Parnaso consuetudinem habuisse non ueren-
 tur gloriari, sibi que statuas cum honorificis inscriptionibus, & lau-
 ream ante omnia comparare student. Tertium est eorum, qui uentrem
 colunt, & ea que sub uentre sunt, qui potius scurræ, lenonésue, quam
 poetæ sunt uocandi, scurrilia componentes & impudica uel aduato-
 ria carmina, quibus uel à diuitibus uictum consequantur, uel in sui amo-
 rem puellas alliciant, Baccho Venerique mancipati. Quartum est au-
 rorum, qui pecunie gratiã uersus meditantur & poemata scribunt:
 è quorum numero fuit ille, de quo Flaccus,
 Gestit enim nummum in loculos demittere, post hac
 Securus, cadat, an recto stet fabula talo.

Horum igitur quatuor generum, unum tantum, quod primo loco po-
 suimus, est probabile, cui se Persius adscribendum modestissime signifi-
 cat, ipse semipaganus inueniens ad sacra uatum carmen offero nostrum:
 Reliqua uerò tria in hac prefatione satyricis cauillis aspergit, idque
 mirabili ironia, quasi aliud agens: quo fit ut plerique Poetæ nostri
 sensum minus rectè percipiant. Inanis enim glorie cupidos notat illis
 uersibus, Nec fonte labra prolui caballino, Nec in bicipiti somnia se
 se Parnaso, Memini, ut repente sic Poeta prodirem: Heliconidásque
 pallidámque Pyrenem, illis relinquo, quorum imagines lambunt He-
 deræ sequaces. Voluptuarios autem, quorū magister est uenter, taxat
 illa carminis parte, Quis expediuit psittaco suum χαῖρε: Auaros ue-
 rò postremis scazontibus insectatur, Quòd si dolosi spes refulserit
 nummi, Coruos poetas, & poetrias picas Cantare credas Pegaseium
 melos, Reddit item hoc proœmio beneuolum auditorem, cum citra ar-

Fons cabal-
linus.

Parnasus.

Hesiodus.
Ennius.

Heliconi-
des.

Pyrene.

*dicunt dici palli-
n ab effectu cog-
entes ex illo fonte
idos esse Hedera, a
per quod studi-
ntelliguntur qui
ninto laboru //
B di sunt seper //*

Sequax.

Semipaga-
nus.

rogantiam se commendat, aliorum increpans ambitionem, libidinem,
& auaritiam: docilem & attentum, ubi se ait ad uatum sacra care-
men offerre suum. Fonte caballino) Is est, quem in Bœotia uolucris
equi ungula natum fabulantur. Græcè dicitur ἵππων κρήνη, hippocre-
ne, id est, equi fons: ἵππος enim equus, κρήνη fons interpretatur.
Bicipiti) Id est in duos colles surgenti. Parnaso) Parnasus mons
Phocidis, Apollini, Baccho, & Musis sacer: de quo Naso, Mons ibi
uerticibus petit arduus astra duobus Nomine Parnasus, superatq; ca-
cumine nubes. Et Lucanus, Quantum semotus eoo Cardine Parnasus,
gemino petit æthera colle, Mons Phœbo, Bromiôq; sacer. Ut repen-
tè sic poëta prodirem) Ut Hesiodus & Ennius prodierunt, quorū
ille dicitur à Musis ad Heliconis fontē deductus, repētēq; factus poëta:
hic somniauit Homeri præstantissimi uatis animam in corpus suum
immigrasse. Heliconidas) Heliconides ab Helicone, monte sibi con-
secrato, Musæ sunt appellatæ. Pallidam) Ad fabulam referendum.
Pyrene enim mulier fuit, quæ ex duobus filijs altero amisso, præ mœ-
rore fleuit usque adeò, ut in fontem sui nominis sit conuersa. quare
iure pallidam dixit. Est autem Pyrene fons Acrocorinthis, aquas has
bens perspicuas, potuiq; suauissimas, ob id musis consecratus. Lam-
bunt) Circundant. Hedera) Hederis enim Baccho sacris, quem &
Apollinem eundem Deum faciunt, poëta coronabantur, sicut & lau-
rea. Vergilius, Pastores hedera crescentem ornate poëtam. Propertius,
Mi folia ex hedera porrige Bacche tua. Iuuenalis, Qui facis
in parua sublimia carmina cella, ut dignus uenias hederis, & imagi-
ne macra. Sequaces) Sequax iusto epitheto dicitur hedera, cuius na-
tura est, ea quibus adhæret, sequi. Eleganter Lucretius dixit curas se-
quaces, quæ mortalium animos persequi non desistunt, illo uersu, Re-
ueratq; metus hominum, curasq; sequaces. Ipse semipaganus) Semi-
rusticus, subagrestis, quales sunt Satyri, in agro & syluis uersari ac
ludere soliti. Est autem ironia Socratica, qua dum uitat arrogan-
tiam, clanculū notat & mordet ambitiosos & gloriabundos uersifi-
ces, qui sibi uidebantur urbanissimi, longèque disertissimi, cum nihil
præter

præter inanem iactantiam tenerent. Socrates enim stultitiam imperitorum, scire se aliquid opinantium, differendi lepore mirabili, & acutissima urbanitate agitavit atque uersauit, hoc, inquiens, scio, quòd nescio: quo dicto sophistarum leuitatem sic elusit, ut apud cordatos nihil illis stultius iudicaretur. Ad sacra uatum) In eadem Apollinis uel Musarum, ad quam poëtae sua opera deferebant. Offero) Sic in antiquis exemplaribus legitur, alij legunt affero. Carmen nostrum) Versus satyricos à nobis in usum reipublicæ conscriptos. Quis expediuit psittaco suum $\chi\alpha\iota\psi\epsilon$) Miror eruditos quosdam homines tam incircumspectè locum hunc interpretari, tradentes poëtam dicere, se necessitate coactum, lucri spe animum ad carmina scribenda applicuisse, quod profectò falsissimum est. Quid enim stultius esset, quid absurdius, quid à satyrographi instituto magis alienum, quàm se à uentre, & auaritia, ad scribendas satyras adactum fateri? Nullus unquam uersificatorum usque adeò desipuit, ut non magis blandiloquentia, quàm mordacitate cum diuitibus, & ijs qui munera possunt elargiri, putarit agendum. Nec Persius noster adeò fuit pauper, ut unquam sibi in animum induxerit, nobilibus Romanis supparasitari, & ab illis sibi, uel coenas ad satiandum uentrem, uel alia munuscula ad augendam rem suam, comparare. Nouerat enim optimè uulgatissimum illud, Obsequium amicos, ueritas odium parit: unde dixit ipse, Sed quid opus teneras mordaci radere uero Auriculas? Loquitur igitur nunc uel de alijs uersificatoribus, uel ironicòs de se ipso, fingens in se esse uitia, quæ sunt in alijs. Mos enim Satyricorum est, ut sæpius cule sub persona sua corrigere nitantur mores aliorum, & simulent se ijs laborare uitijs, à quibus uelint illos dehortari. Sumus enim ferè mortales eo nati ingenio, ut ægrè nostra, libenter aliena carpi uitia, & corrigi errores, audiamus. Nec obijciat mihi nunc aliquis illud Horatii, Paupertas impulit audax Vt uersus facerem: Non enim significat se paupertate coactum Satyras composuisse, sed odas & lyrica carmina, quibus se in Mecœnatis amicitiam insinuauit, & per hunc Augusto recõciliavit. Postea factus ætate prudētior, noluit diutius

In Persii
quosdam e
narratores.

Mos Saty
ricorum.

ludicris & assentatorijs carminibus operam dare, sed ad Satyras scribendas, & moralis philosophiæ studium pluribus communicandum se contulit, unde est illud, Nunc itaque & uersus & cætera ludicra pono: Quod uerū atque decens, curo, & rogo, & omnis in hoc sum, Condo & compono, quæ max depromere possim. Quis expediuit psittaco). In assentatores fertur & parasitastros, qui uentris replendi gratiâ molliculo carmine diuitibus blandiuntur. Potest & torqueri hoc in amasios poëtas, qui libidinis impetu permoti, puellis & meretricibus impuro poëmate palpantur, nihil non ad earū nutū facientes. Psittaco) Psittacus, græcè foeminino genere ψιττακός, auis est indica, uiridis toto corpore, torque tantum miniato in ceruice distincta. Imperatores, teste Plinio, salutatur, & quæ accipit uerba pronunciat. Ut Apuleius libro floridorū secundo refert, ita similiter nobis canit, uel potius eloquitur, ut uocem si audias, hominē putes: cui subscribēs Albertus Magnus, Amat hæc auis, inquit, loqui cum pueris, & ab illis, omnis auis facilius loqui discit. Vox eius naturalis est ualdè sonora, & adeo perfectè loquitur, ut si quis non uideat auem, hominem esse opinetur. Hæc Albertus. Aduerhūtur nunc Psittaci præstantissimi ex Lusitania, uicinisq; insulis Aethiopicis, uario colore discriminati.

Martialis in Apophoretis:

Psittacus à uobis aliorum nomina discam:

Hoc didici per me dicere, Cæsar aue.

Occidit illa loquax humane uocis imago,

Quidius.

Psittacus, extremo munus ab orbe datum.

Χαίρε..
Coruus.

Χαίρε) græcè, salue latinè. Coruos) Coruus auis est nigra, uulgò notissima, docilis & ipsa sermonis humani, quem rauca uoce, & è cōcauo oris expressa imitatur. Macrobius testis est, coruum à quodā institutum, his uerbis Augustum salutasse, Aue Cæsar uictor imperator. Miratus Cæsar officiosam auem, uiginti milibus nummūm emit. Salutatus similiter à psittaco, emi iussit eum. Idem miratus in pica, hanc quoq; redemit. Picasq;) Caue ne legas, picas quis, contra metri rationem. Pica est auis notissima, uarij coloris, partim albi, partim nigri

Pica.

gri. Hæc mirabili studio, & assidua meditatione uerba nostra perdi-
scit, itaque reddit absolutè, ut uocem si audias, hominem putes. Nec
mirum, cum Pieri filia, cum Musis ausæ cantu decertare, in id genus
auium sint mutata. Statius.

Et Aonio uersæ certamine picæ. Martialis in Apophoretis.

Pica loquax certa dominum te uoce saluto,

Si me non uideas, esse negabis auem.

Ingenij) pro ingenij, Apocope est. Venter) Quemadmodum gene-
ra quædam auium uenter ad humanas uoces imitandas excitat, ita &
hominum plerique laborantes egestate, coguntur artem discere, &
poëmata meditari. Verùm latenter ij notantur uersifices, qui uentris
& uoluptatis gratia diuitibus adulantur, cum natura sint ad poëtice-
minùs idonei. Græcorum adagio est, πωλλῶν ὁ λιμὸς γίνετα δι-
δάσκαλ. id est, multorum, fames est doctrix. Versu, sic redditur
Ab Erasmo, Fames magistra est artium complurium. Quid. Ingenium
mala sæpe mouent. Euripides, πενία δὲ τὴν σοφίαν ἔλαχε, Pau-
pertas autem sapien. iam sortita est. Verg. Labor omnia uincit Im-
probis, & duris urgens in rebus egestas. Mimographus, Homine
experiri multa, paupertas iubet. Claudianus.

Prouerbiū.

Prouocet ut segnes animos, rerumque remotas
Ingeniosa uias paulatim exploret egestas.

Quòd si dolosi) Inuebitur in auaros, qui non ut reipub. conferant,
sed ut rem priuatam comparatis pecunijs augeant, poëmata scribunt,
& negligenter quidem, ut qui magis sint rei nummarie quàm musi-
cis & poëticeis numeris intenti. Per coruos, nunc accipe raucos &
musicis ineptos, nimirumq; pecunie cupidos. Corui enim teste Alberto,
furaces sunt & amici uulpium. Extat lepidissimus apologus Aesopi
de coruo & uulpe, quo constat coruum minimè esse canorum, sed am-
bitione, stultè in cantum prosilire. Per picas, intellige garrulos & am-
bitiosos, quales fuerunt Pieri filia, cum Musis ausæ cantu cõtendere:
& ineptos uersificatores, qui lucri amore doctioribus cedere dedi-
gnantur, pecunie semper inhiantes. Sunt enim & picæ & monedula
cum

Corui.

Picæ.

Nummus
dolosus.

cum primis furaces. Dolosi nummi) Dolosos homines facientis.
 Η ΟΙΛΟΧΡΗΜΟΣΑΥΗ ΜΗΤΗΡ ΚΑΚΟΤΗΤ Ο ΑΠΑΨΗΣ, Phocylides
 χρυσός αεί δόλ Ο βσι ηαυ άργυρ Ο ανδρωτοιςιρ.
 χρυσέ κακωμ αρχηγέ, βιοφδδρε παντα χαλέπρωρ,
 Ειδε σε μη δνητοισι γενέσθ τήμα ποδανόρ.
 Σδ γαρ έκητι μάχα τε, ληνλασία τε, φόνοι τε.

Poëtria,

Melos,

Nectar.

Εχδρα δε τέκνα γονεσσιν, αδελφοί τε στωαίμοις, id est,
 Avaritia, mater malitiae uniuersae. Aurū, semper dolus est, et argen-
 tum hominibus. O Aurum, malorum princeps, uiti perda, omnia mi-
 nuens, Vtinam non mortalibus esses nocumentum amabile. Tua enim
 culpa pugnae, praedae, caedesque. Inimici uero filij parentibus, fra-
 tresque germanis. Poëtrias) Poëtria, graece ποιητρια, est foemina,
 poëtices perita. Terentianus, Continuasse pedes istos in carmine solos
 Dicitur haec eadem praecleara poëtria Sapho. Britannicus legit poë-
 tidas. Est et qui poëticas legit: Sed uera est haec lectio quam posui-
 mus, et antiquissimi cuiusdam codicis fide comprobata. Melos) Grae-
 ce μέλ: producitur autem e ratione l liquida, ut apud Homerū,
 ἰμορρόερ κονάβησε, θεός δ' ὑπὸ μέλ ὄφσε. Hermolaus Barba-
 rus in Plinianis castigationibus, Porro uerbū melos primā quidē ha-
 bet correptā, sed et longā quoq; Homero in hymnis, ut illud Persii,
 Pegaseium credas melos, etiā defendi possit: aut ita sanē legi, pega-
 seium melos credas, etiam si nectar quoq; in quibusdam scriptū est, non
 melos. Angelus Politianus in miscellaneis nectar, non melos legendū
 censet, quia sic in antiquissimo codice scriptū legerit: cui etiā acce-
 dit Iocūdus Veronensis, qui se in quibusdam Persii antiquis codicibus,
 nectar legisse dicit. Nec est tam improprie dictū, quā quibusdam ui-
 detur, cantare nectar: Hoc enim nomine non solum potus decorum, sed
 et immortalitas significatur. Cantare igitur pegaseium nectar sibi
 uidentur, qui credunt se canere dulcissima carmina, nunquā intermo-
 ritura. Licet et sic interpretari, Cātare, id est, cantādo representa-
 re, pegaseiū nectar, hoc est, dulcissimū potū pegaseij fontis, ut postre-
 mum primo respondeat, in quo fontis Caballini facta mentio fuit.

ARGV

ARGVMENTVM IOANNIS MVRMELLII,
in Auli Persii Flacci, satyram primam.

Nobilium primâ mores taxantur inepti.

SATYRA PRIMA.

Curas hominum, ô quantum
est in rebus inane.

Quis leget hæc? min' tu istud
ais? nemo hercule, nemo.

Vel duo vel nemo: turpe & mi-
serabile: quare?

Ne mihi Polydamas & Troiades Labeonem
Prætulerint: nugæ: non si quid turbida Roma
Eleuet, accedas, examénve improbum in illa
Castiges trutina, nec te quæsiueris extrâ.

Nam Romæ quis non? ah si fas dicere, sed fas:
Túc cum ad canicië, & nostrû istud viuere triste
Aspexi, & nucibus facimus quæcunque relictis,
Cum sapimus patruos, tunc tunc, ignoscite, nolo.
Quid faciâ? sed sum petulanti splene cachinno.

Ecphrasis.

O varias & superfluas mortalium curas, ô quanta est in rebus uanitas. Quis leget hæc carmina mea mordacissima? Mihi ne tu ais istud?

C

Nemo

Nemo hercule, nemo leget hæc, uel duo uel nemo: Hoc autem est turpe & miserabile, quòd scilicet nemo dignabitur hæc lectione. Quare nemo uolet hæc legere? Sollicitus sum, & timeo, ne Polydamas & Troiane fœminæ, id est, Nero, & effœminati nobiles Romani prætulerint mihi Labconem. At nugæ sunt: si quid enim Romanorum multitudo iniquè iudicantium deprimat, non est ei assentiendum, nec improba dubitatio ad illius sententiam & iudicium corrigenda: nec hominis uirtus extra conscientiam eius quærenda est, quod plerique omnes faciunt. Nam quis non affectat popularem laudem & gloriam Romæ, cum tamen sit expers ueræ uirtutis? Ah utinam fas sit mihi dicere, & eloqui liberè, quod sentio. Sed fas esse uidetur tunc, cum aspexi ad caniciem, & uitam istam nostram seueram, & ad ea quæcunque facimus, nucibus relictis, hoc est, pueritia iam transacta, cum sapientia patruos imitamur, tunc, tunc fas esse uidetur liberè loqui. Ignoscite uos Romani, si quid liberius in uos dicam. Nolo liberè dicendo uos offendere. Quid faciam? Non libenter bilem uobis mouerem, sed sum cachinno petulanti splene, nec possum uestras ineptias non irridere.

SCHOLIA:

Hæc satyra inuehitur in Romanos nobiles ac opulentos, maximè senes, quorum carpit ambitionem, nihil aliud studiosius, quàm uulgaris & indoctæ multitudinis applausus, & laudes impudicorum scurriliùmque poëmatum, uel dialogorum recitatione captatiuum. Taxat & eos, qui inter potandum, molliusculas poëtarum fabulas, uocis lenocinio pronunciant, easque suprâ modum laudant. Item eos, qui cum sint ad scribendos uersus ineptissimi, cœnarum & munerum largitionibus assentatores sibi comparant, quorum nugacibus inflati palpationibus, sibi uehementer placent, dum coràm in os laudantur, à tergo uerò sunt omnibus derisui. Hi ab adulatoribus persuasi, Heroica scribere carmina nihil uerentur, cum ne paruis quidem & humilibus rebus describendis sint idonei. Præterea carpit antiquarios, ueterum uerborum asperitatem nimis amantes. Nec illis parcit, qui in capitibus

libus criminibus refellendis, tantoperè laudem affectant, ut in rebus scrijs ac grauibus, ab argumento suo recedentes, ludere uideantur. Postremò eos insectatur, qui sine matura meditatione uersus effu-
tiunt molliculos, non ex morali philosophia, sed ex uanis & turpibus de Cybele ac Baccho, idque genus alijs fabulis, ornatum requirentes.

O curas hominum) Exclamatio est satyrica, in uarias hominum & quidem stultissimas curas, & abruptum principium, indignanti aptum. Quis leget hæc?) Ut plerisque enarratoribus Persii uisum est, fingit sibi amicum adesse, qui cum tam asperam audisset exclam-
tionem, Satyricum rogat, quis tam dura sit lecturus, cum lasciuia dunta-
xat molliaq; carmina Romanis placeant: At mihi aliorum pace, poeta solus loqui uidetur per indignationem, & se interrogare, & sibi respō-
dere, & dicta confirmare, & confirmata diluere, & sæpe orationem mutare, & sensus præ satyrico furore uariare. Non enim ex aduerso loquentem inducit ante illum locum, Rides, ait, & nimis uncis nari-
bus indulges: Neque si ante amicum sibi adesset fingeret, fuit ei di-
cendum, ait, sed ais, quod grammaticæ ratio postulat, sed id glossularij non animaduertunt. Huc etiam spectat id, quod paulò post subiicit, Quisquis es ô, modò quem ex aduerso dicere feci. Modò, id est, paulò antè, non ab initio satyræ. Min' tu istud ais?) Sibijpsi loquitur, anti-
quissimi commentarij testimonio. Min' per apocopen pro mi ne, id est, mihi ne. Mi enim datiuus à mis pro mihi. Verg. Et mi genus ab Ioue summo. Ne mihi) Subaudiendum est, sollicitus sum, & uereor, uel si mi-
le quippiam. Nec assentior ijs, qui contendunt Ne pro certè accipien-
dum, ut sit affirmantis aduerbium: nam si id ita esset, poeta non sub-
iunctiui, sed indicatiui modi uerbo fuisset usus. Subiunctiuus enim mo-
dus dubitanti magis conuenit, indicatiuus affirmanti. Nec mirandum est satyrographos, eclipsin, id est, dictionum defectionem sæpius usur-
pare, cum hoc sit indignantium peculiare ut orationem abrumpant, & præ animi furore non omnia proloquantur. Polydamas) Do-
ricè πολυδάμας per ω magnum scribitur, & ita hinc prima pro-
ducitur. Legitur & rectè Pulydamas per u ex Homericâ imitatione:

In Persii
enarrato-
res.

Min'
Mi.

Polydamas
Pulydamas

apud Homerū enim est πολυδάμας pro πολυδάμας, ut apud Maronem upilio pro opilio. Apud Homerum libro Iliados 22. Hector indignabundus, magno secum animo, Hei mihi, inquit, si intra muros me recipiam, primus me Polydamas arguet, qui mihi, ut nostros intra mœnia reducerē, hac exitiosa, qua in nos Achilles insurrexit, nocte consulebat: cui ego minimè obsequutus sum, quod satius profectò fuisset: nunc cum temeritate mea populum amiserim, Troianorū Troianarūque longas uestes trahentium conspectum reformido, ne quis imbecillior dicat, Hectorem suis uiribus fretum Troianos prodidisse. Mar. Tul. ad Atticum, Vereor non Pompeium modò, sed Troianos, et ne primus polydamas me reprehendat. Per Polydamanta igitur Persius urbana quadam ironia Neronem significat. Polydamas enim Troianus fuit, et interpretatur multorum domitor, sed et multinuba potest interpretari. Sicut enim δαμάσω uel Δαμάω significat domo, ita δάμας uxor interpretatur. Undique igitur Polydamantis nomine Nero notatur, qui se originem à Troianis ducere iactitauit, aliensiumque maximè fuit studiosus: item timidus et imbellis, nullorum prorsus domitor, sed omnium prauarum libidinum seruus, et nimium luxuriosus, ac effœminatus. Troiades) Fœminæ Troianæ. Miror eorum imperitiam, qui per Troiadas uiros Troianos accipiunt, cum Ἰωῶς, pro quo dicitur à poëtis Ἰωιάς, fœminam Troianam significet: nec ullum sit nomen patronymicum in as generis masculini. Ignominioso autem nomine Romanos nobiles nimis effœminatos insectatur, et proscindit, quum eos Troiadas uocat, nec tamen ab Homero discedit. Labeonem) Accius Labeo Homerum imitatus res Troianas carmine complexus est, ob id Neroni gratus, tametsi poëtica parum doctus. Nugæ) Dictæ quòd nihil agant, uana uerba, uel res uane et nullius precij. Eleuet) Minuat, extenuet. Eleuo, significat derogo, et alterius auctoritatem minuo, et uerbis ea minora facio, quæ sunt extollenda. Liuius, Qu. Fabius meas res gestas in Hispania eleuauit, id est, depressit. Examen) Propriè lingua est, qua trutina regitur. Maro, Iuppiter ipse duas equato examine lances sustinet. Ponitur

Troiades.
In grama-
tistas.

Labeo.
Nuge.
Elcno.
Examèn.

nitur pro inquisitione, & dubitatione, quæ paulo momento uel huc uel illuc impellitur. Dicitur & examen apum. *Trutina*) Est foramen in quo examen regitur. Nec te quæsiueris extrâ) Prouerbiali hoc schemate dictum est. Sis, inquit, recti conscientia contentus, nec popularum rem spectes opinionem. Cicero in Tusculanis questionibus, Tuo tibi iudicio est utendum. Nam Romæ quis non?) Subaudiendum, se extrâ querit, & ex populari pendet opinione? Ah) Ita Philippus Beroaldus legit, non at. Si) Utinam. Fas) Subintelligendum, sit. Nucibus relictis) Noces relinquere, est omissis studijs ac nugis puerilibus, ad grauiora magisq; seria conuerti. Pueros enim nucibus lusitare nemo non nouit. Cum sapimus patruos) Id est, postquam abiectis puerilibus nugamentis, seueros mores induimus. Solent enim patrum seuerius obiurgare nepotes, si quid hi peccauerint. Horatius, Ne sis patruus mihi, id est, ne me castiges. Splene) σπλην græcè, latinè lien. Physiци aiunt lienis magnitudine intemperantiam iocī constare, hoc est, eos quibus magnus est splen, propensiores esse in risum. Splene ridemus, felle irascimur, corde sapimus, iccore amamus. Cachinno) Dicitur qui dissolutè ridet. Cachinnus, immoderatus risus. Cachinno seu cachinnor, immoderatè rideo.

Trutina.
Prouerbiū.

Prouerbiū.

Prouerbiū.

Splen.

Cachinno.

Cachinnus.

Cachinnor.

Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber
Græde aliqd, quod pulmo aîæ prælargus anhelet.
Scilicet hæc populo, pexúsque, togáque recenti,
Et natalitia tandem cum fardonyche albus
Sede legens celsa, liquido cum plasmate guttur
Mobile colluerit, patranti fractus ocello:
Hic neque more probo videas, neq; voce serena,
Ingêtes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, & tremulo scalpuntur vbi intima versu.

Tun'

Tūn' vetule auriculis alienis colligis escas?
 Auriculis, quibus & dicas cute perditus, ohe?
 Quid didicisse, nisi hoc fermētū, & q̄ simul intus
 Innata est, rupto iecore, exierit caprificus?
 En pallor, seniūmque, ô mores, vsqueadeone
 Scire tuum, nihil est, nisi te scire hoc, sciat alter?

Ecphrasis.

Nos inclusi in cella scribimus, ille quidem uersus, hic autem à metri lege solutus, scribit magnū quippiam, quod pulmo spiritu abundans, anhelādo proferat: Scilicet quādo nobiliū quispiā pexus, & indutus noua toga, & albus cum sardoniche die natali dono sibi missa, colluens liquido plasmate mobile guttur, & in lasciuiam profusus libidinanti oculo, recitauerit in eminenti cathedra populo hæc, tunc uidere possis magnos Romanorū principes libidinosē moueri, neque probo more, sed impudicis gestibus: neque serena uoce, sed tremula & foeminea, quādo carmina recipiuntur lumbis, & postquā uiscera titillantur molli uersu. Tū ne cariose senex carmina cōponis, ut eis aliorū aures pascatur? aures, inquā, quibus etiā tu qui iam præ senio cutem amiseris, dicas, ohe? Quid didicisse prodest, nisi ista scientia tua, quæ uix præ tumore, pectore cōtineri potest, & sterilis ista gloriæ cupiditas, quæ semel innata est in mente tua, in lucem eruperit, pectore tuo patefacto? En pallor, seniūmq;: ô mores: nunquid usqueadeo scientia tua nihil est, nisi alter sciat per tuam ostentationem te ea præditum esse?

SCHOLIA.

Scribimus inclusi) Suam personam satyricè admiscet, ut liberius alios carpat, idq; minùs agrè ferant. Est autem subintelligendum, Ego satyras scribo. Scilicet) Ironicōs ponitur. Sic apud Terentiū, id populus curat scilicet. Cum sardoniche albus) id est, pallidus sicut et sardonix gemma qua se ornauit: hic enim, Cū, est præpositio, in uersu

Sardonix.

su

In subsequenti, est aduerbium. Sede legens celsa colluerit) Hypallage est, pro eo quod est, colluens liquido plasmate mobile guttur, & fractus patranti oculo legerit in celsa sede. Colluens autem participium tametsi presentis sit temporis, praeteriti tamen accipiendum est. Plasmate) πλάσμα latine figmentum interpretatur. Plasma etiam dicitur potio ex dulcioribus quibusdam rebus accommodata. Quintil. lib. 1. Sit autem in primis lectio uiriliter, & cum suauitate quadam grauis, & non quidem prosae similis, quia carmen est, & se poëtae canere testantur, non tamen in canticum dissoluta, nec plasmate (ut nunc à plerisque fit) effoeminata. Ingentes Titos) Ironia est, id est, Romanos principes magnae authoritatis, & urbis tutores: Romanorum enim praenomen Titus à tuendo: Vnde & tituli milites appellati sunt, quasi tutuli, quòd patriam tuerentur. Vbi) In quibusdam exemplaribus legitur, Scalpūtur ut intima uersu. Auriculis) Repetitio est facta ad maiorem indignationem. Ohe) Vox est bacchantium. Meo iudicio legendum hic euce, ex graeco εὐοί, quo Dionysius geographus usus est, εὐοί βόκχε λέγοντες. Et Catullus, Euce bacchantes, euce capita inflectentes. Item Horatius, Euce recenti, Mens trepidat metu. Vnde quidam apud Iuuenalem nō ohe, sed euce legunt illo uersu, Satur est, quum dicit Horatius Euce. Quid didicisse) Eclipsis est: subaudi uel prodest, uel iuuat, aut tale quippiam. Fermentum) A feruendo dictum fermentum est, quoniam feruesfactum farinae immistum, optimum panem facit. Quemadmodum uerò fermentum ui sua farinam disrumpens, feruorem suum emittit, sic scientia & doctrina in humano pectore inclusa, exire, ac suas ostendere uires cupit. Caprificus) Ut parietes ac sepulchra caprificus penetrat, ac disrumpit: sic in eo qui doctrinam intus conceperit, ea quemadmodum caprificus penetrare, ac iecore tanquam pariete disrupto, exire nititur. Propter similitudinem, fermentum & caprificus ad rerum cognitionem ac scientiam transferuntur. Caprificus è syluestri genere ficus est, nullo unquam tempore maturescens, sed omnia in quibus nascitur, loca ui sua penetrans, & è muris maximè

Plasma.

Titus.

Tituli.

Ohe.

Euce.

Fermentū.

Caprificus

ximè

ximè erumpens. En pallor seniúmque) Suo loco & tempore exclamatione utitur, cum significatione indignationis atque doloris. Eum enim indignanter reprehendit, qui cum etiam senio palleat, ita tamen alienum se à bonis moribus ostendat, ut scientiam, quæ non alijs innotescat, nihil possidenti profuturam existimet. Nisi te scire) Figura est regressio: hoc enim uerbum, scire, repetitur eleganter.

At pulchrū est digito mōstrari, & dici, hic est.
 Tē cirratorum centum dictata fuisse
 Pro nihilo pendas? ecce inter pocula quærunt
 Romulidæ saturi, quid dia poëmata narrent.
 Hic aliquis, cui circū hūeros hyacinthina lena ē,
 Rancidulum quiddam balba de nare locutus,
 Phyllidas, Hypsipylas, vatū & plorabile si quid,
 Eliquat, & tenero supplantat verba palato:
 Assensere viri: nunc non cinis ille poëtæ
 Fœlix? non leuior cippus nunc imprimat ossa?
 Laudant conuiuæ: nunc non è manibus illis,
 Nunc non è tumulo, fortunatâque fauilla
 Nascentur violæ?

Ecphrasis.

At, monstrari digito à prætereuntibus, est pulchrū & honorificū & dici, Hic est ille poëta, est pulchrum ac honestum. An æstimes nihil, librum tuum præbuisse materiam, quam magistri pueris frequentissimò dictauerint auditorio? Ecce Romani saturi quærunt inter potandum, quid diuina poëmata narrent. Aliquis nobilium, uestitus hyacinthina lena, locutus in conuiuio molliculum quiddam & putidum
de nare

de nare balbutienti, molliter enunciat fabulas Phyllidis & Hypsipy-
les, & si quid flebile est à poëtis compositum, & supprimit tenero ac
effœminato palato uerba. Viri qui hæc audiunt, assensere nobili illi,
fabulas id genus, uocis lenocinio recitanti, & nugas eiusmodi pariter
approbant: nōne cinis ille poëtæ, qui sic inter potandum laudatur
à nobilibus, est nunc fœlix? nōne leuior cippus imprimit nunc ossa
illius poëtæ? Conuiuæ laudant poëtam, cuius poëmata recitantur, nōne
ne uiole nascentur nunc è manibus illis? nōne è tumulto & fortuna-
ta fauilla illius poëtæ, cuius carmina à nobilibus & principibus Ro-
manis adeò suspiciuntur, probantur, prædicantur?

S C H O L I A.

At pulchrum est digito) Ironia est. Irridet enim leuiculos inanis
gloriæ captatores. M. Tul. ultim. Tusculanarū questionum lib. Leuicu-
lus sanè noster Demosthenes, qui illo susurro delectari se dicebat, aquã
ferentis mulierculæ, ut mos in Græcia est, insusurrantisque alteri, Hic
est ille Demosthenes. Martialis, Sed toto legor orbe frequens, & di-
citur, hic est. Idem alibi, Rumpitur inuidia, quòd turba semper in om-
ni Monstramur digito. Tén) Tène, apocope est. Cirratorum)
Puerorum cirros habentium. Cirrus, capillus contortus & crispatus.
Iuuenalis, Flauam cæsariem, & madido torquentem cornua cirro. Hinc
Cirratus, cirros habens. Martialis, Nec matutini cirrata caterua ma-
gistri. Ecce inter pocula) Satyrico risu taxat eos qui inter potan-
dum de scriptis aliorum disputant, & temerè quaslibet & ineptas fa-
bulas de rebus turpissimis molliter compositas laudibus efferunt. Ro-
mulidæ) Romani, sed in se ironiam habet, quasi dicat Romuli mini-
mè similes, qui sobrius fuit, & nequaquam temulentus. Saturi) Cibo
potuque distenti. Cicero in Tusculanis, Quid? quòd ne mente quidem
rectè uti possimus, multo cibo, & portione completi. Hyacinthina)
Rubra, & hyacintho flori persimilis. Est autem hæc uera lectio, te-
stibus Nicolao Perotto, Philippo Beroaldo, Aldo Manutio, tametsi
Calderinus illum carpsit super hoc, sanè quàm impudenter. Lectio
hæc etiam probatur ex antiquis exemplaribus Hieronymi ad Fu-
riam

Tén.
Cirrus.
Cirratus.

Romulidæ.

Hyacinthi-
nus.

riam de uiduitate seruanda scribentis, ubi hyacinthina lana legitur:
 & sanè Persianam elegantiam non decebit, si quis legerit & ianthina,
 Lana, cum hæc coniunctio & turpiter sit redundatura. Lana) Græcè
 Phyllis. χλαῖνα, paludamentum, uestis, superindumentum. Maro, Tyrioq; ar-
 debat murice lana. Phyllidas) Phyllis regina Thraciæ, quæ Demo-
 Hypsipyle. phoontem adamauit, à quo cum se spretam suspicaretur, uitam finiuit
 suspendio. Hypsipylas) ὑψιπυλάς, hypsipyle interpretatur, altas por-
 tas habens. Hæc filia Thoantis, Lemni regina fuit, uarias calamitates
 experta. Quibusdam placet π uerti in suam aspiratam, ut dicatur hy-
 psiphyle, ut ἑόσπαρον trophæum. Eliquat) Molli & liquida uoce
 pronunciat. Supplantat) Supprimūt. Viri) Ironicōs, in quibus
 nihil uirile est. Non) Nonne. Nunc) Cum ita laudatur à nobili-
 bus & principibus Romanis. Loquitur autem hæc poëta ironicōs, si-
 gnificans inanem applausum, & uanas illas laudationes nihil confer-
 re mortuo, iuxta illud, Post cineres gloria sera uenit. Cippus) Tu-
 mulus. Cippus, est instrumentū ad colligādos pedes, terra quoq; in tu-
 mulū coaggerata. Ponitur pro sepulchro: Significat interdū colum-
 nam. E manibus illis) E sepulchro, ubi manes illius quiescunt: ex o-
 pinione ueterū, animas mortuorū in sepulchris requiescere putantū.

rides ait, & nimis vncis

Naribus indulges: an erit qui velle recuset
 Os populi meruisse, & cedro digna locutus.
 Lique nec scōbros metuētia carmina, nec thus?
 Quisquis es ó, modò quē ex aduerso dicere feci,
 Non ego cum scribo, si fortè quid aptius exit,
 (Quādo hæc rara auis est) si quid tñ aptius exit,
 Laudari metuá (neq; enī mihi cornea fibra est)
 Sed recti finēmque, extremúmque esse recuso

Euge

Euge tuum, & belle: nam belle hoc excute totū,
Quid non intus habet?

Ecphrasis.

Aduersarius aliquis, rides, inquit, & indulges nimium corrugationi narium, ac hominum irrisioni. An quispiam erit, qui recuset uelle mereri laudem populi, & loquutus carmina cedro conseruanda, relinquere ea, quæ nec scombros, nec thus metuant? hoc est, quæ immortalitatem consequantur? Respondet Persius: O quicumque es, quem induxi paulò antè ex aduerso loquentem: Ego non metuam laudari, si quid aptius fortè exit cum scribo, quandoquidem hæc rara auis est, tamen non metuam laudari, si quid aptius exit, & scribendo prouenit: neque enim tam duro sum corde, ut laudis dulcedine non afficiar. Verùm nego tuas assentatiunculas esse finem & extremum honesti. Nam si diligenter excusseris & examinaueris uoces istas assentatorias, uanitatis eas, & fraudis inuenias plenas.

SCHOLIA.

Ait) subaudiendum, aduersarius quispiam. Ex hoc loco conuinci possunt errati, qui ab initio Satyræ, monitorem inductum contendunt: quod si factum esset, quomodo stet orationis congruitas, uiderint illi: mihi sanè uidetur, non ait, sed ais dicendum Persio fuisse. quod si quis contra exemplarium fidem inconsultè receperit, uersus concinnitatem nimio sibilo perturbauerit. Nimis uncis naribus indulges) Nimium irrides & subsannas nobiles Romanos, mollium poëmatum admiratores, idque naribus in rugam contractis. Horatius in sermonibus, Naso suspendis adunco. Cedro digna) Id est, quæ perpetuò seruentur. Libri, authore Victruuio, oleo cedrino tincti, non timent tineas, nec ariem. Sombros metuen.) Chartaceis cuallis falsamenta uenditabantur. Martialis, Nec scombris tunicas dabis molestas. Scöbrus piscis est, ex quo laudatissimū fiebat garum. Quisquis es) Aduersario paulò antè inducto respōdet Persius. Ordo est, O quisquis es, quem feci modò

In Persii eā
narratores.

Scombrus.

- O.** dicere ex aduerso. O, nunc interiectio est admirantis & familiariter reprehendentis aduersarium. Quisquis es) Per contemptum, quasi ad ignotum, id est, qualiscunque es, albus an ater, equidem haud scio, tamen qualiscunque es, audi quid tibi respondeam. Hinc arguendus error est eorum, qui Cornutum à Persio inductum suspicantur. Modò) Paulò antè, ibi uidelicet, rides ait. Ex aduerso) E contrario, aduersus me. Rara avis) Prouerbio dicitur res, quæ noua & inuentu perrara, ducta allegoria ab auibus peregrinis & inusitatis, quæ nonnunquam casu in nostram regionem deuolant, uel miraculi gratiã deportantur. Iuuenalis, Rara avis in terris, nigroque simillima cygno. Cornea) Dura, ut laudis uoluptate non afficiatur. Fibra) Præcordia, in quibus affectionum sedes constituitur. Fibra, dicitur rei cuiuslibet extremitas, unde & iecoris & cordis & cuiuslibet uisceris extremæ partes, fibræ dicuntur. Verg. lib. 6. Nec fibris requies datur ulla renatis. Recti) Honesti. Recuso) Nego, non admitto, non concedo. Tuum euge) Ordo est, Sed recuso tuum euge, & tuum belle, quo scilicet assentando uteris, esse finem & extremum recti. Honestum enim, non propter laudem & applausum, sed per se ipsum est expetendum. Euge) Græcè εὐγε, ab εὐ quod est bene, & γε syllabica adiectione, interiectio est assentientis, quasi sponte sua congratulantis. Excute) Euolue, inspice: sumptum à sinum uestis excutientibus, in quo res solent recondi. Quid non intus habet?) Quasi dicat, plenum est fraudis & irrisionis.

non hic est Ilias Acci,
 Ebria veratro, non si qua elegidia crudi
 Dictarunt proceres, non quicquid denique lectis
 Scribitur in citreis, calidum scis ponere fumen,
 Scis comitem horridulum trita donare lacerna,
 Et verum inquis amo, verum mihi dicito, de me
 Qui

(Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi calue
 Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.
 O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinxit,
 Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,
 Nec linguæ, quantū sitiāt canis Appula, tantum.
 Vos ô Patritius sanguis, quos viuere fas est,
 Occipiti cæco, posticæ occurrite fannæ.)
 Quis populi sermo est? quis eī, nisi carmīa molli
 Nunc demū numero fluere? vt per læue seueros
 Effundat iactura vngues? scit tendere versum
 Non secus, ac si oculo rubricam dirigat vno:
 Siue opus in mores, in luxum & prandia regum
 Dicere, res grandes nostro dat Musa poëta.

Ecphrasis.

*Nihil est in hoc opere nostro simile Iliadi Accij Labeonis, insani
 & elleboro ebrij: non elegiaca & molliuscula carmina hic sunt, si
 qua principes gulosi, cibo non bene concocto, inter potandum dicta-
 runt, denique quicquid scribitur in citreis lectis à diuitibus, non est
 hic. Scis apponere esurienti assentatori calidum sumen, scis donare
 comitem frigore tremulum, detricto uestimento, & inquis cupio au-
 dire uerum, dicito mihi uerum, quis sermo populi est de me? Satyri-
 ca indignatione colloquium inter ambitiosum diuitem, & indigum
 assentatorem iam inductum poëta interrumpens, Quomodo, inquit,
 potest is tibi uerum dicere, quem muneribus corrupisti? Visne ut ego
 potiùs tibi uerum dicam, quàm assentator? O calue senex, non scribis
 carmina legi digna, sed nugaris, cum pinguis uenter emineat tibi
 protento sesquipede. Deinde Ianum Persius appellat scelicem: O Iane,*

fortunatus es, quem nulla irrisio, digitis in similitudinem rostri ciconiae collectis pungit post tergum: cui nec manus mobilis imitata est asininas aures, nec tantum linguae in derisum exeritur, quantum canis in Appulia sitiendo exerit. Postea patricos admonet hunc in modum, O uos patricij, quos uiuere sine oculis in occipitio decet, caute ne à tergo subsannemini. His interpositis, Poëta redit ad institutum inter diuitem & adulatorem colloquium: Quis sermo populi est de me? Respondet assentator, Quis alius sermo de te esset, nisi carmina fluere nunc demum molli numero, ita ut apta compositio reiiciat per lauorem, seueri censoris examen. Populus hæc de te loquitur, Poëta noster, nobilis ille uir scit tendere & dirigere uersum, non aliter, quam si dirigat uno oculo rubricam: Musa dat nostro poëta dicere res grandes, siue opus sit scribere in mores uulgi, siue in luxum & conuiuia regum ac principum.

SCHOLIA.

- Nō est hic Ilias Acci) Hic nihil simile insanis scriptis Accij Labeanis reperitur, de quo & suum dictum est, Ebria. Ebria) Hypallage, pro ebrij. Accius enim insania laborans sepius elleborum sumpserat, ut ingenio purgato, melius scriberet. Veratro) Veratrū, herbae genus, quod sumebatur ad aciem ingenij purgandam, græcè dicitur ἐλεβορον. Elegidia) ἐλεγείδιον, diminutiuum est ab elegia ἐλεγεία, quo usus est satyricè ad notandam carminum quæ nobiles componebant, uilitatem. Crudi) Qui cibum superfluum non bene concoxerunt, gulae proceres, & computationibus assueti, qui inter mensas & pocula nugas effutunt. Lectis) Lectos discubitorios significat, quorum & in Adelphis Terent. meminit. Citreis) Ex citro arbore Maurusiaca factis, cuius lignum (teste Plin.) in maximo precio fuit. Sumen) A sugendo dictū quasi sugimen. Nam & mulieris mammam ueteres sumen dici uolūt: Nunc autem significat suis mammam. Id autem ex porca primipara fuit apud antiquos in summis delicijs. Lacerna) Veste. Lacerna genus uestis est fimbriata. Et uerū in quis anno) Perbellum est Martialis in 8. lib. in Gallicum epigramma,

Dic uerum mihi Marce, dic amabo,
 Nil est, quod magis audiam libenter.
 Sic, & cum recitas tuos libellos,
 Et causam quoties agis clientis,
 Oras Gallice me, rogásque semper:
 Durum est me tibi, quod petis negare.
 Vero uerius ergo quid sit audi,
 Verum Gallice non libenter audis.

De me quis populi sermo est? Hæc coniungenda sunt: Quæ autem
 parenthesi sunt interposita, poetæ sunt, indignationis æstu feruentis,
 & ineptissimi diuitis sermonem satyricè interrumpentis. Qui) Quo-
 modo. Terent. Qui scis ergo istuc, nisi periculum feceris? Horat. Qui
 fit Meccenas? Pote) Potis, subaudiendum, est. Stultè quidem & in-
 scitè Priscianum imitati, pote hoc loco significare dicunt possibile,
 cum longè diuersa horum sit significatio. Sciendum igitur pote me-
 tri gratiâ positum pro potis, quemadmodum & mage ponitur pro
 magis: cuius rei testis idoneus est Diomedes, cuius hæc sunt uerba,
 Item potis est pro potest, ut apud Ennium, Qui potis ingentes causas
 euoluere belli. & Vergil. At non Euandrum potis est uis ulla tenere:
 necnon pote pro potis crebrò dicere reperimus, proximo ut exem-
 plo utar, Persius ait, Qui pote? uis dicam? nugaris. Et Seruius in 10.
 Aeneid. commentario, si mage legamus, propter metrum dictum est,
 pro magis, sic etiam pote pro potis, Persius, Qui pote? uis dicam? nu-
 garis cum tibi calue. Hæc Seruius. Quod etiam aliorum poetarum ex-
 emplis confirmari potest. Catullus, Nec peccatum à me quisquã pote
 dicere quicquã. Idem, Hoc facies, siue id non pote, siue pote. Propertius,
 Qua pote quisq; in ea cõtrahat arte diem. Ennius lib. annalium 15.
 Sed nec pote quisquã Vndiq; nitendo corpus discerpere ferro. Qui
 pote?) Quomodo potest uerum tibi dicere is, qui muneribus à te cor-
 ruptus assentatur? Vis dicã?) Vis ne ut ego Persius tibi uerũ potius
 dicam, quàm adulator, muneribus tuis inhians? Nugaris) Non carmi-
 na legi à uiris digna, sed nugas componis. Calue) Caluitio affectè
 tum

Qui.

In Priscian.
 & quosdã
 Persii glos-
 sematarios.
 Pote.

- Prouerbiū.** tum ob senium, tum ob luxuriam uitæ. Nam teste Plinio senescunt celerius præpinguia. Et conuitiosè hoc dicit, ut supra, uetule. Pinguis aqualiculus) Tractus est sensus ex græco uersu, Γαστήρ παχὴ οὐ τέλει καὶ λεπτὴ φρένα, quem sic latinum reddidi, Subtilem obesus alius haud mentem parit. Vel sic, Non mens obeso uentre subtilis uenit. Hieron. Nepotiano. Pinguis uenter, non gignit sensum tenuem. Plinius
- Aqualiculus** lib. xi. cap. 36. uidem minus solertes, quibus obesissimus uenter. Aqualiculus) Receptaculum est sordium, metaphoricòs pro uentre accipitur. Propenso) Extenso ac porrecto. Sesquipede) Vno pede & dimidio. O iane à tergo) Fœlicem appellat Ianum, quòd cum bifrons sit, à tergo nequeat irrideri. Per Ianum autem quemlibet uirum prudentem significat, qui norit adultores & derisores uitare, nec sibi ab eis imponi patiatur. A tergo) Post tergum. Ciconia) Extremis digitis in rostri formam collectis, crebra manus & brachij motatione, ciconiæ collum & caput exprimitur, in eius infamiam, quem ridemus. Hieron. Rustico, Multo tempore disce, quod doceas. Ne credas laudatoribus tuis, immò irrisoribus aurem ne libenter accommodes, qui cum te adulationibus fouerint, & quodammodo impotè mentis effecerint, si subito respexeris, aut ciconiarū deprehēdes post te colla curuari, aut manu aures agri asini, aut æstuantem canis protendere linguā. Pmsit) Legitur & pmsat, teste Diomede. Nec manus auriculas imitata est mobilis albas) Ad motis expassarū manuum ad tempora pollicibus, crebro palmarū motu, asini aures nō sine risu representantur, in eius ludibrium, qui à tergo irridetur. Albas) Id est, asininas quæ interiori parte albicant, uel respexit ad ipsas manus albas. Nec lingue) Linguam in quempiam exertare, irrisionis est signum. Siciat) Sitiendo exerat. Canis Appula) Canis æstu defatigata multum lingue exertat, maximè in Appulia, ubi calores immensi sunt, unde eam sicutulosam Horatius appellauit. Vos ô patritius sanguis) Apostrophe est ad nobiles Romanos. Vos, inquit, qui estis patritius sanguis, id est, progenies senatorum, qui non estis bifrontes, nec oculos habetis in occipitio, sicut Ianus, occurrite irrisioni, quæ à tergo fieri solet,

solet, resipiscite, & assentatoribus posthac credere nolite. Occipiti) Pro occipite, metri gratia. Miror quosdam doctos homines tam esse in enarrandis poetis incircumspectos, ut credant hic, occipiti, dandi casum esse, & construant cum uerbo occurrite, in sensus peruersionem, cum sit addendum uerbo uiuere. Poeta enim nunc i pro e ponunt in ablatiuo, uel septimo casu tertiae declinationis. Horatius lib. car. 1. Mala ducis aui domum: quod enarrans Acron, aui, inquit, pro aue posuit. Ausonius, Occipiti caluo es, pro occipite. Rursus, Vergil. Gaudet cognomine terra, pro cognomine. Boetius lib. consol. 3. Et longa site perditus, pro siti, nisi dixerimus sitis duplicem esse accusatiuum, sitem & sitim, & duplicem itidem ablatiuum, site & siti. Postica) Postica dicuntur, quae post nos sunt, sicut antica, quae ante. Sanna) Sanna est irrisio, quae ab occipitio, distorto ore & labris contractis fit, anteriorum dentium ostentatione. Quis enim) Assentator respondet.

In quosdam
enarratores
Persii.

Posticus.
Anticus.
Sanna.

Ut per leue seueros Effundat iunctura unguis) Translatio ab ijs est, qui unguibus, lapidum coherentem iuncturam probant. Marmorarij enim iuncturas marmorum tunc absolutas existimant, quum unguis superductus, nihil offendit. Hinc ad unguem facta dicimus, quae absolutissima esse putari uolumus. Scit tendere) Verba populi, sicut refert assentator. Rubricam dirigat) Lignarij fabri, lapidumque sectores, rubricata linea opus dirigunt, unoque oculo clauso, eius rectitudinem metiuntur, ne uago amborum oculorum discursu, norma rectitudinis conturbetur.

Ad unguem.

Ecce modo heroas sensus afferre videmus
Nugari solitos graece, nec ponere lucum
Artifices, nec rus saturum laudare: vbi corbes
Et focus, & porci, & fumosa parilia foeno:
Vnde Remus, sulcoque terens dentalia Quinti,
Quae trepida ante boues dictaturam induit vxor,
E Et tua

Et tua aratra domum lictor tulit: euge poëta,
 Est nunc Bryseii quem venosus liber Acci,
 Sunt quos Pacuuiusque, & verrucosa moretur
 Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta.
 Hos monitus pueris patres infundere lippos
 Cū videas, quæris ne, vnde hæc sartago loquēdi
 Venerit in linguas? vnde istud dedecus, in quo
 Trofulus exultat tibi per subsellia læuis?

Ecphrasis.

Ecce uidemus eos, qui soliti sunt Græcorum more nugari, nec ar-
 tifices ad lucum describendum, nec ad laudandum rus copiosum, ubi
 sunt corbes, & focus, & porci, & palilia manipulis fœni incensis fu-
 mosa: unde orti sunt Remus & L. Quintius Cincinnatus, qui agrum
 suum ipse arauit, quem uxor eius trepida induit dictaturæ insignia
 coram bobus, cuius aratrum lictores domum reportarunt: uidemus,
 nunquam eos afferre nunc heroicos sensus. Euge poëta, Est nunc ali-
 quis antiquarius, quem asper, durus, & horridus liber Accij tragici
 moretur. Sunt nonnulli quos Pacuuius, & aspera tragœdia de Antio-
 pa, fulta cor luctificabile ærumnis, detineat, & delectet. Cū igitur
 uideas patres lippos, infundere pueris hos monitus, ut asperas Accij
 & Pacuuij tragœdias lectitent, quæris ne, unde hæc sermonis barba-
 ries uenerit in linguas? unde istud dedecus, in quo Romanus delica-
 tus, succulentus, & nitidus exultat tibi per subsellia?

SCHOLIA.

Ecce.

Ecce) Aduerbiū est demonstrantis, rem nouam & improuisam de-
 signans. Heroas) Heroicos, principale pro deriuatiuo posuit. Pa-

Parilia.

rilia) Pales dea est, cui pastoralia sacra palilia, quæ & parilia nun-
 cupantur, ad lupos arcendos, morbósque à pecore depellendos, à pa-

Pales.

storibus

storibus in agris fiebant, II. calendas Maij, quo die Romulus urbem fundavit. Fumosa uerò dixit, quòd stipulæ ac fœni manipulos pastores incenderent, unde fumus ingens copia emanabat. Remus) Frater Romuli. Latenter autem, dum aliud agit, nobilium superbiam insectatur, ostendens Romanos ex pastoribus originem ducere, priscosque illos patres, non mollicie & uitæ luxu, sed laboribus, & uirtutibus ueram sibi gloriam comparasse. Quinti) Quintius Cincinnatus trans Tyberim quatuor iugerum colebat agrum, quæ prata Quintia uocantur. Ibi à legatis, seu fossam fodiens, palæ innixus, seu cùm araret: operi certè (id quod constat) rustico intentus, salute data, inuicemque reddita, rogatus, ut (quod bene uerteret ipsi, reique publicæ) mandata senatus audiret: admiratus, rogansque, satisne salua essent omnia, togam repente è tugurio proferre uxorem Ratiliam iubet: qui simul absterfo puluere, ac sudore, uelatus processit, dictatorem eum legati gratulantes consalutant, in urbem uocant, qui terror sit in exercitu, exponunt. Euge poëta) Ironicòs cum irrisione clara uoce pronuntiandum est. Respondet enim, quòd cùm leuia ignoret, heroicòs sensus attigerit. Est nunc Bryseij) Eos nunc insectatur, qui priscos poëtis uetustate squalentes legunt, sempèrque in manibus habent, ac imitantur. Bryseij) Bacchici, & per hoc Tragici, ne uideatur loqui de Accio Labeone, quem supra taxauit. Sunt enim tragici poëtæ potissimum Bacchi clientes, qui dictus est Bryseus ἀνε τὸ βρυση, quod est emanare, scaturire, inundare, madefacere. Venosus, asper, durus, horridus. Vena) Quòd per eam sanguis ueniat, dicta est. Inde uenosus homo, qui est uenis turgentibus, & prominentibus plenus. Transferuntur autem hæc ut ad alia, ita etiam ad orationem, quæ tanquam corpus constituitur, quod succum & sanguinem habet, & uenas, & ossa, & neruos, & carnem, & toros, & robur, & colorem, decorèmq;: utq; corpus hominis, macies ossa detegens, & uenæ nimium extantes, & detuberantes deturpant: sic oratio dehonestatur, in qua insunt huiusmodi uitia. Cornelius Tacitus in dialogo de claris oratoribus, Oratio autè sicut corpus hominis, ea demum pulchra est, in

Remus.

Quintius
Cincinnatus.

Bryseus.

Venosus.
Vena.

- qua non eminent uena, nec ossa numerantur, sed temperatus ac bonus sanguis implet membra, & exurgit toris, ipsos quoque neruos robur tegit, & decor commendat. Acci) Accius & Pacuuius Tragicus poëta fuerunt, sententiarum grauitate & pōdere uerborum clari, sed stylo minū culto: Vnde Martialis asperitatem uerborum notans, eos irridet, qui ueteribus nimium delectantur, Attonitūsq; legis terrai frugiferai, Accius & quicquid Pacuuiūsq; uomunt. Verrucosa) Inequalis. Verruca à uerrendo dicitur, editus, asperq; in monte locus. Dicitur & in corpore humano tuberculum, & caruncula dura, & callosa sine pruritu, porrus uulgò dicta. Plinius, Ocimum misto atramento sutorio, uerrucas tollit. Serenus, interdum existit turpi uerruca papilla. Hinc uerrucosum dicimus, quod uerrucis est plenum, inaequalēque, & diuersas eminentes partes habet. Antiopa) Filia fuit Nyctei, uxor Lyci, Thebanorum regis, quæ ex Ioue Zetum & Amphionem peperit. Hæc uarias ærumnas, ut fabulantur, experta est: sed his fabulamentis, nobis, qui moralia magis præcepta quærimus, non est immorandum. Aerumna, est ægritudo laboriosa. Luctificabile) Aptum ad luctum inducendum. Hoc uocabulum Tragicum est, ni fallor, & Pacuuianum, quo nunc utitur, ad id genus irridendum. Dicitur autem luctificum, quod luctum facit. Vnde deductum uerbum luctifico, à quo luctificabilis. Sartago) Sartaginem, quæ & frixorium dicitur, quia in frixu confusum reddit crepitem, pro corrupto ac deprauato loquendi more accepit. Trosulus) Auditor uoluptuarius, succosus, & optimus, quem magis pigmenta, flosculi, lenocinia orationis, quàm res, quàm sensa, quàm argumenta commoueant. Trosuli, authoribus Plinio & Festo Pompeio, dicuntur equites Romani, ab eo quòd oppidum Tuscorum, nomine Trosulum sine ullo adiumento peditum cepissent. Trosuli item dicuntur delicati, obesi, succulenti, quorum Deus uenter est, quasi torosuli, à torosa scilicet carne & aruina. Nonius Marcellus, Trosuli dicti sunt, torosuli quasi, habitiores, à torosa scilicet pinguedine. Hieronymus in Iouinianum, Vnius tantum philosophi exemplum posui, ut formosuli nostri, & trosuli, & uix summis pedibus adumbrantes

tes uestigia, imitentur saltem gentilium parcitatem.

Nil ne pudet, capiti non posse pericula cano
 Pellere, quin trepidū hoc optes audire decenter?
 Fur es ait Pedio: Pedius quid? crimina rasis
 Librat in antithetis: doctas posuisse figuras
 Laudatur, bellū hoc, bellū est: an Romule ceues?
 Mén' moueat quippe? & cātet si naufragus, assem
 Protulerim? cātas, cum fracta te in trabe pictum
 Ex humero portes? verum, nec nocte paratum
 Plorabit, qui me volet incuruasse querela.

Ecphrasis.

Nulla ne pudore afficeris, te, cum sis accusatus, non posse depellere pericula à cano capite tuo, quin optes audire hoc trepidum decenter? Aliquis ait, Pedio, fur es. Quid Pedius respondet? Pedius ponderat & examinat crimina in antithetis expolitis, laudatur quòd usus sit artificiosis figuris. Adulator quispiam dicit, Hoc est bellum. Quare indignabundus poeta, Hoccine, inquit, est bellum? O Romane, nequaquam Romuli similis, an inhonesto corporis motu adularis? Quippe si naufragus cantet, an moueat me ad misericordiam, & protulerim ei stipem? minimè profectò: at eum his uerbis increparem, Num cantas, cum naufragium in tabula depictum ostendas? Qui uolet inflectere lamentis ad opem ferendam, plorabit uerè, & ex corde, nec utitur commentis, per noctem in lecto excogitatis.

SCHOLIA.

Nil ne pudet? Insectatur eos, qui uel in capitali crimine resellendo laudis adeò sunt cupidi, ut ferè neglectis peculiaribus causarum argumentis, toti sint in figuris ac exornationibus occupati. Trepidum

Antitheton.

hoc decenter) Tremula uoce ab assentatoribus pronunciatum: legitur & tepidum, id est, inane, minúsq; ualidum. Rasis) Politis. Antithetis) Figuris. Antitheton dicitur latinè contrapositum. Beatus Augustinus lib. de ciuit. Dei II. cap. 8. Antitheta enim quæ appellantur, in ornamentis elocutionis sunt decentissima, quæ latinè appellantur opposita, uel (quod expressiùs dicitur) contraposita. Romule) Satyricè, mollem & effœmunatum Romanum, Romulum uocat: quasi dicat, minimè Romuli similis, qui uir fuit durissimus & à delicijs muliebribus abhorrens. Ceues) Hoc est, indecoro motu corporis adularis: sumptum à canibus, qui clunes agitando blandiuntur. Ceuere, est clunes mouere. Mén' moueat) Similitudo est, aptè concinnèq; posita. Ait enim, si reum uidero tali uerborū lenocinio se tuentem, perinde ad misericordiam commouebor, ac si naufragum, casus suos in tabula depictos circumferentem, cantare audirem: Cui sic cantanti, cum plorare debeat, se assem daturum negat. Pictum) Mos erat eorum, qui maris periculum euasissent, depictum naufragium in tabella appensa humeris, circumferre, ut infortunio cognito ab inspectantibus, naufragiūmq; miserantibus, stipem sibi aliquam compararent. Iuuen. Naufragus assem Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.

Ceueo.

Sed numeris decor est, & iunctura abdita crudis.
 Claudere sic didicit versum, Berecyntius Atys,
 Et qui cœruleum dirimebat Nerea delphin:
 Sic costam longo subduximus Apœnino.
 Arma virū, nōne hoc spumofū, & cortice pīgui,
 Vt ramale vetus prægrandi subere coctum?
 Quidnā igit tenerū, & laxa ceruice legēdū est?
 Torua Mimalloneis, implerunt cornua bombis,
 Et raptum vitulo caput ablatura superbo
 Bassaris

Bassaris, & lyncem Mænas flexura corymbis
 Euion ingeminat, reparabilis affonat Echo.
 Hæc fierent, si testiculi vena vlla paterni
 Viueret in nobis? summa delumbe saliuâ
 Hoc natat in labris, & i vdo est Mænas, & Atys,
 Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit unguis.

Ecphrasis.

Sed abditus decor, & occulta quædam uerborum ac pedum compositio est uersibus extemporalibus, quos nobiles sine magno labore effuderunt, quorum quidam sic uersum finire didicit, Berecynthius Atys: Et qui cœruleum dirimebat Nerea delphin. Sic costam longo subduximus Apœnino. Aduersarius audiens uersus huiusmodi rideri à Satyrico, ut nimium affectatæ sonoritatis, & enerues, uerique sensuum uigoris expertes, Vergilianum carmen obijciens, nōne, inquit, & hoc Maronis carmen, Arma uirumque cano, & spumosum est, & pingui cortice? Respondet Persius, Hoc Vergilianum carmen, est sicut uetus arboris ramus, maturus & firmus, prægrandi, uel (quod magis placet) uegrandi, id est, minuto cortice. Aduersarius, Quidnam igitur est tenerum ac molle, & recitandum remissiore sono? Respondet Persius, Hi uersus teneri sunt, & laxa ceruice pronunciandi, Torua Mimalloneis, & cætera: quos irridens, nunquid hæc, inquit, mollia & eneruata de rebus impudicis carmina fierent, si quid uirilitatis maiorum nostrorum uiueret in nobis? Hoc molle & effœminatium de Baccho & Cybele natat extrema saliuâ in labijs nobilium & principum ciuitatis: & Mænas & Atys sunt in udo ore: nec huiusmodi carmen causa est cædendi pluteum, nec representat unguis à poëta cogitabundo demorsos.

SCHOLIA.

Sed numeris decor est) Ironia est. Taxat autem eos, qui ex tempore

Numeri cru-
di.

In uersifi-
catores no-
strorū tem-
porum.

¶ Versus Pro-
prius.

Spumosum
carmen.

pore uersus effutientes, tantum sonoritati student, sententiarum pondus negligentes. Vituperandi enim cum primis sunt, qui solum mollibus uerbis, & fabulosis nugis lectorem delectare uolunt, nec de promptis ex intimo philosophiae moralis penuario praecipis, iurare curant. Crudi numeri dicuntur, ex tempore profusi uersus, nec matura meditatione decocti. Metaphora est à carnibus crudis, nec ad ignem percoctis. Berecynthius Atys) Irridet uersus quosdam Neronis, aut nobilium cuiuspiam, nimium molles, & delicatis tantum auribus accommodos, in quibus nihil inest uirile, nihil graue, nihil denique philosophicum, sed merae nugae, & inania de Cybele, Baccho, Venere, & id genus reliquis, figmenta. Quid si nunc uiueret Persius, & è Christianis tot leuissimos uersificatores uideret, nullum carmen arte maturantes, sed inani studio inconditissima quaedam epigrammata effutientes, quae tum putant optima, cum sunt inanibus fabulis, & affectatis nugis, uel parum notis aliquot uoculis, uel anxie quaesitis, & ad institutam rem parum facientibus pigmentis, fucisq; refertissima? In horum ore nihil nisi Pegasides, Bacchus, Cypris, Parnasus, Helicon, Iuppiter, Apollo, Mercurius, sphinx, chimera, & id genus alia centum perstrepunt.

Berecynthius Atys) Desinentia huius nimium mollis est & eneruis.

Et qui caeruleum) Hic uersus est ex eorum genere, qui Proprij à grammaticis appellantur. Est autem uersus Proprius, qui in prima regione, quarta, & sexta, spondeum recipit, ut, Immotamq; coli dedit, & contemnere uentos. Sed haec nimis anxia in componendis uersibus cura, eos emasculat, & eneruat. Sic costam longo) Hoc uidetur tractum ex Annibalis historia: & est teste Quintil. permolle, cum uersus clauditur apoenino, armamentis, & id genus alijs, ubi quaternae, uel quinae syllabae connectuntur. Arma uirum) Obiectio est aduersarij, contendentis & Vergilij carmina spumosa esse, & superficie pingui. Spumosum carmen dicitur, quod uerbis sonoris, aut mollibus compositum, extrinsecus intumescit, sed intus non habet uerum uigorem. Sidonius Apollinaris, Summa homini cura de literis, sed maxime religiosis, in quibus eum magis occupat medulla sensum, quam spu-

ma uerborum. Ramale) Ramus. Ouid. Multifidasq; faces, rama-
 liaq; arida tecto. Prægrandi) Quidam cum Porphyrione legunt
 uegrandi, id est, paruo & minuto, quod mihi non uidetur improban-
 dum. Vegrandis enim dicitur, non grandis, paruus, minutus. Est au-
 tem ueteris rami cortex minus tumidus, quam recentis, & solis calore
 cōsumptis superfluis humoribus decoctus, & maturatus. Sic & Ver-
 gilij carmina non sunt spumosa, neq; turgida, sed intus succulenta, &
 paruo quidem, sed firmo cortice maturata. Vergilius enim non effu-
 dit multa simul carmina, sed pauca post diligētissimam præmeditatio-
 nem condidit. Quintil. lib. 10. Vergilium quoq; paucissimos die cō-
 posuisse uersus autor est Varus. Subere) Suber arbor est glandi-
 fera. Ponitur pro cortice hoc loco, & apud Vergi. libr. Aeneid. 11.
 Huic, natā libro, & syluestri subere clausam Implicat. Coctū) Co-
 ctum autore Seruio uocamus aliquid multi tēporis. Verg. Telū imma-
 ne, manu ualida, quod forte gerebat Bellator, solidum nodis, & robo-
 bore cocto. Potest & hic esse ordo, Carmen Vergilij est coctum, id
 est, diuturna cura maturatum, ut ramale uetus prægrādi seu uegrā-
 di subere. Laxa ceruice) Remissione sono, nec tam erecta uoce.
 Torua Mimalloneis) Hic uersus inter Teretes reponitur. Dicitur
 autem Teres, qui uolubilem & coherentē continuat dictionē: ut apud
 Diomedem, Torua Mimalloneis inflatur tibia bombis. Et sectum:
 Bassaris. Euiō) Hi uersus sonori sunt & strepentes. Hæc fierent?)
 Quasi dicat minime. Si testiculi) Si quid uirilitatis patriæ & san-
 guinis maiorum, qui fortissimi uiri fuerunt in nobis superesset.
 Delumbe) Lasciuum, minimeq; uirile. Delumbis homo dicitur
 mollis & effœminatus ob nimiam uenerem. Hinc delumbe carmen,
 molle, lasciuum, & enerue. Hoc natat) Hoc tantum nobilibus
 in promptu est, ut de Baccho & Cybele lasciuos uersus effutiant.
 Menas) Græcè μαινὰς, mulier bacchanalia celebrans. Menades
 etiam fuerunt Bacchi comites furibūda. Atys) Phrygius adulescēs
 formosissimus, quem Cybele mirabili dilexit amore. Nec pluteum
 cædit) Nec est causa cædendi pluteum, nec est accuratè compositū.

Cogitabun
di hominis
gestus.
Plutei,

Sumptum autem est hoc ex Horatio, qui in Sermonibus sic ait, sed ille Si foret hoc nostrum fato delapsus in æuam, Detereret sibi multa, recideret omne, quod ultra Perfectum traheretur, & in uersu faciundo Sæpe caput scaberet, uiuos & roderet unguis. Qui morâ stylo, iudiciūq; adhibent, in ipso limæ labore, irati interdum, aut sollicitè cogitabūdi, uel pluteum cædunt, uel unguis arrodunt, uel caput scabunt. Plutei proprie crates corio crudo tectæ sunt, quæ militibus opus facientibus, ne ab hostibus lædi possent, opponebantur: Postea uerò etiam tabulæ, quibus aliquid præsepiretur, eodem nomine dictæ sunt. Hinc librorum & tabularum, signorumq; repositoria, plutei appellantur. Sapit) Representat.

Sed quid opus teneras mordaci radere uero
Auriculas? uide sis, ne maiorum tibi fortè
Limina frigescant: sonat hîc de nare, canina
Littera. per me equidè sint omnia protinus alba:
Nil moror, euge, oës etenim bene miræ eritis res:
Hoc iuuat, hîc (inquis) ueto quisquã faxit oletū.
Pinge duos angues, sacer est pueri locus, extrâ
Meiite, discedo: secuit Lucillius urbem,
Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis.
Omne uaser vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admissus circum præcordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso.
Mén' mutire nefas? nec clâ, nec cū scrobe? nusquã
Hic tamen infodiam, uidi, uidi ipse libelle,
Auriculas asini quis non habet? hoc ego opertū,
Hoc

Hoc ridere meum, tam nil, nulla tibi vendo
Iliade.

Ecphrasis.

Aduersarius Persiū interrogat, Sed quid opus est molesta ueritate delicatis nobilium auribus obstrepere? caue tibi, si uis, ne forte limina potentiorum frigescant tibi mortis horrore: Litera canina r sonat de nare in ædibus diuitem. Respondet Persius, Nihil equidem moror, nec impedio: quantum ad me pertinet omnia sint continuò candida. Euge. Etenim omnes res eritis miræ bene & laudabiles, hoc est, nihil rerum, quascunq; nobiles ediderint, satyrico dente carpam. Hoc te delectat, quòd dicam me posthàc neminem reprehensurum. Tu, inquis, ueto ne quis faciat stercus in hoc loco. Pinge igitur duos angues, ut sciamus locum esse numini dicatum: ò pueri hic locus est sacer, mingite foris, & hunc ne polluite. discedo istinc, tuaq; poëmata tanquam sacra non taxo. At Lucilius, satyrographus proscidit ciues Romanos, Lupum, Mutium, & alios uitiosos, & fregit genuinum dentem in illis: Astutus Horatius tangit amico ridenti omne uitium, & admissus circum præcordia, ubi affectionum sedes sunt, illudit, & irridet eius scelera, peritus subsannare naso extorto populum. Mene igitur loqui nefas est? an ne clanculum quidem, neq; cum scrobe mihi loqui licet, sicut quondã Midæ tonsori licuit? Ad quod aduersarius respondens, nusquam, inquit, tibi fas est mutire. Persius, Quãuis istuc tibi uideatur, tamen infodiã, & inscribam in hoc libello. O libelle ego ipse uidi, uidi, inquam, Complures habent aures asininas. Ego nulla Iliade tibi uendo hoc reconditum, hunc risum meum, hoc quod tibi tam uile, ac nullius precij uidetur.

SCHOLIA.

Teneras auriculas) Alludit ad id adagium, Auricula infima mollior, & taxat nimiam principum molliciem, quorum aures blandis asuete palpationibus, auersantur mordacem ueritatem. Mordaci

Prouerbiū.

uerò.) Terentius in *Andria*, Obsequium amicos, ueritas odium parit.
 Tertullianus in *Apologetico*, Planè olim, id est, semper, ueritas odio
 est. Hieronymus enarrans illud Apostoli, Ego inimicus uobis sum fa-
 ctus, uerum dicens, Hæc, inquit, est conditio ueritatis, ut eam semper
 inimicitia persequantur, sicut per adulationem perniciosæ amicitia
 comparantur. Libenter enim quod delectat audimus, & offendit
 omne quod nolumus. Vide) Tertiæ cõiugationis nunc est sicut &
 interdum caue, ab antiquo uerbo uido, unde adhuc remanet diuido,
 sic in illo Catonis uersu, Hoc uide, ne rursus leuitatis crimine dam-
 nes. Limina frigescant) Imitatur illud Horat. ô puer ut sis Vita-
 lis metuo, & maiorum ne quis amicus Frigore te feriat. Tibi) In-
 tuam perniciem. Canina litera) Dicitur r, quam canes irati restri-
 ctis dentibus ringendo exprimunt. Vnde & irritare Donato dedu-
 ctum est. Lucilius, Irritata canis quòd r, quàm plurima dicat. Euge
 omnes etenim bene miræ eritis res) Assentiētis propriè, & quasi spon-
 te sua cõgratulantis, quòd omnes res bene se habebunt, si satyrâ scri-
 benda supersederit. Totum uerò per ironiam cum risu legendum est.
 Nam tacite eum ridens, omnia mortalium uitia se notaturum signifi-
 cat. Hoc iuuat) si probe mores tuos perpendo, neminem repre-
 hendi, te delectat. Hic inquis) Allegoria est, id est, prohibeo, ne quis
 poëmata mea notis contaminet. Oletum) Stercus est humanū. Ve-
 ranus, Sacerdotula in sacrario Martiali fecit oletum. Pingge duos
 angues) Pingge aliquod signum, quo monear, à quibus mihi sit absti-
 nendum. Veteres quibus in locis oletum fieri nolebant, angues tan-
 quam loci Genium depingebant, quo signo perspecto, inde metu pne-
 ri discedebant: per quam similitudinem pollicetur, si sibi ostenderit à
 quibus abstinendum sit, non in eum quippiam se scripturū, sed illinc,
 tanquam è loco quodam uetito discessurum. Te Lupe te Muti)
 Lupus & Mutius Albutius infames fuerunt tempore Lucilij, quos
 satyrico dente lacerauit. Et genuinum) Qui alios carpunt, dentē
 genuinum agitare dicuntur. Hieron. in plerisq; prouincijs familiare
 est, ut genuino dente se lacerent. Idem possum respondere, si uelim,
 possum

Vide ter-
tia coniu-
gationis.

Canina li-
tera.
Irrito.

Oletum.

Lupus.
Mutius.

possum genuinum laesus infigere. In hominis ore quaterni ordine dentium sunt, quorum primi lati & acuti, & quibus primò morsus affigitur, Primores dicuntur. Post hos rotundi aliquatenus, & in seræ modum acuti, Canini uocantur. Qui hos loco tertio subsequuntur duplices, ac cibum cōficiētes, Molares appellantur. Vltimi omnium Genuini sunt, qui serò gigni solent, sic dicti, q̄ à genis dependeant.

Vasfer) Astutus. Præcordia) Extā homini ab inferiori uiscerum parte separantur membranæ, quæ præcordia uocantur, quia cordi prætenduntur. In his præcipua est sedes hilaritatis, quod in titillatu, maxime alarum, intelligitur, non alibi tenuiore cute humana, ob quod maxima illa dulcedo scribēdi est. Cuius rei Persius nō ignarus, à lectoribus admissum Horatiū circa præcordia ludere, & eos quasi titillare significat: Quod sanè ad Horatianos sales referendum est.

Suspendere naso.) Reprehendere, irridere, subsannare. Horatius, Naso suspendis adunco. Mutire.) Loqui: Ennius, Palam mutire homini plebeio piaculum est. Terentius, Nihil iam mutire audeo. Nec cum scrobe.) Alludit ad fabulam Midæ regis Phrygiæ, cui Phœbus, quòd stolidè Panem canentem, sibi prætulisset, asininas affixit auriculas: Quas cum diu mitra oculuisset, tandem à tonsore animaduersum est: qui cum nec reticere uisum posset, nec prodere cuiquam auderet, in agrum secessit, scrobemq; effodit, ac capite in eum demisso, tenui uocula retulit, quales Midæ aures aspexisset: Non multo post, cum arundines ibi natæ, leui aura motarentur, eadem uerba, quæ tonsor regius scrobi dixerat, referebant, hoc est, Auriculas asini Midæ rex habet, quo modo primum Poëta scripsit: sed postea monete Cornuto, metu Cæsaris scripturam mutauit.

audaci quicunq; affate Cratino,
Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
Aspice & hæc, si fortè aliquid decoctius audis,
Vnde vaporata lector mihi ferueat aure.

F 3 Non

Quaterni
ordines dēa
tium.

Primores.

Canini.

Molares.

Genuini.

Præcordia.

Suspendere
naso.

Mutire.

Midæ fa-
bula.

Non hic, qui in crepidas Graiorū ludere gestit
 Sordidus, & lusco qui possit discere lusce,
 Sese aliquem credens, Italo q̄ honore supinus
 Fregerit heminas Areti ædilis iniquas,
 Nec qui abaco nūeros, & secto in puluere metas
 Scit risisse uaser, multum gaudere paratus,
 Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat:
 His manè edictum, post prandia Callirhoën do.
 Ecphrasis.

Quicumq; afflatus audaci Cratino palles, extimescis, ad pallorem usq; didicisti Eupolidem uehementi ira in hominū uitia inuectum, & Aristophanem, aspice etiam has Satyras meas, si fortè audis aliquid decoctius, & perfectius, ex quo lector quodam seruore mihi concilietur, & animo ardenti, atq; cupiditate summa legat me, cuius rei sit indicium auris inflammata, & uelut seruore ipsius operis perfusa. Lector, inquam, non is, qui uitijs inquinatus gestit irridere philosophos, quiq; fortuita corporis uitia libenter hominibus exprobat, se ipsum magnæ autoritatis existimans, quòd ædilis superbus, & elatus Italico magistratu, fregerit iniustas mensuras in quouis municipio: Nec ille, qui uaser nouit irridere numeros in tabella Mathematicæ (quæ abacum uocant) & figuras in puluisculo diuiso descriptas, paratus gaudere uehementer, si procax meretricula philosopho barbam uellat. His enim non huius libelli lectionem, sed manè iuris ciuilis administrationem, post prandium uerò quamlibet meretricem permitto, cum uirtutem contemnant, neq; spes sit eorum honestatis.

S C H O L I A.

Cratinus.

Eupolis.

Aristophanes.

Afflate) Pro afflatus. Antiptôsis est, ut alibi trabeate pro trabeatus. Cratino) Cratinus, Eupolis, & Aristophanes antiquæ comœdiæ præcipui autores, hominū uitia maxima libertate notauerunt, quos latini

tini satyrographi diligēter imitati sunt. Decoctius) Perfectius. Cōtrariū est ei, quod suprā dixit, numeris crudis. Vaporata) Perstat elegāter in metaphora à carnibus igni elixis sumpta. Crepidas) *κρηπίς*, ἰδ' ος græce, latine crepida, & crepidula, prima syllaba corr. teste Gellio, genus est calciamēti, quo peculiariter usi sūt philosophi. Horat. Sermonū lib. 1. Sapiēs crepidas sibi nūquā, Nec soleas fecit. Catullus, Culos & crepidas lingere carbatinas. Vbi animaduertendum, Latinos poētas liberè descivisse à græcis, primam cum secunda producentibus, quod & in complusculis alijs factum dictionibus uidemus. A crepida fit crepidarius. Sempronius Asellio in libro rerū gestarum quartodecimo. Crepidariū cultellū rogavit à crepidario sutore. Sese aliquem) Legitur etiā aliquid, nec minus eleganter. Heminas) Hemina mensuræ genus est, dimidiū sextarij continēs. Areti) Aretij, & ponitur adverbialiter. Est autē Aretium oppidum Tusciæ. Aedilis) Aediles inter alia officia præerant mensuris corrigendis. Nonaria) Meretrix, quæ in lupanari post nonam horam prostabat. Calirhoën) Vel est proprium nomen insignis meretricis, uel fontem significat, ut natationem accipiamus. Est enim Callirhoë fons apud Athenas, & interpretatur, pulchrè fluens.

Crepis.
Crepida.

ARGUMENTVM IN SECVNDA
dam Satyram.

Carpit auaritiæ mala vota, precesq; secunda.

SATYRA SECVNDA.

Vnc macrine diem numera meliore
lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus
annos.

Funde

Funde merū Genio, non tu prece poscis emaci,
 Quæ nisi seductis nequeas committere diuis.
 At bona pars procerum tacita libabit acerra.
 Haud cuiuis promptum est, murmurq; humi-
 lesq; susurros
 Tollere de templis, & aperto viuere voto.
 Mens bona, fama, fides, hæc clarè, & vt audiat
 hospes:
 Illa sibi introrsū, & sub lingua immurmurat, ô si
 Ebullet patruī præclarum funus, & ô si
 Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
 Hercule, pupillūmve vtinā, quæ proximus hæres
 Impello, expūgam: nam & est scabiosus, & acri-
 bile tument, Nerio iam tertia ducitur vxor.
 Hæc factè vt poscas, Tyberino iugurgite mergis
 Mane caput bis tēq; & noctē flumine purgas.

Ecphrasis.

*Macrine signa meliore lapillo diem istum natalem, qui felix ap-
 ponit tibi annos celeriter prætereantes. Funde merum Genio tuo.
 nō enim tu, quod pleriq; faciunt, petis à superis, precibus & mune-
 ribus ea, quæ non ausis cōmittere ipsis diuis, nisi secretis. At pleriq;
 principū taciti thure sacrificabunt. Nō quilibet facile potest aufer-
 re de templis & murmur, & humiles susurros, ac viuere aperto
 uoto. Hæc precabundus quispiā clara uoce, & ita ut hospes audiat,
 profert, Bona mens, bona fama, & fides sint mihi: illa uerò loqui-
 tur introrsum sibi, & immurmurat sub lingua, Vtinam præclarum
 funus*

funus patruī ebullet, exeat, & euanescat, & utinam uas argenti cre-
pet mihi sub raſtro, Hercule fauente; uel utinam nomine meo ſubſtitu-
to in tabula teſtamentaria, expungatur per eius mortem nomen pu-
pili, quem inſequor hères proximus; nam eſt ſcabioſus, & intumeſcit
noxia bile. Tertia uxor efferitur iam Nerio ad ſepulchrum. Conuer-
titur iam ſatyrographus in eiufmodi precibus utentem, non ſine ſaty-
rico riſu: Tu quiſquis huiufmodi preces numinibus inſufurras, immer-
gis manè caput tuum ſæpiùs in Tyberim, & abluis nocturnam pollu-
tionem flumine, ut poſcas hæc ſuperos ſanctè, purè, & incorruptè.

SCHOLIA.

Hac Satyra carpit impia mortalium uota, ſtultis precibus, & mu-
neribus ſceleſta nefariâque à ſuperis petentium, qui non precioſis do-
nis, ſed animi ſynceritate, & integris moribus capiuntur. Meliore
lapillo) Thraces, teſte Plinio, dies infauſtos, nigro calculo; fauſtos, al-
bo notabant. Hinc Horatius, Threſſa ne carcat pulchra dies nota: Locus
tametsi plerisque legatur creſſa, quod librariorum culpâ non dubita- Horatii
mus accidiffe. Genio) Naturæ Deus humane Genius eſt, cui nata- reſtitutus.
li die ſacrificatur. Horatius Epistoſularum libro ſecundo, Tellurem por- Genius.
co, Syluanum lacte piabant, Floribus & uino Genium, memorem bre-
uis eui. Prece emaci) Cum muneribus coniuncta. Emax, qui frequen-
ter emit: Vendax, qui uenditat. Cato de re ruſtica, Patrem familias uen-
dacem, non emacem eſſe oportet. Acerra) Vas eſt aptum thuri re-
ponendo. Ouidius, Nec quæ de parua pauper dijs libat acerra, Thura
minùs, grandi quàm data lance iuuant. Haud cuius promptum eſt)
Seneca in Epistoſtis, Tu autem tunc ſcito te omnibus cupiditatibus ſolu-
tum, cum eò perueneris, ut nihil petas, quod palàm rogare non poſſis.
Nunc enim quanta dementia eſt hominum? Turpiſſima uota dijs inſu-
ſurrant. Si quis admouerit aures, conticeſcunt, & quod ſcire homi-
nem nolunt, Deo narrant. Vide ergo an hoc ſalubriter præcipi poſ- Prouerbiū.
ſit, Sic uiue cum hominibus, tanquam Deus uideat: Sic loquere cum
Deo, tanquam homines audiant. Ebullet) Ad bullæ ſimilitudinem
exeat. Alluſit autem ad uetus adagium, Homo bulla. Seria) Vas ſi- Seria.
G ſtile.

Hercules.

File. Dextro) Fausto, & fauente. Hercule) Hercules Deus lucri
& thesauri creditur. Horatius in sermonibus, O si urnam argenti
fors quæ mihi monstret, ut illi Thesaurο inuento, qui mercenarius a-
grum illum ipsum mercatus arauit, diues amico Hercule. Expun-
gam) Deleam. Fontius autem legit expingam, ut sit ab ex & pango,
id est, per mortem extrudam atque amoueam. Nam &) More ue-
trum m cum sua uocali non eliditur. Sunt autem qui legunt nanque.

Nerius.

Nerio) Nomen foeneratoris est apud Horatium in sermonibus.
Et noctem flumine purgas) Simile est illud Propertij, Ac primum
pura somnum tibi discute lympha, & Tibulli, Casta placent superis,
pura cum ueste uenite, Et manibus puris sumite fontis aquam. Antiqui
enim aquæ aspersione, castimoniam corporis se custodire existimabāt,
ablutis sordibus, ut docet Cicero in primo de Legibus.

Heus age responde, minimū est qđ scire laboro,
De Ioue quid sentis? est ne ut præponere cures
Hunc cuiquā? cui nā? vis Staio? an scilicet hæres?
Quis potior iudex, puerisve quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio, proh Iuppiter, ô bone clamet
Iuppiter, ad sese non clamet Iuppiter ipse?
Ignouisse putas, quia, cum tonat, ocyus illex
Sulphure discutitur sacro, quàm tūque domusq;
An quia non fibris ouium, Ergennaque iubente
Triste iaces lucis, euitandumque bidental?
Iccirco stolidam præbet tibi vellere barbam
Iuppiter? aut quid nā est, qua tu mercede deorum
Emeris

Emeris auriculas? pulmone & lactibus vinctis?

Ecphrasis.

Heus age responde mihi, id enim quod scire laboro, est minimum. Quid existimas de Ioue? Est ne talis, ut cures præferre eum cuiquam mortalium? Cuinam? Vis ne illum præponere Staiio? An scilicet dubitas, sit ne Iuppiter Staiio præferendus? Vter horum est melior iudex? uel quis est aptior tutor pupillis? Iuppiter ne, an Staius? Ergo si Iuppiter tibi melior Staiio uidetur, age dic Staiio hoc, quo tu tentas impellere aurem Iouis. Si dicas id Staiio, is continuo clamet, Proh Iuppiter, O bone Iuppiter, quid est quod audio? An Iuppiter ipse non clamet ad sese, cum audiat indignissima mortalium uota? Num putas eum dedisse tibi ueniam, quia quando tonat, citius ilex fulmine discutitur, quam & tu, & domus tua? An iccirco Iuppiter concedit tibi ut uellas ei barbam, tanquam stolido, hoc est, ut summo eum ludibrio habeas, quia non iaces in lucis triste & euitandum bidental, fibris ouium id significantibus & Ergenna aruspice iubente? Aut quid mercedis est, qua tu emeris, & conciliaueris tibi deorum aures? nunquid pulmone & pinguibus intestinis tibi eorum fauorem comparasti?

SCHOLIA.

Cuinam) Vel est poëtae interrogatiuncula, uel auari, ut quærat, Cuinam petis à me Iouem præponi? Staiio) Nomen hoc est hominis infamatissimi, qui per avaritiam multa iniquissime iudicauit, multos ueneno sustulit. Ergenna) Nomen aruspice & fulgurum conditoris. Bidental) Id quod fulmine ictum est, eo quod bidente solebat expiari. Vellere barbam) Prouerbialiter dicitur, quo summum contemptum, ac ludibrium significamus: Suprà, Si Cynico barbam petulans Nonaria uellat. Horatius in Sermonibus, Vellunt tibi barbam Lasciui pueri. Quidnam est, qua tu mercede?) Notanda constructio. Est enim sensus, quidnam mercedis est, qua tu emeris deorum auriculas? seu quanam est ea merces, qua & cætera. Merces autem pro precio posita est.

Staius.

Ergenna.

Bidental.

Prouerbiū.

Merces.

Ecce auia, aut metuens diuûm matertera, cunis
 Exemit puerum, frontemque, atque vda labella
 Infami digito, & Iustralibus ante saliuis
 Expiat, vrentes oculos inhibere perita:
 Tûc manibus quatit, & spê macrã supplice voto
 Nunc Licini in cãpos, nûc Crafsi mittit in gdes:
 Hunc optent generum rex & regina, puellæ
 Hunc rapiant, quicquid calcauerit hic, rosa fiat:
 Ast ego nutrici non mando vota, negato
 Iuppiter hæc illi, quanuis te albata rogarit.

Ecphrasis.

Ecce uel auia, uel matertera metuens deorum, exemit infantulum cunis, & expiat antè impudico digito, ac saliuis expiatorijs frontem eius, atque uda labella, perita remedijs occurrere fascinatorijs oculis: Deinde quatit manibus suis eundem infantem, & mittit supplice uoto spem tenuem, nunc in campos Licini, nunc in ædes Crafsi, optans ut puer eorum fiat heres. Utinam rex & regina optent sibi hunc generum, utinam puellæ rapiant hunc, utinam quicquid hic calcauerit, fiat rosa. Sed ego non mando huiusmodi uota nutrici. O Iuppiter ne concedito illi hæc, quanuis albis uestibus induta te rogauerit.

SCHOLIA.

Infamis di-
 gitus.
 Digitorum
 nomina.
 Pollex.
 Salutaris.
 Index.

Irridet uanas muliercularum superstitiones, & uota cum primis inania. Infami digito) Infamem digitum uocat medium, qui Martiali dicitur impudicus, Ostendit digitum sed impudicum. Quinque digiti manus sunt, quorum crassissimus, à cæterisq; seiunctus, seq; obuium reliquis cum uult præbens, tanquam rector omnium ac moderator, Pollex nomen accepit, quoniam ui & potestate inter cæteros polleat. Secundus, & Salutaris, & Index dicitur, quòd eo tum saluta-
mus,

mus, tum indicamus. Medius digitus, Impudicus atque infamis iure cognominatur. Cùm enim longitudine, pulchritudinèque cæteris antecellat, aliorum tamen egens auxilio, parum ualet. Qua similitudine ueteres ducti, eum hominem, qui cæteris formosior esset, hoc digito, ignominie causâ demonstrabant. Hunc sequitur Annularis, sic dictus, quòd in eo annulus geratur: Idem & Medicus dicitur, quòd eo trita collyria à medicis colliguntur. Quintus, Minimus appellatur, & Auricularis, quòd eo aurem scalpimus. Saliuis) Saliua à salienda dicta est, quoniã in ore saliat atque crescat. Vrentes) Fascinatorios. Spem macram) Non quia spes petentis foeminae macra sit, sed quia uel uoto postea non fruatur, uel quia futura omnia incerta sint. Nihil autem infantis expectatione incertius. Licinus & Crassus) Prædiuites fuerunt, quorum opes erant cum primis famigeratae. Ast ego nutritici) Irridet stultissima uota muliercularum, quæ sapiens omnino nollet effectum consequi, cùm magis sint obfutura, si exaudiantur, quàm profutura.

Impudicus.
Infamis.

Annularis.
Medicus.
Minimus.
Auricularis

Poscis opem neruis, corpúsque fidele senectæ,
Esto age: sed grandes patinæ, tucetâque crassa
Annuerè his superos vetuere, Iouémq; morâtur.
Rem struere exoptas cæso boue, Mercuriúmque
Accersis fibra, Da fortunare Penates,
Da pecus, & gregibus foetû. Quo pessimè pacto,
Tot tibi cû in flâmas iunicû omenta liquecant?
Attamen hic extis, & opimo vincere ferro
Intendit, iam crescit ager, iam crescit ouile,
Iam dabitur, iam iam, donec deceptus, & expes
Necuiquam fundo suspiret nummus in imo.
Si tibi cratêras argenti, incusaq; pingui

Auro dona feram, sudas, & pectore leuo
 Excutias guttas, lætari prætrepidum cor.
 Hinc illud subiit, auro sacras quòd ouato
 Perducis facies: nam fratres inter ahenos,
 Somnia pituitæ qui purgatissima mittunt,
 Præcipui sunt, sitq; illis aurea barba:
 Aurum vasa Numæ, saturniæque impulit æra,
 Vestalésque urnas, & Tuscum fictile mutat.

Ecphrasis.

*Petis opem nervis, & corpus firmum, fideléque senectuti. Esto age
 uerum immodicæ comessationes, & crassa, quibus uesceris, sarcinina
 non sinunt superos uotis tuis annuere, moranturque Iouem ne tibi suc-
 currat. Cupis diuitias congerere boue mactato, & inuocas Mercu-
 rium sacrificio, Da foeliciter augere rem familiarem, da pecus, & da
 gregibus foetum. O pessime homo, quo modo dabitur tibi quod optas,
 cum tot tauri immolentur à te, & comburantur? Attamen hic auarus
 & superstitiosus, perseverat sacrificando uotorum compos euadere.
 Iam crescit ager, ut sperat, iam grex augetur, iam quod cupit, dabi-
 tur ei à superis: iam iam sine dilatione, donec nummus, qui è plurimis
 unus est reliquus, deceptus, & spe sua destitutus, frustra suspiret in
 insana parte arcæ, quòd solus sit relictus, nec ad se socij cum foenore
 reuertantur. Si tibi adferam argentea pocula, & dona bene deaurata,
 sudas præ letitia, & emittas guttas à sinistra pectoris parte, ubi
 cordis sedes est, & cor tuum apprimè trepidum incipiat lætari. Ut
 enim tibi uidebitur, illud successit tibi hac de causa, quòd in auras de-
 orum facies auro ex præda & ouatione parto. Nam qui inter deos
 ex ære fabricatos uerissima immittunt somnia, ij sint præcipui, &
 summa ueneratione digni, sitq; illis aurea barba. Aurum è templis
 expulit*

expulit uasa fictilia, quibus Numa sacrificabat, & aenea uascula, quibus utebatur in sacris regnante Saturno: aurum Vestales urnas, & Tusca fictilia mutauit.

SCHOLIA.

Poscis opem) Eorum uota commemorat, qui bonam ualetudinem, atque robur, longamque uitam deos poscunt, quæ numijs epulis ipsi sibi tollunt. Tuceta) Tucetum est genus farcinunis ex carnibus suis minutim cōcisis. Rem struere) Irridet uota & superstitiones ditari cupientium. Accersis) Authore Diomede hoc interest inter accerso & arcesso, quòd accersere, euocare est: arcessere uerò, aliquem accusare significat, & ab arceo nascitur: etenim alium accusare, à maleficijs arcere est. In multis Persii codicibus arcessis legitur, quod defendi potest authore Prisciano, lib. 1. tradente antiquissimos frequenter ar pro ad posuisse, unde ostenditur rectè arcesso dici pro arceo uerbo, quod nunc accio dicimus, quod est ex ad & cio compositum: cui subscribit Lauren. Val. Elegantiarum lib. 1. his uerbis, Accerso, uel arcesso, utrunque pro eo ad uocandum, uel uoco. Terent. in Andria, Obstetricem accerso. Iunicum) Iunix (ut quidam tradunt) est etate uiridior uacca: quod si uerum est, scemuno genere declinatur, ut radix. Alij scribunt iunices esse tauros uitulis grandiores, bobusq; iuniores, quorum iudicio est generis masculini. Omenta) Omentum est membrana tenuis, intestina cōtegens. Fertū) Fertū sacrificij genus est, uel quòd ad sacra ferretur dictum, uel quòd pluribus uarijsq; rebus fartū esset. Nequiquam) Frustrā: tamen si quidam hic pro non accipiant. Scribendum autem est sine c teste Benedicto Philologo, quemadmodū nequaquam: non enim scribimus nequaquam. Suspiret nummus) Poëtice sensum dat inanimæ rei, quasi nummus à socijs destitutus suspiret frustrā, cum magis superstitiosus homo ipse spe frustratus suspiret, dolens se nummos expendisse. Crateras) Primæ coniugationis est, à nominatiuo cratera. Letari) Subintellige, incipiat. Auro ouato) Ex ouatione comparato. Ouatus poëticum est participium ab ouo, sicut triumphatus à triumpho. Fratres inter ahenos) Deos dicit,

Tucetum.

Accerso.

Arcesso.

Iunix.

Omentum.

Fertum.

Nequiquā.

Ouatus.

Pituita.

In imperi-
tos.

dicit, quorum statuæ sunt in eodem templo posite. Pituita) Sic legitur in quodam antiquo codice manuscripto, & rectius meo quidem iudicio, quam pituita. Purgatus enim elegantius cum genitiuo quam ablatiuo construitur, & carmen melius sonat. Sciendum autem pituitæ nunc esse trium syllabarum, u consonante facta ex uocali, quod in compluribus alijs dictionibus apud poëtas passim fieri notissimum est, tametsi Franciscus Philelphus Epistolarum lib. 37. scribat, pituita tam in prima, quam in penultima syllaba liberè posse, & produci, & corripi. Sanè Catullus primam produxit illo uersu, Mucúsque, & mala pituita nasci. Non autem sunt imitandi, sed irridendi, qui de prauato uersu, omniq; sublata canoritate legunt, Somnia qui pituita purgatissima mittunt. Pituita significat corporis humorem, qui dicitur græcè phlegma. Medici docent pituita redundante, somnia minus uera mortalibus accidere, quod in ægrotis deprehendere licet, quorum somnia plerunque sunt uana.

O curæ in terras animæ, & cœlestium inanes,
 Quid iuuat hoc, téplis nostros immittere mores,
 Et bona diis ex hac scelerata ducere pulpa?
 Hæc sibi corrupto casiam dissoluit oliuo,
 Hæc calabrum coxit vitiato murice vellus,
 Hæc baccam conchæ rasisse, & stringere venas
 Feruentis massæ crudo de puluere iussit.
 Peccat & hæc, peccat, vitio tamen utitur: at vos
 Dicite pontifices, in sacro quid facit aurum?
 Népe hoc, quod Veneri donatè à virgine puppe.
 Quin damus id superis, de magna qd dare læce
 Non possit magni Messalæ lippa propago,
 Compositum

Compositum ius, fasque animi, sanctosque recessus
Mentis, & incoctum generoso pectus honesto,
Hoc cedo, ut admoueam templis, & farre litabo.

Ecphrasis.

O anime curue in terras, & uacue coelestium. Quid hoc iuuat? im-
mittere mores nostros templis, & existimare bona & grata dijs ex
hoc nostro corpore uitij subiecto. Hæc dissoluit sibi casiam oliuo cor-
rupto, hæc tinxit calabram lanam murice uitiato, hæc iussit auellere
conchis margaritas, & in unum conflare metalla, feruentis massæ de
puluere nondum excocto. Hæc peccat, & iterum iterumque peccat, ta-
men utitur uitio. At uos pontifices dicite, quid aurum facit in templis?
Nempe hoc, quod puellares imaguncula donatæ Veneri à uirgine. Cur
non potius offerimus id superis, quod luxuriosus filius Messalæ non
possit offerre de magna lance, puta ius & fas animi cõiunctum, ac pu-
ra mentis penetralia, pectusque naturali honestate generosum? Da, ut
hoc templis admoueam, & uel minimo munusculo Deum placabo.

SCHOLIA.

O curue in terras anime) Lactantius in libro de origine erroris
cap. 2. Iuuat ergo uelut in aliqua sublimi specula constitutum, unde
uniuersi exaudire possunt, Persianum proclamare, O curue in terras
anime, & coelestium inanes Cælum potius intuemini, ad cuius specta-
culum uos excitauit ille artifex uerus, Deus. Ille uobis sublimem uul-
tum dedit, uos in terram curuamini, uos altas mentes, & ad patrem
suum cum corporibus suis erectas, ad inferiora deprimitis, tanquam
uos poeniteat non quadrupedes esse natos. Pulpa) Est caro sine os-
sibus. Per hanc autem significat corpus uoluptatibus deditum, quo a-
nimus deprimitur à coelestibus ad terrena. Dicite pontifices) Lam-
pridius in uita Alexãdri Seueri, In templis sanè nunquam præter qua-
tuor, aut quinque argenti libras, auri ne guttulam quidem, aut bracteolam
posuit, susurrans uersum Persii, In sacro quid facit aurum? Puppæ)

Pulpa.

H

Puppis,

Puppis.
Puppa.

Puppis, puer: Puppa, puella dicitur. Martialis, Se puppā dicit Gellia, cum sit anus. Puppa etiam est puellare simulachrum ex paniculis & tomento factum, quo puellae lufitant. Virgines autem nupturae, Veneri suas puppas offerebant, sperantes se breui ueros puppos puppasue habituras, idq; Veneris beneficio. Et incoctum generoso pectus honesto) Lactantius in libro de uero cultu cap. 2. Merito ergo Persius huiusmodi superstitiones suo more deridet, Quae tu, inquit, mercede, deorum Emeris auriculas? pulmone & lactibus unctis? Sentiebat uidelicet non carne opus esse ad placandam coelestem maiestatem, sed mente sancta, & iusto animo, & pectore (ut ipse ait) quod naturali sit honestate generosum. Haec est religio coelestis, non quae constat ex rebus corruptis, sed quae uirtutibus animi, qui oritur e coelo. Hic uerus cultus est, in quo mens colentis seipsam Deo immaculatam uictimam sistit.

ARGUMENTVM IN
tertiam Satyram.

Tertia desidiam iuuenum, fastusque laceffit.

SATYRA TERTIA.

Empe hoc assidue, iam clarum manent
fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine
rimas.

Stertimus, indomitum quod despumare falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
En quid agis? siccas infana Canicula messes
Iadudum coquit, & patula pecus omne sub ulmo est,
Vnus ait comitum: verum ne? ita ne? ocyus adsit
Huc

Huc aliquis: nemón? turgescit vitrea bilis,
 Finditur, Arcadiæ pecuaria rudere credas:
 Iam liber, & positis bicolor membrana capillis,
 Inq; manus chartæ, nodosaq; venit arundo:
 Tūc queritur crassus calamo q; pendeat humor,
 Nigra quòd infusa vanescat sepia lymphæ,
 Dilutas queritur geminet quòd fistula guttas.

Ecphrasis.

Vnus comitum ait ad iuuenem prædiuitem & desidiosum, Nempe hoc assidue facis, ut in multam lucem dormias. Iam clara lux matutina intrat fenestras, & extendit lumine angustas rimas. Stertinus quòd sufficiat in stomacho concoquere uinum aqua non dilutum, dum ab ortu Solis quinta hora præterit. En quid agis? Insana Canicula coquit iam dudum siccas messes, & omne pecus est sub patula ulmo. Respondet iuuenis, Verumne est hoc, quod ex te audio? Itane est? Aliquis adueniat celeriter huc. An nemo adest? Perspicua bilis turgescit, & iuuenis tanta ira dirumpitur, & ita in seruos ad se non accurrentes exclamat, ut audita eius uociferatione, Arcadios asinos rudere existimes. Iam capillis compositis ac pexis, accepit in manus librum lutea membrana inuolutum, & chartas, & nodosum calamum. Tunc queritur, quòd crassum atramentum pendeat in calamo: quòd ita sit aqua dilutum, ut continuo è charta cuanescat, queritur quòd calamus geminet guttas dilutas.

SCHOLIA.

Nobilium & diuitem iuuenum desidiam inertiamq; hac insectatur satyra, quid fugiendum sequendumq; sit, docens. Inducit autem quendam familiarium, adolescentis inertiam, circa liberalium disciplinarum studia reprehendentem. Quinta dum linea tangitur umbra) Antiqui per umbram gnomonis, orto Sole, horas in semicirculo spectabant, in

quo duodecim lineæ æquis diuisæ spacijs à gnomone discurrebant. Prima uerò lineæ ab occidente, Sole orto in primis adumbrabatur, deinde cæteræ singulatim: uerùm cum ad sextam lineam umbra uenerat, meridies erat. Quinta igitur lineæ, iam propè diem medium declarabat, quo tempore canicularibus diebus pecudes umbras & frigora captant. Quinta umbra) Id est, ipsam quintam lineam adumbranti,

Bicolor mē seu tangenti. Bicolor membrana) Lutea, hoc est, ex altera parte croce colore infecta, cum candida sit ex altera. Sepia) Piscis genus,

cuius sanguis est pro atramento. Fistula) Calamum scriptorium per similitudinem significat.

*sic raro scribis ut
non quatrano
membrana poscas.
iporum quæ
exens //*

O miser, inq̃ dies vitrà miser, huccine rerum
Venimus? at cur non potiùs, teneroq̃ palumbo,
Et similis regum pueris, pappare minutum
Poscis, & iratus mammæ, lallare recusas?
An tali studeam calamo? cui verba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens.
Contemnere, sonat vitium percussa, malignè
Respondet, viridi non cocta fidelia limo.
Vdù & molle lutù es, nùc nùc pperadus, & acri
Fingendus sine fine rota: sed rure paterno
Est tibi far modicum, purù, & sine labe salinum:
Quid metuas? cultrixq̃ foci secura patella.
Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmata quòd Tusco ramum millesime ducis,
Censorémve tuum, vel quòd trabeate salutas?
Ad populù phaleras, ego te intus, & in cute noui.

Non

Non pudet ad morem discincti viuere nacæ?
 Sed stupet hic vitio, & fibris increuit opimum
 Pingu e, caret culpa, nescit quid perdat, & alto
 Demersus, summa rursus non bullit in vnda.

Ecphrasis.

*O miser, & indies miserior, uenimusne ad hanc rerum conditionem?
 At quare non potius similis & tenero palumbo, & pueris regum, pe-
 tis uesci minuto cibo, & iratus nutrici, recusas lallare, & lac suggere?
 Loquitur adulescens, An studeam tali calamo? Respondet admonitor,
 Cui uerba das? quid succinis istas ambages? Tua res agitur. Si tu a-
 mens, ut uasculum male coctum, effluis, & infusum tibi liquorem trans-
 mittis, eris contemptui. Fidelia ex uiridi limo, non satis cocta cum
 percutitur, sonitu uitium prodit, & respondet male, ac iniquum &
 stridulum sonum reddit. Tu es, tanquam udum & molle lutum, conti-
 nuò, & sine mora properè bonis artibus instituendus, & informandus
 ueloci ac diligenti exercitatione sine fine. Sed modicum frumentum
 est tibi in paterno rure, et purum ac sine labe salinum. Cur sis sollici-
 tus? & patella ac suppellex, securi cultrix foci est tibi. Hoc satis est?
 An deceat te in superbiam efferris, quòd mulesimus ducis ramum ex
 Tusco stemmate, quodq; ortus es ex antiquissima Hetruscorum nobili-
 tate, uel quòd salutas censorem tuum, hoc est, tibi sanguine, uel affinita-
 te coniunctum, uel quòd tu trabeatus salutas quempiam? Deser exter-
 na ista, quibus te gloriabundus ostentas, ornamenta ad populum, ego
 te intus & in cute noui. Non pudet te uiuere ad morem abiectissimi cu-
 iuslibet hominis, & planè desidiosus? Sed hic stupidus & insanus in ui-
 tijs factus est, & crassa pinguetudo præcordia eius occupauit. Caret
 culpa, quandoquidem ingenij uitio peccat, nescit quid perdat, & de-
 mersus in stultitiæ fundo, nequit rursus emergere, & resipiscendo ad
 sanam mentem reuerti.*

Pappare.

Pappare) Vesci significat. Epidicus apud Plautū in Epidico, No-
uo liberto opus est, quòd pappet: Cui respondens Periphanes senex,
Dabitur, inquit, præbebo cibum. Pappare non fit hîc nomen, ut qui-
dam tradunt, sed manet infiniti modi uerbum. Nam & alibi Persius
posco construit cum uerbo infiniti modi, Et lusco qui possit dicere lu-
sce. Mamme) Mammam infantes appellant matrem uel nutricem.

Mamma.

Lallare.

Lallare) Lac sugere, dictum mihi uidetur aliorum pace, quasi lac
fellare. Pueri nonnunquam prædiuitum, qui nimis molliter educantur,
lac sugunt, & in cunabulis cubant ad quintum uel sextum ætatis an-
num, dum iam fari queant, & lallare recusantes, minutiozem cibum
petant. An tali studeam?) Verba desidiosi, culpam in calamū trans-

Prouerbiū.

ferentis. Tibi luditur) Sumptum est ab alea, in qua res eius agitur,
qui pecuniam deposuit in medium. Simile est illud Plauti in Epidico,
Mihî istic nec seritur, nec metitur. Effluis amens) Aptissimè fictili
parum cocto rudem ac desidiosum comparat, & in hac collatione di-
ligentissimè uerbis utitur ad similitudinem accommodatis. Sonat ui-
tium perassa) Ita & tu uerbis admonitus, respōdendo, ignauiam pro-

Fidelia.

dis tuam, licet in calamum culpam reijcere coneris. Fidelia) Vas
fictile, ab eo, quòd fideliter potum continet. Fidelia uiridi limo) Id
est, uiridis & crudi limi, seu è uiridi limo ficta. Nunc nunc prope-
randus) Optimè quidam præcepit, Dum tener est natus, generosos in-
sere mores. Secura patella) Quæ te securum faciat. Salinum autem
& patellam posuit pro quacunque supellectile. Millesime & tra-

Prouerbiū.

beate) Vocatiui positi pro nominatiuis, authore Prisciano. Intus &
in cute) Id est, omnibus modis mihi notus es. Alijs fucum facito, mihi
penitus es perspectus, neque me fallere potes. Nacæ) Naca dicitur

Nacæ.

homo uilis & abiectus, quòd nauci non sit. Nacæ dicuntur, qui opera
ex lana faciunt, & peculiariter fullones. Omnia serè opera ex lana
vόκκλ dicuntur à Græcis. Significat autem vόκκλ pellem ouium, uel
pellem caprinam. Horatius in Sermonibus, Vngor oliuo, Non quo frau-
datis immundis naca lucernis.

Magne

Magne pater diuûm sæuos punire tyrannos
 Haud alia ratione velis, cum dira libido
 Mouerit ingenium, feruenti tinçta ueneno,
 Virtutem videant, intabescântque relicta.
 An ne magis Siculi gemuerunt æra iuueni,
 Et magis auratis pendens laquearibus ensis,
 Purpureas subtèr ceruices terruit, imus
 Imus præcipites, quàm si sibi dicat, & intus
 Palleat infœlix, quod proxima nesciat vxor?

Ecphrasis.

Magne pater deorum, uelis punire crudeles tyrannos haud alia ratione, quàm ut uideant uirtutis splendorem & maiestatem, ac intabescant, quòd eam reliquerint, quando dira libido infecta feruenti ueneno mutauerit ingenium, quod suapte naturâ fertur ad uirtutem. An ne inclusi in æneo Phalaridis Siciliæ tyranni tauro, magis gemuerunt, & gladius ab auratis laquearibus dependens magis exterruit ceruicem assentatoris purpurati, subtèr opiparæ mensæ accumbentis, quàm si infœlix peccator ad se ipsum intra se loquatur, Imus, imus præcipites, nulla salutis spe, & palleat intus eorum scelerum conscientia, quæ fidißimæ uxori narrare non audeat?

SCHOLIA.

Magne pater) Deum rogat, ut non alia pœna prauos afficiat, quàm, ut uirtutis claritatem uidentes, illaq; de suo uitio carere cognoscentes, animi dolore contabescant. Dira libido) Impia, & Dei iradigna cupiditas. Libido) Est generale uocabulum omnis cupiditatis, teste August. lib. de ciuit. Dei 14. Feruenti tinçta ueneno) Metaphora est à lana sumpta, quæ cum naturâ sit candida, colorem quo semel infecta est, non amittit, dicente Quintil. Nec lanarum colores, quibus

Venenum.

quibus simplex ille candor mutatus est, elui possunt: ita ingenium quod naturâ duce nititur ad bona, peruersis opinionibus, & malis moribus adeò deprauatur, ut nihil rectum uelit. Dirâ igitur libido, id est, cupiditas prauis opinionibus corrupta, tincta, hoc est infecta, feruenti ueneno, id est, frequenti actione, unde mos inoleuit, qui quemadmodum color à lana imbibitus, haud facile dimouetur. Venenum pro colore accipi testis est Maro, Alba nec assyrio fucatur lana ueneno.

Perillus.

An ne magis?) Cruciatus corporis minores esse tormentis animi per comparisonem ostendit. Perillus autem Atheniensis æreum taurum tanta arte fabrefecit, ut igne subdito, qui eius in aluo includebatur, eiulans mugire putaretur. Hunc cum in Siciliam ad Phalaridem, Agrigentinarum tyrannum detulisset, tali munere Phalaris ob insitam opinionem crudelitatis suæ turbatus est. Itaque ipsum artificem in taurum conijci iussit, ut primus artis suæ periculum faceret. Et

Democles.

magis auratis) Democles assentator Dionysii, Syracusarum tyranni, opes ac potentiam cum extolleret, beatamque eius uitam in tanta opulentia rerum assereret, eum ad cœnam Dionysius inuitauit, gladiumque setâ alligatum supra eius caput appendi iussit: quo ille inter cœnandum conspecto, præ nimio imminentis periculi metu, regalibus mensis abstinuit: quod animaduertens Dionysius, illi tyrannos itidem uiuere, atque inter magnificos apparatus imminentibus periculis cruciari affirmavit. Horatius, Districtus ensis cui super impia Ceruice pendet, non Siculæ dapes Dulcem elaborabunt saporem, Non auium, citharæque cantus Somnum reducent. Subter) Nunc aduerbium est, sic apud Plautum, Hinc atque hinc, super, subterque premor angustijs.

Subter.

Carnifex
sibi conscientia.

Intus palleat) Pacatus, Ipsa sibi carnifex conscientia est. Diuus Ambrosius in Epistolis, Sibi ipsum unusquisque animum suum, seuerum sui iudicem, ultorem sceleris, & uindicem criminis habet. Idem, Nullus enim maior est dolor, quam is, qui peccati mucrone uulnerat conscientiam: neque ullum grauius est onus, quam peccatorum sarcina, & pondus flagitiorum: deprimit animam, curuat usque ad terram, ne se erigere possit. Grauia fili, grauia nimis delictorum pondera.

Sepe

Sæpe oculos, memini, tangebam paruus oliuo,
 Grandia si nollem morituri verba Catonis
 Discere, & infano multum laudanda magistro,
 Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
 Iure, etenim id summum, quid dexter senio ferret
 Scire erat in voto, damnosa canicula quantum
 Raderet, angustæ collo non fallier orcæ,
 Neu quis callidior buxum torquere flagello.
 Haud tibi inexpertum est curuos deprædere mores,
 Quæq; docet sapiens braccatis illita Medis
 Porticus, insomnis quibus indetonsa iuuentus
 Inuigilat, filiquis, & grandi pasta polenta.
 Et tibi, quæ Samios diduxit littera ramos,
 Surgentem dextro monstrauit limite callem.
 Stertis adhuc? laxumque caput compage soluta,
 Oscitat hesternum dissutis vndique malis?

Ecphrasis.

Vt memini, cum eram parvulus, corrumpēbam sæpe oculos oleo, quia nollem discere declamationem grandibus uerbis compositam de nece Catonis Vticensis, & laudandam multum ab infano magistro, quam pater sudans audiret, amicis conuocatis. Iure autem id faciebam, etenim id præcipuum & potissimum erat in uoto & desiderio meo, scire quid lucri in ludo talario faustus & utilis senio adferret: quantum uerò damnosa canicula raderet, & auferret, & non falli collo angustæ turriculæ, in quam taxilli conijciuntur ab aleatoribus: né uisquam esset peritior impellere flagello turbinem. Tu uerò peritus

es prauos mores à rectis discernere, & iam doctus es ea, quæ sapiens Stoicorū schola, in qua braccati Medi depicti sunt, docet, quibus præceptis iuuenes uigiles, & intonsi, & nutriti leguminibus ac grādi polenta dant operam: Et litera, quæ diuisit ramos, à Pythagora Samio duabus humanæ uitæ uijs applicatos, monstrauit tibi uirtutis callem dextro limite surgentem. An stertis adhuc? & caput tuum apertum, compage dissoluta, oscitando euaporat, quòd heri nimium comedisti & potasti, malis tuis undique quasi dissutis & resolutis.

SCHOLIA.

Sæpe oculos) Se quoque dum puer erat, utilibus salubribusque contemptis, delectabilia & uoluptuosa quæsisse scribit: Verum latenter innuit, se tunc uenia dignum fuisse, ut qui rerum ignoratione, uitio puerilis ætatis peccauerit. Sed cum quis iam prouectioris ætatis tam frequenter sic admonitus, ad eamque rerum cognitionem peruenit, ut optime uitium possit à uirtute discernere, cum uenia indignum esse significat. Tangebam) Corrumpebam. Britannicus legit tangebam, id est, ungebam. Oliuo) Oleum oculis infusum quandam lippitudinem representat, quam in filiis dum parentes metuunt, eos à lætione auertunt. Insano) Id est, nimis concitato & agitato ad discipuli curam & institutionem. Sunt qui legendum censeant, incano, id est, ualdè cano. Sudans) Vel præ timore, ne filius malè recitet, uel præ lætitia, uel ob laborem in amicis conuocandis. Senio) Puncta sex in talo, uel tessera. Canicula) Seu canis in talo unicum punctum continet, eiusque iactus damnosus est. Propertius, Semper damnosi subsiluerunt canes. Orca) Orca uas ficarium teres, atque uniformi specie, dicta à similitudine orca, marine beluæ. M. Varro capit orcā pro uase uinario. Apud Persium infra pro uase salsamentorum ponitur. Nunc significat uasculum aleatorium, quò coniectæ agitataeque tesserae & tali mittuntur in alucum, ad euitandas aleatorum imposturas. A Martiale dicitur turricula, ab Horatio pyrgus. Ut quidam tradunt,orca uas est fictile, lato aluo, angusto ore ac fundo, longiori collo, inquam, inter ludentes pueros, qui nucem iniiecisset, uictor erat. Braccatis)

catis) *Bracca* uestis est fluxa, in tonsa; ac uarij coloris, qua utuntur *Bracca.*
 frigidioris plagæ gentes. Ouidius, *Pellibus & laxis arcant mala fri-*
gora braccis. Hinc *braccatus*, *bracca* uestitus. Pomponius Mela, *Brac* *Braccatus.*
cati sunt in totum corpus Sarmatæ, & nisi qua uident, etiam ora ue-
stiti. *Porticus*) Stoicorū sectam significat, qui à porticu nomen sor-
 titi sunt. *Insomnis*) *Tria* ponit obiter bonarum artium studiosis ma- *Tria studio*
 ximè necessaria, quorum primum est, uigilantia: Vnde est illud in Sa- *sis maximè*
tyra quinta, At te nocturnis iuuat impallescere chartis. Seneca in *Epi* *necessaria.*
stola octaua, Nullus mihi per otium dies exit, partem noctium studijs
uendico, non uaco somno, sed succumbo, & oculos uigilia fatigatos, ca-
dentésque in opere detineo. Secundum, nimij corporis cultus euitatio.
Philosophiæ enim studiosi curam tondendi capilli, & expoliendæ cu-
tis non habet. Idem in eadem Epistola, *Hanc ergo sanam & salubrem*
formam uitæ tene, ut corpori tantum indulgeas, quantum bonæ ualetu-
dini satis est: durius tractandum est, ne animo malè pareat. Et *Epi-*
stola decimatertia, Honestum ei uile est, cui corpus nimis charum est:
Tertium, uictus frugalitas. Nam ut diuus ad Nepotianum refert Hie-
 ronymus, *pinguis uenter non gignit sensum tenuem.* Et Seneca *Episto-*
la decimaquinta, Copiâ ciborum, subtilitas impeditur. Horatius in
Epistolarum libro secundo de Vate, Viuit siliquis, & pane secundo.
 Et tibi quæ Samios) Pythagoras per y literam, quæ in duas partes *Litera Py-*
 diducitur, significauit nobis duas esse propositas uias, quarum dextra *thagoræ.*
ardua et angusta, nos ad uirtutē inuitaret: sinistra uerò lata et ampla,
uitijs pateret. Qua de re carmen extat Vergilij Maronis elegantissimū.

Est aliquid quò tendis, & in quo dirigis arcum.
 An passim sequeris coruos, testaque, lutoque,
 Securus quò pes ferat, atque ex tempore uiuis?
 Elleborū frustra, quum iam cutis ægra tumebit,
 Poscentes videas: venienti occurrite morbo,

Ecquid opus Cratero magnos pmittere mōtes?
 Discitēq; ô miseri, & causas cognoscite rerum,
 Quid sumus, & quidnā victuri gignimur, ordo
 Quis datus, aut metæ q̄ mollis flexus, & vndæ:
 Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
 Vtile nummus habet: patriæ charisq; propinquis
 Quantum elargiri deceat: quem te Deus esse
 Iussit, & humana qua parte locatus es in re,
 Disce, neque inuideas, quòd multa fidelia putet
 In locuplete penu, defensis pinguibus Vmbris,
 Et piper, & pernæ Marfi monumenta clientis,
 Mænâque quòd prima nondum defecerit orca.

Ecphrasis.

*Est ne aliquid quo tendis arcum tuum, & in quo dirigis eum? An
 sequeris passim coruos, & per testam, & per lutum, nihil curans quò
 pedes te ferant, atque sine prouidentia uiuis? Videre liceat homines
 frustra remedium quærentes, cum iam cutis eorum egrota intume-
 scet. Si sapitis mortales, occurrите morbo uenienti. Nunquid opus est,
 medico promittere grandes pecuniarum aceruos? O miseri, & disci-
 te, & cognoscite causas rerum: quid sumus, & propter quid gigni-
 mur uicturi, quis ordo datus sit nobis à Deo, aut quàm mollis & faci-
 lis sit flexus metæ & undæ, nisi desit ars & industria. Disce, quis mo-
 dus sit argento, quid fas optare, quid utile asper nummus habet, quan-
 tum deceat elargiri patriæ, & charis propinquis: qualem te esse De-
 us iussit, ac quo in gradu rerum humanarum locatus sis, & quam fa-
 cultatem rerum obtineas, ne plus minusue facias, quàm conditio tua fe-
 rat. nec afficiaris inuidia, quòd aliquem ditiozem te cernas, & qui pe-
 narium*

uariam multis rebus refertum habeat, quas Umbri, Marsiq; cliente^s ei donauerint.

SCHOLIA.

Est aliquid quo tendis) Sensus est, Vteris ne ratione & prudentia, qua disponis, & in cuius moderamine temperas animi tui impetum, ad honestas actiones tempestiue recteque peragendas? an sine delectu rerum uagabundus erras, & nulla adhibita prudentia, temere pro-
 ruis, quocumque fert inordinatus appetitus? Tendis) Sunt qui abso-
 lute accipiunt, ut sit sensus, Proposuisti ne aliquem finem, ad quem
 pergas? Sed mihi magis placet coniungere. Tendis arcum) Ut a-
 pud Maronem, Aut acreis tendunt arcus. Stulte autem quidam de-
 prauatores pro in quo, legunt in quod, cum sit omnino legendum, in
 quo: sic habent fere exemplaria, nec est oratio parum congrua, sed il-
 lis parum intellecta, in quo dirigis arcum. Non enim significat in quod
 mittis sagittas, sed est ne aliquid quo tendis arcum, ubi Quo non est
 aduerbium, sed casus instrumenti, & in quo, hoc est, in cuius mode-
 ramine dirigis arcum, id est, animi tui impetum. Estq; pulcherrima
 metaphora a sagittarijs sumpta, quippiam habentibus quo arcum ten-
 dunt, & aliquid in quo eum dirigunt, ut certior ictus fiat. Per ar-
 cum autem nunc accipio impetum, de quo Seneca Epistol. 89. Ergo
 cum tripertita sit Philosophia, moralem eius partem primum inci-
 piamus disponere. Quam in tria rursus diuidi placuit, ut prima esset
 inspectio, suum cuique distribuens, & aestimans quanto quidque dignum
 sit, maxime utilis. Quid enim tam necessarium, quam precia rebus im-
 ponere? Secunda, de actionibus. Tertia, de impetu. Primum enim est,
 ut quantum quidque sit, iudices. Secundum, ut impetum ad illa capias
 ordinatum, temperatumque. Tertium, ut inter impetum tuum, actio-
 nemque conuenias, ut in omnibus istis tibi ipsi consentias. Quicquid ex
 his tribus defuerit, turbat & caetera. Quid enim prodest, intus esti-
 mata habere omnia, si sis impetu nimius? Quid prodest impetus re-
 pressisse, & habere cupiditates in tua potestate, si in ipsa rerum actio-
 ne tempora ignores, nec scias, quando quidque, & ubi, & quemadmo-

Tendo.

Notantur
deprauatores.

Arcus.

Impetus.

- dum agi debeat? Aliud est enim dignitates, & precia rerum nosse, aliud articulos, aliud impetus refrenare, & ad agenda ire, non ruerere. Tunc ergo uita sibi concors est, ubi actio non destituit impetum: impetus ex dignitate rei cuiusque concipitur, proinde remissus acriorque, pro ut illa digna est, peti. Hactenus Seneca. An passim sequeris coruos) An nec loci, nec temporis habita ratione, ruis ad agenda quocunque te corui precedunt? per quos aptissime significatur iuuenilis appetitus etatis, calore nimis effluens, ad intemperantiam, & ad uitia, quae denigrant animum, nisi ratione cohibeatur, praemodum propensus. Adagium est Graecorum, ὄρνις ζήτησις, Aues quaeris, id est, rem uagam, & captu difficilem sequeris. Pertinet & huc, illud prouerbi-um, Absque scopo iaculari, quod de eis dicitur, qui nihil certi propositum habent, quod sequantur, & ad quod, instituti, consilii que sui rationes referant. Lucianus in Toxaride, Quoniam in praesentia nullo proposito scopo iaculati sumus, denuo ascito arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus. Securus quò pes ferat) Prouerbiū est, Quocunque pedes ferent, pro eo, quod est, quolibet. Conueniet ubi nihil certi spectatur, ad quod nostri dirigatur conatus. Lucianus in Hermitimo, Neque iuxta prouerbiū, Quocunque nos pedes tulerint, illuc ibimus. Horatius in Odis, Ire, pedes quocunque ferunt, quocunque per undas Notus uocabit, aut proteruius Africus. Ex tempore uiuis) Id est, sine praemeditatione, & prouidentia. Venienti occurrere morbo) Prouerbiū est, Satius est in initijs mederi, quam fini. Theognis, Pharmaca nascenti sunt adhibenda malo. Ouidius, Opprime dum noua sunt, subiti mala semina morbi. Idem, Principijs obsta, sero medicina paratur, Cum mala per longas conualuere moras. Et rursus, Vidi ego, quod fuerat primo sanabile, uulnus Dilatū, longe damnatuisse morae. Cratero) Craterus illustris medicus fuit, de quo Horatius, Non est cardiacus Craterū dixisse putato. Magnos promittere montes) Prouerbia- lis hyperbole, de ijs qui immensa promittunt. Salustius in Catilinario, Maria, montesque polliceri coepit. Dicitur & aureos montes polliceri. Terent. in Phor. Is senem per epistolā pellexit, modo non montes auri pollicens.

pollicens. Diuus Hieronymus in Rufinum, Vt cum montes auri pollicitus fueris, ne scortum quidem nummum de thesauris tuis proferas.

Disciteque ô miseri) Hi uersus ab Augustino citantur libro de ciuitate Dei 2. cap. 6. Causas cognoscite rerum) Exhortatur ad sapientie studium, quæ est nosse diuina & humana, & horum causas. Vergilius, Fœlix qui potuit rerum cognoscere causas. Quid sumus) Pulcherrimum apud Græcos adagium est, γινώθι σεαυτὸν, id est, Nosce te ipsum, quo admonetur homo, ut naturam suam cognoscat: cum enim sit animal ex mortali corpore, & immortalis rationalique anima compositum, contempto corporis cultu, scientijs uirtutibusque animum suum studeat excolere, & uiam ad beatitudinem præparare.

Prouerbiū.

Aut quidnam uicturi gignimur) Non enim ad hoc nati sumus, ut uentri atque somno dediti, corporis uoluptates more pecudum sectemur: neque rursus, ut dies, & noctes solliciti, magnam pecunie uim cõgeramus, sed ut piè iustèque uiuendo, ueram beatitudinem consequamur. Ordo quis datus) Deus omnium rerum conditor optimus maximus, inter animalia dedit nobis ordinem honestissimum, quem ut tuamur, ne uitijs infra pecudes redacti iaceamus, omni studio elaborandum. Diuus Ambrosius in operis sex dierum libro sexto, Caue ô homo pecudū more curuari: Caue, ne in alium te non tam corpore, quam cupiditate deflectas: Respice corporis tui formam, et speciem congruentem celsi uigoris assume. Si sola animalia prona pascantur, cur te in edendo sternis ipse, quem natura non strauit? Cur eo delectaris, in quo nature iniuria est? Cur noctes & dies cibo intentus, pecorum more terrena depasceris? Cur illecebris corporalibus deditus, ipsum te inhonoras, dum uentri atque eius passionibus deseruis? Cur intellectum tibi adimis, quem tibi creator attribuit? Cur te iumentis comparas, à quibus te uoluit deus segregari, dicens, Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus? Aut si te edacitas equi, intemperantiâque delectat, & adhinnire ad fœminas uoluptati est, delectet in freno maxillas tuas constringi. Si crudelitate pascaris, ferarū hæc rabies est, quæ propter seuitiã trucidantur. Vide, ne in te quoque crudelitatis tuæ uer-

tatur

Meta.

tatur immanitas. Hæc Ambrosius. Sunt & inter homines diuersi ordines, decet autem suo unumquemque ordine, quem Deus assignauit, contentum uiuere, & rectis officijs ducem sequi, eiusque præceptis diligenter obtemperare. Aut metæ quàm mollis flexus, & undæ) Discite, si Deum optimum ducem sequentes, sapientia, & industria utamini, quàm facilè, per undas huius seculi nauigando, possitis ad metam peruenire, & longos cursus (ut ait Poëta) circumflectere, ac pulcherrimorum certaminum egregia præmia foeliciter adipisci. Quod sanè difficillimum fuerit, si uos inertie submiseritis, ac ignauie. Meta terminus est ipsius cursus, ad quam non satis est peruenisse, nisi etiam circummeatur, in quo industria, laborque requiritur. Est enim difficultas circa flexum metæ. Nam si quis nimis adheret, periculum est, ne currus aut nauis in eam illidatur, & rotas uel remos amittat: Sin autem nimis longo illam spacio euitet, potest qui sequitur, inter metam & illum, breuiori uia delatus, ex secundo prior effici. Artificio igitur opus est, quod ostendit Papinius dicens, Flectere si posset circum compendia metæ. A metiendo autem meta dicta est, uel quòd in dimenso spacio posita sit, uel quia illam metiantur quadrigæ, nauesue circumcurrentes. Ponitur per translationem pro quolibet termino. Ouidius in tristibus, Detur inoffense uitæ tibi tangere metam. Per metam hinc quoque terminum uitæ, & mortem accipe, quam sapiens non omnino uitat, cum uelit assequi beatitudinem, quæ in hac uita non potest haberi, nec tanto impetu incurrit, ut frangatur, & remis amissis, aut gubernaculo, periclitetur, æternæq; morti subiiciatur: sed circumflectit, & corporis morte uitam animo comparat sempiternam. Flexus metæ) Qui fit circa metam. Flexus undæ) Qui fit per undam, ut apud Vergilium, Effugit ante alios, primusq; elabatur undis, Turbam inter fremitumq; Gyas. Miror quosdam non inruditos, Undæ pro aduerbio hinc accipere, cum sit nomen, quod etiam testantur antiqui codices, in quibus per diphthongon scriptum est. Non enim Persius ad quamlibet alludere metam uidetur, sed ad eam, quæ est apud Maronem in 5. Aeneidos, Hinc uiridem Acneas frondenti ex ilice metam Constituit, signum nautis

In enarratores Persii.

nautis pater. Et sanè quàm aptè hanc uitam undoso freto comparat,
 in qua per tot fluctus, & tanta rerum pericula cupimus ad foelicitatis
 metam peruenire. *Quis modus argento*) Quæ mensura pecun-
 niæ conquirenda sit statuenda, docet optimè Iuuenalis, Mensura tamen
 quæ Sufficiat census, si quis me consulat, edam: In quantum sitis atque
 fames, & frigora poscunt. *Quid fas optare*) Socrates nihil ultra
 petendum à Deo arbitrabatur, quàm ut bona tribueret, quia is sciret
 optimè, quid unicuique foret utile. Iuuenalis, Orandum est ut sit mens
 sana in corpore sano. Fortem posce animum, mortis terrore carentem,
 & reliqua. *Nummus asper*) Nummi signo notati, contrectando di- *Asper nū-*
 gitis asperi sunt: contra, aurum uel argentum non habens monetam, le- *mus.*
 ue est. *Disce, neque inuideas*) Quia sapiētia nullus thesaurus præ-
 stat. *Mæna*) Piscis colorem mutans, candidus hyeme, nigrior æstate, *Mæna.*
 qui & halec dicitur, græcè μαίης ἰσθ.

Hic aliquis de gente hircosa centurionum
 Dicat, quod satis est sapio mihi, non ego curo
 Esse quod Arcesilas, ærumnosiq; Solones,
 Obstipo capite, & figentes lumine terram,
 Murmura cùm secum, & rabiosa silentia rodunt,
 Atque exporrecto trutinantur verba labello,
 Aegroti veteris meditantés somnia, Gigni
 De nihilo nihil, In nihilum nil posse reuerti.
 Hoc est cur palles, cur quis non prædeat hoc est.
 Hos populus ridet, multùmque torosa iuuentus
 Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.

Ecphrasis.

Hoc loco quispiam de piloso & graue olenti militum genere dicat,

K

Sapio

Sapio quod satis est mihi. Non ego curo esse id quod Arcefilas, & laboriosi miserique philosophi fuerunt, obstipo & obliquo capite, atque oculos in terram defigentes, quando rodunt secum murmura, & rabiosa silentia, atque trutinantur uerba labris extensis, meditantes somnia, qualia sunt eorum qui diu ægrotarunt, Ex nihilo nihil gigni posse, nihil resolui in nihilum. Hoc est, cur nimio studio factus es pallidus, hoc est, cur aliquis abstineat à prandio. Hos philosophos uulgus habet ludibrio, & apprimè ualidi iuuenes, distortis naribus tremulos cachinnos ingeminantes, hos subsannant.

SCHOLIA.

Hircus. Hircosa) Hircus per metaphoram dicitur fetor ille ex pilis subalaribus prodiens. Vnde hircosus, qui nimis abundat hirco. Arcefilas) Philosophus hic Academicus fuit. Solones) Philosophi, Solon Atheniensis, unus septem Sapientium Græciæ. Obstipo) Obliquo. Horat. **Obstipus.** Stes capite obstipo, multū similis metuenti. Obstipi dicuntur, quibus collarigent, & in humerū capita inclinata sunt. Figentes lumene terram) Ita oculum in terram dirigentes, ut sagitta solet in scopum. Figentes dixit quasi transfigentes & iaculantes. Maro, Et figere ceruos. Fixis oculis intueri prouerbialiter dicitur, pro eo quod est, attentius accuratiusque considerare. Rabiosa silentia rodunt) Sumptum est à canibus, qui in rabiem uersi, non latrāt clarè, ut solent, sed silent, & mordent: ita & philosophi diuersas intra se opiniones & altercationes agitant, quasi rabiosa silentia rodere uidentur. Gigni de nihilo nihil) Secundum omnes philosophantes, ex nihilo nihil fit. Vnde Lucretius lib. I. Nullam rem è nihilo gigni diuinitus unquam. Sed tenenda est nobis Theologorū sententia, dicentium, Deum ex nihilo mundum creasse.

Inspice, nescio quid trepidat mihi pectus, & egris
Faucibus exudat grauis halitus, inspice fodes
Qui dicit medico, iussus requiescere, postquam
Tertia compositas vidit nox currere venas,

De

De maiore domo modicè sitiente lagena,
 Lenia loturo sibi Surrentina rogabit:
 Heus bone, tu palles, nihil est, videas tamen istud
 Quicquid id est, surgit tacite tibi lutea pellis.
 At tu deterius palles, ne sis mihi tutor.
 Iampridem hunc sepeli, tu restas, perge, tacebo.
 Turgidus hic epulis, atque albo ventre lauatur,
 Guttore sulphureas lente exhalante mephites.
 Sed tremor inter vina subit, calidumq; trientem
 Excutit è manibus, dentes crepuere reiecti.
 Vincta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
 Tunc tuba, candelæ, tandemque beatulus alto
 Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
 In portam rigidos calces extendit, at illum
 Hesterni capite induto subire Quirites.

Ecphrasis.

*Is ægrotus qui dicit medico, Inspice, pectus trepidat mihi, nescio pro-
 pter quid, & grauis halitus exudat ægris faucibus, sodes inspice, quid
 morbi sit: iussus à medico requiescere, postquam uidit tertia nocte fe-
 brim non reuertisse, rogabit lenia uina Surrentina dari in modica la-
 gena ex domo ditioris amici, sibi balneum ingressuro: Medicus autem
 reuisens eum, reuocat ne balneum intret. Heus bone tu palles. Respon-
 det ægrotus, Nihil est. Medicus, Tamen uideas istud, quicquid id est,
 cutis crocei coloris tibi latenter intumescit. Aegrotus, At tu palles
 deterius, quam ego, ne sis tutor mihi. Iampridem sepeliui hunc tuto-
 rem, tu restas à me sepeliendus. Medicus, Perge, tacebo. Hic ægrotus,
 contemptis medici monitis, turgidus epulis, & pallido uentre lauatur,*

gutturē exhalante tardē graue olentes halitus. Sed tremor occupat hominem inter uina, & excutit ē manibus eius calidum poculum, dentes denudati crepuerūt: Vincta pulmentaria excidunt tunc ore, illius labris apertis: Tunc tuba & candelæ ad funus efferendum præparantur, & tandem diues, quem uulgus existimat beatum, compositus alto lecto, & perfusus crassis unguentis, extendit calces iam morte rigidos in portam: at liberti, pridie mortem Domini, libertate donati, accepto pileo, funus illius efferunt ad sepulturam.

SCHOLIA.

Inspice nescio quid) Quemadmodum ægrotus qui medici monita contemnit, non eum, sed seipsum fallit, ita iuuenis qui philosophos irridet, non eis nocet, sed suæ ipsius saluti aduersatur. Est autem philosophia, animi medicina: sicut medicina, corporis philosophia. Postquã tertia compositas) Medicinæ Persius non ignarus, ea profectò ponit, quæ ueteres medici obseruauerūt. Celso enim authore lib. 3. Vbi corpus ægrotare incipit, quauis unam febris accessionem secuta integritas est, tamen quia tertiana timeri potest, expectandus est dies tertius, et ubi accessionis tempus præterijt, cibus dandus est, sed exiguus, quia quartana quoque timeri potest. Hic autem die tertia cum uideret febrim non reuertisse, tanquam omni periculo liberatus, ad pristinum uictum, & incontinentiam redijt. Modicè sitiente) Modicum cupiente. Surrentina) Hæc uina dicta sunt à Surrentinis montibus Campaniæ, & propter tenuitatem salubritatēque, conualescentibus maximè probata erant. Heus bone tu palles) Medici uerba sunt, ne se lauet, neue largiùs uino utatur, quoniam palleat, admonentis. Nihil est) Valetudinem dissimulat ægrotus, ut ad pristinam luxuriam relabatur. At tu deterius palles) Conuitiatur medico, monens ne sibi tanquam custos & tutor sit. Ne sis mihi tutor) Ne mihi prescribas, atque imperes. Horatius, Siue ego præue, seu rectè hoc uolui, ne sis patruus mihi. Hunc) Tutorem. Sepeli) Per apocopen pro sepelij. Tu restas) Cupio & te, qui me uis regere, sepelire, sicut tutorem meum sepeliui. Horat. Omnes composui foelices, nunc ego resto, Confice.

Surrentina
uina.

Prouerbiū.

Confice. *Perge tacebo*) Verba medici irati, & discedentis. *Me-* Mephitis.
phites) Mephitis est terra putor ex aquis, maximè sulphuratis, atq;
 corruptis proueniens. Maro, *Sauamq;* exhalat opaca mephitim. Tunc
tuba) Legitur & hinc, sed tunc magis arridet. In funeribus dignioribus,
 olim tuba canebatur: in plebeijs, tibia. *Beatulus*) Aptè diminutiuo uti- Beatulus.
 tur, ironicòs loquens, et significans minimè beatū, tãctsi uulgò uideatur.

Tange, miser, uenas, & pone in pectore dextrã,
 Nil calet hic, summosq; pedes attinge manusq;
 Non frigent: uisa est si fortè pecunia, siue
 Candida vicini subrisit molle puella,
 Cor tibi rite salit, positum est argente catino,
 Durum olus, & populi cribro decussa farina.
 Tentemus fauces, tenero latet vlcus in ore
 Putre, quod haud deceat plebeia radere beta,
 Alges, cum excussit mēbris timor albus aristas.
 Nunc face supposita feruescit sanguis, & ira
 Scintillant oculi, dicisq; facisq; quod ipse
 Non fani esse hominis, non sanus iuret Orestes.

Ecphrasis.

Miser quispiã iuuenis ait medico, Tange uenas meas, & pone dex-
xtram tuam in pectore meo. Respondet medicus, Nullum in te febris-
citantis calorem deprehendo. Iuuenis, Et attinge extremitates pe-
dum ac manuum mearum. Medicus, Non frigent, sed alium in te mor-
bum deprehendo: Cum enim corpore sano sis, mente non rectè uales:
nam & auaritia & libidine astuas. Si fortè pecuniam uidisti, siue for-
mosa uicini puella molliter tibi subrisit, cor rectè tibi salit: At si du-
rum olus appositum est frigido catino, & panis plebeius, ac secun-
 K 3 *darius,*

darius, tentemus fauces tuas, putre ulcus latet in ore tenero, quod haud deceat tangere vulgari olere. Alges quando timor pallorem inducens excussit membris pilos. Interdum materia subiecta, sanguis circa cor efferuescit, & oculi scintillant irâ. Et dicis, & facis id, quod ipse Orestes non sanus, iuret esse hominis non sani.

SCHOLIA.

Tange miser uenas) Deridet eum, qui corpore se simulat egrotum, cum uitij animi laboret. Non frigent) Nullum aduenientis febris indicium uideo, solet enim frigus febrim præcedere, ac tunc extremæ partes prius frigere incipiunt. Visa est si fortè pecunia) Auarus (ut in quodam sermone diuus ait Ambrosius) gratius aurum intuetur, quam Solem uidet. Subrisit molle) Sic Propertius, Risit, & arguti quiddam premisit oculo. Catino) Genus est uasis escarij.

Timentes
cur palleat
& tremat.

Timor albus) Ab effectu, facit enim pallidos. Cur metuentes palleant, non est in occulto. Natura enim cum quid de extrinsecus accidentibus metuit, in altum tota dirigitur: sicut nos quoque cum timeamus, latebras & loca nos occultentia quærimus. Ergo tota descendens ut lateat, trahit secum sanguinem, quo uelut curru semper uehitur. Hoc demerso, humor dilutior cuti remanet, & inde pallefcit. Ideo timentes & tremunt, quia uirtus animæ introrsum fugiens, neruos relinquit, quibus tenebatur fortitudo membrorum, & inde saltu tremoris agitantur. Aristas) Pilos qui in humano corpore, uelut aristæ in spica sunt. Aristæ propriè sunt aculei spicarum, dictæ quòd citò arefcant.

Arista.

Excussit) Excutiendo erexit. Vergilius, Obstupui, steteruntque comæ, & uox faucibus hæsit. Aristoteles Problematum sectione 8. questione 18. docet, quamobrem, quoties inhorrescimus, pili erigantur.

Ira.

Efferuescit sanguis) Ira enim est ebullitio sanguinis circa cor. Scintillant oculi) Ouidius, Ora tument irâ, nigrescunt sanguine uenæ,

Orestes.

Lumina Gorgoneo sæuius angue micant. Orestes) Hunc ob matricidij conscientiam furij exagitatum fuisse notissimum est. Ei igitur de insania cuiuspiam iuranti, ut qui sit expertus ipse, magis credendum uidetur.

ARGUMENTVM IN QVARTA
tam Satyram.

In quarta stultus rex, censorésque notantur.

SATYRA QVARTA.

Em populi tractas, barbatum hoc cre
de magistrum

Dicere, sorbitio tollit, quem dira ci-
cutæ.

Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli.
Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox
Ante pilos venit, dicenda, tacendâque calles.
Ergo vbi commota feruet plebecula bile,
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
Maiestate manus: quid deinde loquère? Quirites
Hoc puto nõ iustum est, illud malè, rectius istud
Scis etenim iustum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ, verum discernis, vbi inter
Curua subit, vel cùm fallit pede regula varo,
Et potis es nigrum vitio præfigere theta.
Quin tu igitur summa nequiquâ pelle decorus,
Ante diem blando caudam iactare popello
Desinis? Anticyras melior sorbere meracas?
Quæ tibi summa boni est? vncta vixisse patella]
Semper,

Semper, & assiduo curata cuticula sole.
 Expecta, haud aliud respondeat hæc anus, I nunc,
 Dinomaches ego sum, suffla, sum candidus, esto,
 Dum ne deterius sapiat pannucia Baucis,
 Cum bene discincto cantauerit ocyma vernæ.

Ecphrasis.

Rempublicam tractas, crede Socratem philosophum, qui mortifero haustu cicutæ, Athenis extinctus est, dicere hoc, O pupille magni Periclis, dic hoc, qua re confisus accedas ad tractandam rempublicam? Scilicet ingenium, & uelox rerum prudentia uenit tibi ante pubertatem, prudens nosti, quæ dicenda sint, & quæ tacenda. Ergo quando uulgus aestuat furore & seditione, cupis auctoritate tua, manu significante, indicare facereque silentium multitudini concitatae, quid tum dicturus es? Quirites, opinor, hoc non est iustum, illud malè ageretur, illud rectius. Etenim scis suspendere iustum in duabus lancibus ancipitis libræ, & discernis rectum, quando miscetur inter curua, uel cum libræ lingua, extremitate intorta, fallit. Et potes præfigere uitioso homini mortiferum theta. Cur igitur tu frustra speciosus extrema cute, cum intus sis turpis, non desinis ostentare te ante tempus blandienti populo, qui aptior es puris & simplicibus ellebori potionibus, insaniam tuam purgare, quàm per summam ambitionem ante tempus, stulte multitudinis temeritati te subijcere? Quæ est tibi finis bonorum? an uiuere semper epulis delicatis, & indulgere corporis uoluptati? Expecta, hæc anus non aliud respondeat. I nunc, & gloriare & iacta, ego sum generosus, sum pulcher. Concedo quidem, dummodò scias hanc anum pannosam non sapere minùs te, cum bene uenalia proclamauerit pigro uerne ocyma, & id genus herbas.

SCHOLIA.

Rem populi tractas) Hæc Satyra ad Platoniam dialogi, qui primus Alcibiades

Alcibiades uocatur, exemplar, ueluti delineata est. Castigat apud Platonem Socrates Alcibiadē, tanquam nihili hominem ac imperitum, nimisq; gloriosum, quod esset in Atheniensium concione dicturus, quæ nesciret: ac disputaturus de iusto & iniusto, cum ipse iustorum atq; iniustorum inscius foret. Hic autem clanculum carpitur Nero, qui uix dum pueritiam egressus, Romanum imperium occupauit, cum per etatem & rerum imperitiam, quid agendum, quidue dicendum esset, ignoraret. Verum ne in principem suum apertè uideatur inuehi, Socratem inducit, qui Alcibiadem discipulum suū reprehendat. Barbatum magistrum) Philosophum. Iuuenalis, Barbatos licet admoueat magister. mille inde magistros. Cicuta) Cicuta herba est, cuius succo uenenofo mortem obiit Socrates. Apuleius lib. 10. de asino aureo, Nonne diuine prudentiæ senex, quem sapientia prætulit cunctis mortalibus Deus Delphicus, fraude & inuidia nequissimæ factionis circumuentus, uelut corruptor adolescentiæ, quam frenis coërcebat, herbe pestilentis succo noxio peremptus est, relinquēs ciuibus ignominie perpetue maculam? Magni pupille Pericli) Pericli pro Periclis, ut Achilli pro Achillis. Alcibiades (ut scribit Plutarchus) arcto gradu propinquitatis Pericli cōiunctus erat, sub cuius tutela, mortuo Clinia patre, fuit. Pupillus dicitur, qui orbatus est patre. Pericles dux fuit Atheniensium clarissimus. Salicet ingenium) Hi decem uersus ironicōs legendi sunt. Hoc puto) Ita legendum uidetur quibusdam doctissimis, quibus libenter assentior, tametsi Priscianus lib. 15. tradat quosdam puta quoq; aduerbiū esse accipere, ideoq; Persium id corripuisse. Sed id nec Priscianus approbabat, nec nobis uerum uidetur. Varo) Varus dicitur qui introrsum pedes uel crura obtorta habet. Accipitur pro obtorto & inflexo. Theta præfigere) Significat damnare. Martialis, Nosti mortiferum Prætoris Castrice signum. Est operæ precium discere theta nomen. Ausonius, Tuūmq; nomen theta sectilis signet: & apud ueteres nota condemnationis fuit, quo significatur θάνατος, id est, mors: & uel (ut quidam tradunt) τ, absolutionis. N. L. signum fuit ampliatiōis, quod significat, non liquere, sed causam

- Sam amplius agi oportere. Summa nequiquam pelle decorus) Horatius in Epistol. Introrsum turpem, speciosum pelle decora. Caudam iactare) Ostentare te blandiendo, seu blandiri & adulari, quod à canibus tractum uidetur. Dicitur & cauda blandiri, qui spe commodi cupiam adulatur. Aristophanes in Equitibus, Erasmo interprete, Qui cauda alludens, cum coenam obseruat, amica, Te spectante aliò, tua edulia deuorat ille. Anticyras (Strabo libro Geographiæ nono, duas anticyras ostendit, & in altera, quæ sit post Crissam oppidum, elleborum nasci: in altera eiusdem nominis, quæ sit ad sinum Maliaum, & Oetam montem, optimè temperari, atque in eam, quam plurimis è regionibus adnauigari, sanitatis gratiâ. Horatius, Nauiget Anticyram. Idem, Danda est ellebori multo pars maxima auaris. Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem, id est, quicquid ellebori in Anticyra uel nascitur, uel sumitur. Ita & hîc Anticyram pro elleboro posuit. Ad insanum prouerbialiter dicitur, Bibe elleborũ, & elleborũ ede, elleboro te purga: propterea quòd olim plurimus usus fuerit huius herbe ad leuanda capitis & mentis uitia. Lucianus in dialogo Menippi ac Tantali, Desipis Tantale, & (ut uerè dicam) elleboro potò tibi est opus, eoque sane meraco. Horatius, Expulit elleboro morbum bilemque meraco. Ouidius, I bibe dixissem purgantes pectora succos, Quicquid & in tota nascitur Anticyra. Quæ tibi) Perperam quidã legunt, quo. Dinomaches) Hic Atheniensis uir clarissimus fuit, à quo genus maternum duxit Alcibiades. Pannucia) Pannosa. Pannucius dicitur pannosus, & uilibus uestimentis indutus. Baucis) Inopis foeminae nomen est, sumptum, ut uidetur, ex Ouidio. Ocyma) Ocymum est herba hortensis boni odoris, græcè scribitur ὄκυμα: inuenitur & per γ ὄκυμα. Sunt qui hoc loco scribendum dicant per ζ ozima, deductumque nomen ab ὄζαρ, quod est, redolere. Horum iudicio ozymum est herba odorata, condimentis idonea: Ocymum uerò pabuli genus, quo bobus aluum fisti tradunt,*

Vt nemo

Vt nemo in sese tentat descendere? nemo,
 Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
 Quæsieris, nostin' Vettidi prædia? cuius?
 Diues arat Curibus, quantû nõ miluus oberret
 Hunc ais? hunc, diis iratis, Genioq; sinistro
 Qui quandoq; iugum pertusa ad compita figit,
 Seriolæ veteris metuens deradere limum
 Ingemit, hoc bene sit, tunicatû cum sale mordēs
 Cæpe, & farratam pueris plaudentibus ollam,
 Pannosam fecem morientis sorbet aceti.

Ecphrasis.

Quomodo nemo tentat descendere in sese? nemo, inquã, sua ipsius vitia perscrutatur, sed aliorum semper vitia cernimus. Si quæsieris ex aliquo, Nostine prædia Vettidij? respõdet ille te interrogãs, Cuius Vettidij? Respondes ei, Illius Vettidij, qui diues arat Curibus tantum agri, quantum miluus non circumuolet. Respondet ille tibi, Aisne hunc Vettidium? Noui hunc hominem, uiuentem dijs iratis, & genio aduersante, qui tam auarus est, ut arando, etiam in compitis aratrum figat, atq; aliquam partem attrite uie aratione comminuat: qui metuens deradere limum ueteris seriole, uehementer gemit, dicens, hoc Deus bene uertat, & mordens tunicatum cæpe cum sale, ac pulterem ex farre, sorbet pannosam fecem deficientis aceti, pueris letantibus.

SCHOLIA.

Vt nemo) Inuehitur in eos, qui citò uident aliena vitia, cum ad sua sint inquirenda tardissimi. Nemo) Hãc dictionẽ geminat ad maiorem admirationem, affectusq; sui expressionem in legentium animis imprimendam. In se descendere, est sua ipsius vitia quempiam inspicere, translatum uel à fodinis, uel à cellis, in quas qui descen-

Prouerbiũ.

- dunt, quid illic repositum, reconditumque sit, nosse possunt. Sed
 Aesopi a-
 pologus. precedenti spectatur mantica tergo) Finxit Aesopus singulos mortales
 binas habere manticas, hoc est, peras, alteram ante pectus, alteram
 a scapulis, tergoque propendentem. Sed in priorem, inquit, aliena
 Prouerbiū. uitia immittimus: in posteriorem, nostra. Catullus, Sed non uidemus
 manticae quid in tergo est, id est, non uidemus nostra ipsorum uitia,
 cum aliena curiosis oculis perspiciamus. Seneca taxans id genus homines
 praeposteros, Papulas, inquit, obseruatis alienas, obsiti plurimis
 ulceribus. Consimilis est illa euangelica sententia, quae eos accusat,
 qui in alieno oculo festucam uidentes, in suo trabem non aspiciunt.
 Diuus Hieronymus, Qui per trabem oculi sui, festucam alterius natus
 tatur eruere. Hoc hominum genus Horatius eleganter notat, Cum tua
 peruideas oculis mala lippus inunctis, Cur in amicorum uitijs tam
 Mantica. cernis acutum, Quam aut aquila, aut serpens epidauriu? Mantica)
 Est sacculus scorteus sarcinulis ferendis aptus. Lucilius, Mantica can-
 Vettidius. terij costas grauitate premebat. Vettidi) Vettidium posuit pro ui-
 ro diuite & locuplete. Curibus) Cures urbs quondam Sabinorum
 insignis, nunc autem uiculus. Quantum non miluus oberret) Pro-
 Prouerbiū. uerbialis est hyperbole, de homine supra modum locuplete, cui tantum
 sit agrorum, quantum nec miluus peruolet. Hoc imitatus Iuuenalis,
 Tot miluis, inquit, intra tua pascua lassis. Dijs iratis) Sic Teren-
 tius, Nescio, nisi Deos iratos fuisse mihi satis scio, qui auscultauerim
 ei. Idem, Mihi usu uenit hoc scio, Memini relinqui me, Deo irato
 meo. Horatius, Immeritusque laborat iratis natus paries dijs, atque poe-
 Prouerbiū. tis. Genio sinistro) Id est, naturae Deo, parum propicio. Auarus enim
 dicitur genium defraudare. Genius malus prouerbialiter dicitur pro
 demone aduerso, & infortunium adferenti. Qui quandoque iugum)
 Qui ita auarus est, ut arando etiam in compitis aratrum figat,
 atque aliquam partem attritae uiae aratione comminuat. Sunt qui
 ad compitalia referentes, dicant eum ita auarum esse, ut cum compi-
 talia sacra fierent, caeteris feriatis, ipse antequam ad sacra perge-
 ret, terram araret, atque subinde cum bobus & aratro ad sacrificium
 post

post arationem accederet. Possumus & hunc sensum elicere, Qui quandoq; iugum pertusa ad compita figit, id est, qui aliquando boues suos figit ad compita perfracta, ut ibi pascantur qualicumq; gramine ex uia publica, quò parcat pabulo suo. Non placet eorum exposi- In quosdam
tio, qui quandoq; duas dictumculas faciunt, omnem adimentes poëte expositores
elegantiam: quid si id uoluisset, non quæ superuacuum posuisset, sed
ita potuisset multò rectius dicere, Qui si quando iugum & c. Hoc
bene sit) Græcè, καλῶς ἔσω. Bene sit, ominis uox est, qua utebantur Prouerbiū.
rem quampiam nouam & arduam auspicantes. Hic per ironiam po-
suit de re ridicula, nulliūsq; momenti, perinde quasi maxima.

Nouem uersus, quos de industria Murmellius hic omiserat, ne pu-
dice iuuentutis aures, inquit, scædis uitijs offenderentur, in suum lo-
cum restituimus, ut & ijs satisfaceret, qui negant hic satis esse causæ ad
mutilandum tam sanctum authorem.

At si vnctus cesses, & figas in cute solem,
Est propè te ignotus cubito qui tangat, & acre
Despuat in mores, penémque, arcanáque lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere vuluas.
Tu cum maxillis balanatum gausape pectas,
Inguinibus quare detonsus gurgulio extat?
Quinque palestritæ licet hæc plantaria vellant.
Elixásque nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen ista filix vlllo mansuescit aratro.

Cædimus, inq; vicem præbemus crura sagittis.
Viuitur hoc pacto, sic nouimus, ilia subter

Cæcum vulnus habes, sed lato balteus auro
 Protegit : vt mauis, da verba, & decipe neruos,
 Si potes : egregium cum me vicinia dicat,
 Non credam? viso si palles improbe nummo,
 Si facis in penem quicquid tibi venit amarum,
 Si puteal multa cautus vibice flagellas,
 Nequiquam populo bibulas donaueris aures.
 Respue quod non es, tollat sua munera cerdo,
 Tecum habita, & noris q̄ fit tibi curta supellex

Ecphrasis.

Vicissim carpimus, & carpimur, Mortalium uita hoc modo agitur ita uiuere didicimus. Habes occultum vulnus subter ilia, sed balteus, lati auri protegit id, quo minus uideatur : age ut mauis, da uerba, & falle uires tuas, si potes. Irritatus his uerbis gloriosus homo, An, inquit, non credam me esse uirum egregium, cum uicini me talem prædicent? Respondet Poëta, O improbe, si palles uisa pecunia, si facis quicquid libido amarulenta tibi imperauit, si cautus grauibus usuris debitores affligis, frustra applicaueris uulgo aures, assentationum captatrices. Respue, & ne assume tibi id quod non es. Auferat assentator suas adulationes. Domi tuæ uiue, & cognosce quàm diminuta supellex sit tibi, quàmq; multa desint.

SCHOLIA.

Cedimus) Commune mortalium uitium esse dicit, ut alius alium reprehendat. Est autem hic uersus prouerbialis, cuius hæc est sententia, *Vicissim carpimus & carpimur, ridemus & ridemur, mordemus & mordemur, ledimus & ledimur.* Sumptum autem est à re militari. Horatius in Epistolis, *Cedimur & totidem plagis consumimus hostem.* Sed lato balteus auro Protegit) Sed hoc tuum scelus ab opibus tegitur

tegitur. Quia uerò illa dixit, idcò balteo regi subiunxit. Nam balteus cinguli militaris genus, cum latum sit, ilia ipsa operit, quæ sub lateribus supra coxendices sita sunt. Balteus per t exile scribendum est.

Da uerba) Sicut miles uulneratus, aliorum aspectum, dissimulato uulnere, fallere quidem potest, ueruos autem & uires suas decipere non potest, quibus uulneris dolor est detrimento, ita uiciosus homo uulgum decipere facile potest, occultando uitia sua, sed suam ipsius conscientiam fallere non potest. In penem amarum) Ab effectu, quia multarum amaritudinum causa est, uenerca libido. Venit) Præteritum est à uenio, non à ueneno. Falluntur enim qui nodum in scirpo querentes, accipiunt pro ueniditur. Puteal) Locus Romæ fuit, ad quem conueniebant foeneratores, uel tribunal Prætoris. Sensus est, Si grauis & molestus es debitoribus, dum usuras exigis, & cogis eos ad solutionem. Vibicæ) Vibex, bex est signum, quod relinquit factica, dicta quòd ui fiat. Cerdo) Cerdo, vilis homo, lucrum sectans, qui artes illiberales exercet: κέρδ' enim lucrum significat. Aut, quod non minus placet, cerdo dicitur fraudulentus assentator, ab eo, quod græce κέρδ' uulpes dicitur, ut alludat ad Aesopi apologum de uulpe & coruo, quem refert Apuleius in floridis. Assentatur enim dum maxime blanditur, tendit insidias & fraudem struit. Tecum habita) Id est, tuapte supellectile te metire, Prouerbiū.

ac tuis ipsius malis, bonisue te ipsum expende. Translatum ab ijs,

qui in principum familijs agunt, & ex alienis opibus,

perinde quasi suis, intumescunt: quibus si domi

uiuendum sit, uix salinum habeant, quod

apponant. Homerus, Aedi

bus in nostris quæ pra-

ua aut recta

gerantur.

Argumentum

ARGUMENTVM IN QVINTA
tam Satyram.

Cornutum laudans aperit penultima seruos.

SATYRA QVINTA-

Atibus hic mos est, centum sibi po-
scere voces,

Centum ora, & linguas optare in car-
mina centum.

Fabula seu mœsto ponatur hianda tragædo,
Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorsû hæc? aut quãtas robusti carminis offas
Ingeris, vt par sit centeno gutture niti?
Grande locuturi, nebulas Helicone legunto.
Si quibus aut Prognos, aut si quibus olla Thyestæ
Feruebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.
Tu neq; anhelãti, coquitur dum massa camino,
Folle premis vêtos: nec clauso murmure raucus,
Nescio quid tecum graue cornicaris inepte:
Nec sclopo tumidas intendis rumpere buccas,
Verba togæ sequeris, iunctura callidus acri,
Ore teris modico, pallentes radere mores
Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahere quæ dicas, mēsaq; relinque Mycenis
Cum

Cum capite & pedibus, plebeiaq; prandia noris.

Ecphrasis.

Hic mos est Poëtis, ut poscant sibi centum uoces & centum ora, & optent centum linguas ad componenda carmina, siue tragœdia scribatur aperto ore proferenda ab histrione, tristem uultum praesentanti: siue heroica materia de prælijs Parthorum uulneratorum, & ferream cuspidem ab inguine educentium. Cornutus Persii præceptor hæc audiens admiransque, eum interrogat, Quorsum hæc dicis? aut quantos tumores robusti carminis ingeris, ut æquum sit centum uocibus ad cantandum contendere? Descripturi res grandes colligant nebulas ex Helicone, & inanem Musarum opem inuocent, si qui tragœdias composituri sunt de Progne, quæ marito, filij cocti carnes edendas apposuit, aut de Thyesta, cui Atreus frater filium deuorandum dedit, recitandas sæpe ab insulso Glycone: Tu neque premis anhelanti folle uentos, dum ferrum igni coquitur in fornace, nec raucus clauso murmure, more cornicum garris inepte tecum graue nescio quid: Nec intendis rumpere buccas tumidas sclopo. Sequeris uerba paci & foro conuenientia, & acutus concinna uersuum compositione scribis ore modico, doctus carpere uitia, pallidos homines facientia, & notare liberali ioco culpam. Deprome hinc quæ dicas, & relinque Mycenis mensam cum capite & pedibus, ac cognosce plebeia conuiuia.

SCHOLIA.

Vatibus hic mos est) Hæc Satyra tendit primum in laudes Cornuti præceptoris, deinde uarios hominum mores ostendens, quæ sit uera libertas, docet. Centeno gutture) Centum gutturibus. Tu neque anhelanti) Imitatio est Horatii, At tu conclusas hircinis follibus auras, Vsque laborantes, dum ferrum molliat ignis, Vt mauius imitare. Est autem sumptum à fabris ferrarijs. Cornicaris) Cornicari est Cornicari. cornicum more garrire, quæ ueluti strangulatam uocem emittunt. Prouerbiũ, Sclopo) Sclopus est sonus, qui emittitur è buccis, spiritu inflatis. Sclopus.

M

Mycenis)

Mycenæ.

Mycenis) Mycenæ urbs Laconia, in qua Atreus Thyestæ fratri filium apposuit comedendum.

Non equidem hoc studeo, bullatis vt mihi nugis
 Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.
 Secreti loquimur, tibi nunc, hortante camœna,
 Excutienda damus præcordia, quantaque nostræ
 Pars tua sit Cornute animæ, tibi dulcis amice
 Ostendisse iuuat: pulsa, dignoscere cautus,
 Quid solidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.
 Hic ego centenas ausim deposcere voces,
 Vt, quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
 Voce traham pura, totumq; hoc verba resignet,
 Quod latet arcana non enarrabile fibra.

Ecphrasis.

Respondet Persius Cornuto præceptori, Non equidem hoc studeo, ut liber idoneus addere rei leuissimæ, qualis est fumus, pondus & grauitatem, intumescat mihi bullatis nugis, & præurgidis quidem, sed inanibus fabulis. Tu mi præceptor & ego, secreti, & sine arbitris loquimur. Offerimus nunc tibi animum nostrum examinandum, idque Musa incitante, & ô Cornute dulcis amice, iuuat me ostendere tibi, quanta pars animæ meæ sit tua: pulsa, & inquire, ut qui cautus es, & peritus discernere, quæ uerba proficiantur ex integra mente, & quæ ex adulatricis linguæ prætextu. Ego ausim hic optare centum uoces, ut de promam pura & fideli uoce, quantum infixi te mihi in pectore meo, amoris gratiæq; capaci, & ut uerba mea detegant hoc totum, quod non enarrabile reconditum est in intimis cordis mei penetralibus.

Scholia

SCHOLIA.

His ostendit Persius, quantum gratiæ pius discipulus præceptori *Prouerbiū.*
debeat, à quo bonis moribus, & philosophiæ studijs institutus est.

Bullatis nugis) Id est, inani perstreptentium uocum congerie, in
quibus nihil subsit solidioris sententiæ. Horatius in Arte Poëtica, Nu-
gas canoras uocauit. Bullata dicuntur uentosa atque inania, sumpta *Bullatus.*
metaphora à bullis, quæ in aqua repente apparent, repente euanescunt.

Pulsa) Id est, explora, & inquire. Metaphora est, ab his sumpta,
qui pulsando fictilia explorant, quorum sonus surdus est, si rimosa
sunt: si uerò solida, acutus. Tectoria) Prætextus & fucus. Tecto- *Tectorium.*
rium incrustatio est, quæ ex calce uel gypso parietibus superinduci
solet. Plinius, Nulla in Apellis tectorijs pictura erat, nondum libebat
parietes totos pingere. Nomen habet à tegendo. Metaphora igitur
sumpta est à parietibus, qui etsi ueteres sunt, tectorio tamen inducto
noui uidentur, maximè si picturæ decor accedat. Hunc locum diuus
Aurelius August. Volusiano scribens, imitatus est: Hortor, ut ualeo, ut
literarum uerè certèq; sanctarū studio te curam non pigeat impende-
re. Syncera enim & solida res est, nec fucatis eloquijs ambit ad ani-
mum, nec ullo linguæ tectorio inane aliquid ac pendiculum crepitat.

Sinuoso in pectore) Plinius in Epistolis, Vita hominum altos recessus,
magnasque latebras habet.

Cùm primū pauido custos mihi purpura cessit,
Bullaque succinctis laribus donata pependit:
Cùm blandi comites, totaque impune Suburra
Permisit sparsisse oculos iam candidus umbo:
Cùmque iter ambiguum est, & vitæ nescius error
Diducit trepidas ramosa in compita mentes,
Me tibi supposui, teneros tu suscipis annos
Socratico Cornute sinu, tunc fallere solers

Apposita intortos extendit regula mores,
 Et premitur ratione animus, vincique laborat,
 Artificemque tuo ducit sub pollice vultum.
 Tecum etenim longos memini cōsumere soles,
 Et tecum primas epulis decerpere noctes,
 Vnū opus & requiē pariter disponimus ambo,
 Atque verecunda laxamus seria mensa.
 Non equidē hoc dubites, amborū fœdere certo
 Consentire dies, & ab vno sydere duci,
 Nostra vel æquali suspendit tempora libra
 Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
 Diuidit in geminos concordia fata duorum,
 Saturnumq; grauem nostro Ioue frāgimus vnā,
 Nescio quod, certè est, qđ me tibi tēperat astrū.

Ecphrasis.

Cum primum pretexta à me pauido, & sub custodis imperio con-
stituto deposita est, & bulla donata laribus, qui caninis induti pellicu-
bus, eas succingunt, pependit: cum blandi comites, & pura uirilisque
toga induta, iam permiserunt me uagari licenter per totam Subur-
ram, & cum iter incertum est, & error nescius ueræ uitæ diducit a-
nimos ambiguos in locum ubi diuersis uijs coeuntibus, uariæ capiuntur
deliberationes, ô Cornute supposui me tibi, tu suscipis adulescens-
tiam meam philosophico sinu. Tunc moderatio & doctrina tua disci-
pulos ad honesta studia dolis illicere callida, mihi applicata, corrigit
& emendat prauos mores, & appetitus ratione cohibetur, ac non si-
ne labore à turpibus auocatur, artificiosamq; imaginem ex tua infor-
matione accipit. Etenim memini me tecum transegisse longos dies, &
decerpsisse

decerpsisse tecum epulis primas noctium partes. Ambo simul, & eide-
dem operi intendimus & requiescimus, scuerioribusq; interdū studijs
ad mensam depositis, iocos & sales modestè inspergimus. Non equi-
dem dubites hoc, dies amborum conuenire certa conditione, & duci
ab uno sydere: siue Parca tenax ueri, suspendit tempora nostra equa-
li libra, siue hora apta fidis, qui nascuntur, efficiendis, digerit in ge-
minos uitam nostram concordem ex fatis pendentem, & Saturni mo-
lestiam, Iouis nobis propitij prosperitate simul temperamus. Certè sy-
dus aliquod est, quod me concordem tibi facit, quod autem sit, nescio.

SCHOLIA.

Cum primū pauido) Postquā ex ephebis discessi, me tibi con-
iunxi, tuāque institutionem secutus sum. Custos purpura) Præte-
xtam significat, quæ simul cum bulla in usum nobilium puerorum usur-
pata est. Laribus donata) Generosi adulescentes, pueritie annos e-
gressi, auream bullam laribus suspendebant. Horatius in Sermonibus,
Donasset ianua extenam, Ex uoto laribus, quærebat. Suburra) Hæc Suburra.
regio Romæ fuit celebratissima, in qua meretrices habitabant. Umbo.
bo) Umbonem esse mediam clypei partem eminentiorem, & pro scu-
to interdum accipi docent grammatici, & sciunt omnes. Papinius,
Iam clypeus clypeis, umbone repellitur umbo: Hic autem accipitur
pro ueste, qua adulescentuli die tyrociniij induebantur, quam Marcus
Tullius & Plinius togam puram à candore nuncupant, cuius & Sido-
nius fecit mentionem. Ducit sub pollice uultum) Metaphora sum-
pta ab his qui cereas imagines formant. Iuuenalis, Ut mores teneros
ceu pollice ducat, Ut si quis cera uultum facit. Non equidem hoc
dubites) Equidem pro quidem posuit, cum equidem ferè iungatur
uerbo primæ personæ, sed eruditè nunc ad Cornutum (quem alterum
se significat) loquens, equidem dubites dixit, quasi diceret, Nec ego
quidem hoc dubitem, nec tu qui es alter ego, hoc dubites, uitam utrius-
usque nostrum consentire certo fœdere. Nostra uel equali) Siue,
inquit, sub libra, siue sub geminis, & quocunque alio sydere nati su-
mus, hoc unum constat, nos cuiuspiam syderis beneficio, pari morum

qualitate coniungi, & eiusdem esse uoluntatis.

Mille hominum species, & rerum discolor usus.
 Velle suum cuique est, nec voto uiuitur vno.
 Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti,
 Rugosum piper, & pallentis grana cumini:
 Hic satur, irriguo mauult turgescere somno:
 Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
 In Venerem putris, sed cum lapidosa chiragra
 Fregerit articulos, veteris ramalia fagi,
 Tunc crassos transisse dies, lucemque palustrem,
 Et sibi iam seri vitam ingemuere relictam.
 At te nocturnis iuuat impallescere chartis:
 Cultor enim iuuenum, purgatas inferis aures
 Fruge Cleantea, petite hinc iuuenesque senesque
 Finem animo certum, miserisque viatica canis:
 Cras hoc fiet, idem cras fiet, quid? quasi magnū
 Nempe diem donas? sed cum lux altera venit,
 Iam cras hesternū consumpsimus, ecce aliud cras
 Egerit hos annos, & semper paulum erit ultra
 Nam quanuis prope te, quanuis temone sub vno
 Vertentem sese, frustra sectabere canthum,
 Cum rota posterior curras, & in axe secundo.

Ecphrasis.

*Mille sunt hominum forme, & dissimilis est rerum usus. Sua cuique
 uoluntas*

uoluntas est, nec uno uoto uiuitur. Hic in oriente merces Italicas dat pro rugoso pipere, & granis cumini pallidos facientis. Alius satur mauult pinguescere somno, quo uelut riuo irrigatur: alius uacat lusi- bus campestribus: alium reddit alea sollicitum: alius ita rei ueneræ dat operam, ut eius uires resoluantur. Verum postquam nodosa chi- ragra fregerit articulos, manus & brachia corporis senio confecti, tunc serò dolentes queruntur, in rerum ignoratione, tanquam in tene- bris, & in omni luxuriæ genere, ueluti in paludibus, ac cœno se uixis- se, atque uitam miserabilem morborumque plenam, sibi relictam inge- miscunt. At delectat te ad pallorem usque inuigilare libris, quos & noctibus euoluis. Tu enim eruditor iuuenum, repleas aures eorum uia- tijs expurgatorum bene attentas, philosophia stoica. O iuuenes & se- nes petite ex hac certum finem animo, & uiatica ad senectutem, mi- seram alioqui futuram. Loquitur iam desidiosus procrastinator: Hoc fiet cras, hodie quidem uoluptatibus indulgebo, cras autem philoso- phiæ studijs incumbere incipiam. Persius, Idem quod hodie à te fit, cras fiet. Desidiosus, Quid ais? nempe concedis ne mihi ægrè diem unum, quasi quippiam magnum? Respondet Persius, Sed cum lux al- tera uenit, iam consumpsimus cras hesternum, ecce aliud cras euacuat hos annos uitæ nostræ, & erit ultra, distabitque semper aliquantulum à nobis, ita ut nunquam contingere possimus. Nam sectaberis frustra canthum uertentem sese, quanuis prope te, quanuis sub uno temone, cum currendo sis rota posterior, & in axe secundo.

SCHOLIA.

Mille hominum species) Diuersa mortalium studia esse ostendens, Cornutum philosophari dicit, & sapientiæ amore duci, cui non nisi qui libero animo sit, uacare possit. Terentius in Phormione, Quot ho- mines, tot sententiæ, suus cuique mos est. Horatius in Sermonibus, Quot capitum uiuunt, totidem studiorum millia. Plinius iunior Epistolarum lib. 1, Varia sunt hominum iudicia, uariæ uoluntates. Mercibus hic Italis) Horatium imitatur dicentem, Hic mutat merces surgente à sole, ad eum quo Vespertino tepet regio. Cumini pallentis) Eò quòd

Prouerbiū.

quod pallorem bibentibus gignat. Horatius, Quod si pallerem casu,
biberent exangue cumunum. Irriguo) Irriguum somnum dixit,

Irriguus.

quod membra in riui morem campos præterlabentis irrigat. Maro,

Fessos sopor irrigat artus. Irriguus teste Seruio dicitur, qui irrigat,

et qui irrigatur. Vergilius, Irriguumque bibant uiolaria fontem.

Hic campo indulget) Obiter inania uitiosaq; studia, pecuniæ, som-

ni, campestriũ lusionum, aleæ, Veneris taxat, ut eo laudabilius sit stu-

dium Cornuti. Chiragra) Græcè χερσάγρα, morbus articularis

manuũ, sic dicta, quod χεῖρα, id est, manus, ἀγρευδ, id est, capit. Hu-

ius dictionis prima cum apud Græcos diphthongo producat, apud

Latinos tamen nonnunquam corripitur, ut hoc loco, et apud Horatium

libro Sermonũ secundo, Postquã illi iusta chiragra Contudit articu-

los. Item apud Martialem, Litigat, et podagra Diodorus Flacce la-

borat, Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est. Ramalia) Manus,

brachia, et pedes, quæ per translationem, rami corporis dicuntur.

Fagi) Permanet in Metaphora. Impallescere) Nimio enim studio

pallor contrahitur. Iuuenalis, Tunc utile multis Pallere, et toto uinũ

nescire Decembri. Cultor) Doctor. Philosophia enim est quasi cul-

tura animi. Cicero Tusculanarũ questionũ lib. 2. Cultura autem ani-

mi philosophia est, quæ extrahit uitia radicitus, et præparat animos

ad satus accipiendos. eaq; mandat his, et (ut ita dicam) ferit, quæ adul-

ta fructus uberrimos ferant. Purgatas aures) Id est, uitijs extirpatis

liberatas. Hierocles, Sapientiæ studium est, quod in purgatione et

perfectione humanæ uitæ uersatur. Purgamur enim per philosophiã,

à nostra terrena ignorantia, et mortalis corporis specie. Per philoso-

phiam quoque ad perfectionem uenimus, quæ proprium et innatum

nobis uigorem assumentes, ad similitudinem Dei traducimur. Dicuntur

et purgatæ aures prouerbialiter, pro attentis et uacuis. Horatius in

Epistolis, Est, mihi purgatam crebrò qui personat aurem. Plautus,

Per purgatis ambo damus tibi operam auribus. Inscris fruge) Ve-

nustè perstat in metaphora. Cleantea) Cleantes philosophus fuit,

Zenonis successor in Stoica disciplina, qua cum primis eruditus fuit

Cornutus.

ratius libº secundo
monũ satyº. III. ir-
rigo nihil est elutus
rto pro eo qd irrigat

Chiragra.

Cultor.

Prouerbiũ.

Cleantes.

Cornutus. Viaticum) Refertur à Diogene Laërtio utilissimum *Bian-*
tis præceptum, Viaticum tibi ab adolescentia ad senectutem, sapien-
 tiam, compara. Ea quippe sola est certa ueraq; possessio. Nam
quamuis prope te) Optima similitudo à curru translata. *Quamuis*
 enim, inquit, te cras inchoaturum semper dicas, nunquam tamen inci-
 pies, quemadmodum euenit in quadrigis, in quibus secundi axis rota
 licet priori semper instet, eam tamen nunquam assequitur. *Can-*
thum) Canthus est ferrum, quo rotæ extremitates uinciuntur. In
 axe secundo) Quadrigæ duos rotarum ordines cum habeant, duplici quoq;
 axe uertuntur: Axis uero stipes teres est, circa quem rota uersatur.

Bian-
tis præ-
ceptum.

Can-
thus.

Axis.

Libertate opus est, non hac, qua, ut quisq; Velina
 Publius emeruit, scrabrosum tesserula far
 Possidet: heu steriles veri, quibus una Quiritem
 Vertigo facit: hic Dama, est non tressis agaso,
 Vappa, & lippus: & in tenui farragine mēdax:
 Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
 Marcus Dama: pape, Marco spondente recusas
 Credere tu nummos? Marco sub iudice palles?
 Marcus dixit, Ita est, assigna Marce tabellas.
 Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant.
 An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
 Cui licet, ut uoluit? licet, ut uolo, uiuere: non sum
 Liberior Bruto? mendosè colligis, inquit
 Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.
 Hæc reliqua accipio, licet ut uolo uiuere tolle.

Ecphrasis.

Opus est libertate, non hac, per quam quisq;, postquam seruire de-

N stitit

stitit, accepto Publij prænominē, possidet Velina tesserula scabrosum far, sed animi libertatē. Heu ignari ueritatis, quibus una uertigo facit ciuem Romanum. Hic Dama, est agaso non trium asium, nugator, & lippus, & mendax in re minima. Si dominus circuegerit hūc, euadit momento uertiginis Marcus Dama. Pape, tu recusas credere alijs nummos, Marco se sponsorem interponente? palles & times, sub Marco iudicē causa tua prudente? & si Marcus dixit, ita est, tu non adhibens uerbis eius fidem, respondes, Marce assigna tabellas, & doce istud ita esse? Hęc est mera libertas, pilea donant nobis hanc. Ironiōs autem hoc pronuntiandum est. M. Dama, An quisq̄ alius est liber, nisi is, cui licet uiuere ut uoluit? Licet autem mihi uiuere ut uolo, nōne igitur sum liberior Bruto? Stoicus habens aurem lotam mordacā aceto, beneq; purgatam, ac eruditam, inquit tunc, Falsē argumentaris. Admitto hęc reliqua, non admitto istud quod inquis, licet ut uolo uiuere.

SCHOLIA.

Libertate opus est) Ad certum animi finem consequendum, re-
ctoq; philosophandum, libertate animi opus esse demonstrat. Velina
tesserula) Serui enim accepta libertate, Quirites facti, in tri-
bus distribuebantur, & frumentum publicē datum, exhibita tesserula,
accipiebant. Velina tribus dicta est à Velia, colle urbis. Publius)
Publius, Lucius, Caius, Marcus, & id genus alia, prænomina sunt,
quę seruis indere non licebat, antequam manumitterentur, & ciues
fierent. Scabrosum) Asperum, scabrum: legitur & scabiosum.

Tesserula) Signo quo frumentum accipiebant. Vertigo) Circū
actio. Seruus enim cum manumittebatur à domino, imposita eius ca-
piti manu uertebatur, ut ostenderetur licere iam ipsi pro suo arbitrio
quorsum uellet moueri. Seneca in octaua primi libri ad Lucilium epi-
stola, Philosophiæ, inquit, seruias oportet, ut tibi cōtingat uera libera-
tas. Non differtur in diem, qui se illi subiecit, & tradidit, statim cir-
cumagitur. Hoc enim ipsum, philosophiæ seruire, libertas est. Circū-
agitur, hoc est, manumittitur liberaturq;.

Dama) Nomen serui
nequissimi

Velina.
Velia.
Publius.
Marcus.
Tesserula.
Vertigo.

Dama.

nequissimi: ex Horatio sumptum. Non tressis) Non trium assium, id est, contemptissimus. homo non tressis dicitur, abiectissimus, quasi non tribus assibus aestimandus. Asses dixerunt aerei nummuli genus. Agaso) Qui iumentorum curandorum curam habet. Vappa) Proprie uinum, quod iterum sponte deserbuit, saporemque amisit: accipitur pro uili & inertis homine. Lippus) uitosus: a corpore transfertur ad animum. Turbinis) Hæc est antiqua & uera leæto, tametsi uulgo, temporis, legatur. Turbinem autem metaphoricè appellat, quam uertiginem supra dixit, quod seruus à domino ad turbinis similitudinem uertebatur, circumagebaturque. Hæc mera libertas) Ironia est. Pilea) Serui cum manumittebantur, in templo Feroniæ, quæ libertorum dea perhibebatur, raso capite pileum accipiebant. Ad pileum uocare, prouerbialiter dicitur, pro eo quod est, ad libertatem inuitare. Macrobius libro Saturnalium primo, Dicet aliquis, nunc me dominos de fastigio suo deicere, & quodammodo ad pileum seruos uocare. Suetonius, Seruisque ad pileum frustra uocatis, in Sialia profugit. Videtur autem pileum prisca insigne fuisse uirtutis spectate, ut hinc fluxerit mos, ut qui magistri, doctorisque titulo decorantur, pileum accipiant. An quisquam est alius liber) Omnes syllogismi partes complexus est, qui constat ex propositione, assumptione & illatione, quam plerique conclusionem uocant. Vtitur etiam loco dialectico, qui dicitur à definitione. Libertas enim ista potestas uiuendi ut uelis: uel, Libertas est uite dominium. Bruto) Hic expulsis urbe tyrannis, uindex fuit Romane libertatis. Licet ut uolo uiuere tolle) Assumptionem non probat, quæ ille assererat licere sibi ut uellet, uiuere. Ostendit autem neminem uiuere ut uult, præter eum qui recta sequitur, & cui uiuendi uia considerata atque prouisa sit,

Vindicta postquam meus à Prætoce recessi,
Cur mihi non liceat, iussit quodcunque uoluntas,
Excepto, quod Mansuri rubrica notauit?

N 2

Disce,

Prouerbiū.

Tressis.

Assis.

Agaso.

Vappa.

Turbo.

Pileum.

Feronia.

Prouerbiū.

Libertas.

Brutus.

Disce, sed ira cadat naso, rugosaq; fanna,
 Dum veteres auias tibi de pulmone reuello.
 Non prætoris erit stultis dare tenuia rerum
 Officia, atq; vsum rapidæ permittere vitæ.
 Sambucam citius caloni aptaueris alto.
 Stat contrâ ratio, & secretam gannit in aurem,
 Ne liceat facere id, quod quis vitiauit agendo.
 Publica lex hominû, naturâq; continet hoc fas,
 Vt teneat vetitos inscitia debilis actus.
 Diluis elleborum, certo compescere puncto
 Nescius examen, vetat hoc natura medendi.
 Nauim si poscat sibi peronatus arator
 Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse
 Frontem de rebus: tibi recto viuere talo
 Ars dedit, & veri speciem dignoscere calles,
 Ne qua subærato mendosum tinniat auro:
 Quæq; sequēda forent, quæq; euitāda vicissim,
 Illa prius cretâ, mox hæc carbone notasti.
 Es modicus voti, pressolare, dulcis amicis.
 Iam nunc astringas, iam nunc granaria laxes,
 Inq; luto fixum possis transcendere nummum,
 Nec gluto sorbere saliuam Mercurialem.
 Hæc mea sunt, teneo, cùm verè dixeris, esto
 Liberq; ac sapiens, Prætoribus, ac Ioue dextro:
 Sin tu

Sin tu (cum fueris nostræ pauloantè farinae)
 Pelliculam veterem retines, & fronte politus,
 Astutam vapido seruas sub pectore vulpem,
 Quæ dederam suprâ, repeto, funemq; reduco.
 Nil tibi concessit ratio, digitum exere, peccas.
 Ecquid tam paruum est? sed nullo thure litabis,
 Hæreat in stultis breuis vt semuncia recti.
 Hæc miscere nefas, nec, cum sis cætera fossor,
 Treis tâtum ad numeros Satyrimoueare Bathylli:
 Liber ego: vnde datum hoc sumis, tot subditereb?
 An dominum ignoras, nisi quæ vindicta relaxat?

Ecphrasis.

*M. Dama, Postquam me liberum vindicta Prætor fecit, cur mihi nõ
 liceat facere quodcumq; uolui, his exceptis, quæ leges monent non esse
 se facienda? Poëta, Discæ quæ sit uera libertas: sed ira decidat naso
 tuo, & rugosa sanua, dum extraho tibi de pulmone anilia deliramenta,
 quæ diu tenuisti. Non erit prætoris dare stultis subtilia officia rerum,
 & acuta sapientiæ præcepta: atq; permittere, ut celeris uita
 suo utatur arbitrio. Citius fieri poterit, ut prælongus calo sambucam
 aptè intendat, quam ut Prætor stultum hominem officijs instituat, &
 uerè liberum faciat. Ratio stat contra te, & clamat in aurem secreta
 tam, Ne liceat facere id, quod quis dum agit, uitiosè agit. Publica ho-
 minum lege & naturali, hoc fas constitutum est, ut etiam inscij ac ruz-
 des, à quibus debeant abstinere, cognoscant. Vis temperare elleborum,
 nesciens iustum pondus adhibere? ars medicinæ non permittit hoc.
 Si rusticus perone calceatus, luciferum non cognoscens, uelit guber-
 nare nauim, Melicerta exclamet, nihil loci reliquum esse pudori. Si
 uirtus dedit tibi uiuere recta ratione, & scis discernere à uero, ueri*

apparentiam, ne qua species ueri auri, tinnitu te fallat, cum sit aurum
 suberatum, et si signasti prius creta, quae essent amplectenda, et mox
 carbone, quae forent e diuerso euitanda: Si es appetitu moderato, hu-
 mili domo contentus, iucundus amicis, ita ut aliquando parsimonia,
 aliquando liberalitate utaris, et possis transcendere, contemnereque
 nummum a pueris in luto fixum, nec cum magna mentis anxietate lu-
 cro inhiare, quemadmodum gulosus saporas epulas appetenter absumit.
 Cum dixeris uere, haec officia mea sunt, et obseruo ea, tum sis
 et liber et sapiens, humano diuinoque iure concedentibus. At si tu re-
 tinens ueterem pelliculam, cum fueris paulo ante nostrae farinae, et
 praeter te ferens boni uiri speciem, intrinsecus es fraudulentus, repeto
 ea quae dederam tibi supra, sapientiam et libertatem, et uinculis
 seruitutis iterum te astringo. Ratio nihil tibi concessit, exere digitum,
 et iam peccas. *Dama*, Num quid tam paruum est, quam recte digitum
 exerere? *Poeta*, Sed tametsi minimum sit istud, tamen nullo sacri-
 ficio a dijs impetrabis, ut breuis semuncia recte rationis sit in stultis.
 Miscere enim sapientiam cum stultitia nefas est. Et non possis saltim
 re ad tres tantum numeros Bathylli saltatoris, cum sis fossor per
 caetera. *Dama*, Ego sum liber. *Poeta*, Cum tot uitijs subiectus sis, unde
 de tibi libertatem audes assumere? An non existimas alium dominum
 tibi esse praeter eum, a quo te Praetor liberauit?

SCHOLIA.

Vindicta.

Vindicta) Virga est, qua serui tacti a Praetore, in libertatem asse-
 rebantur. Dicta est autem a Vindicio seruo, qui coniuratos, uolentes
 in urbem recipere Tarquinius, prodidit, authore Liuius, praemium in-
 dici pecunia ex aerario, libertas, et ciuitas data. Ille primum dicitur
 uindicta liberatus. Priscianus de constructione scribens, uindictam
 accipit hoc loco pro liberatione. *Meus*) Mei iuris. Excepto quod
Masuri rubrica notauit) Ita hic uersus est legendus, et legitur in anti-
 quissimis codicibus, ut *Marinus Scodrensis* testatur. Stulte igitur qui-
 dam literatores, ex hoc uersu conantur ostendere, Veto facere etiam
 praeteritum uetaui, quod si uerum esset, nequaquam tacuisset Priscia-
 nus

In gramma-
tistas.

nus, qui ut alios poëtas, ita & Persium diligentissimè dispexit. Mā Mansurius.
 suri) Mansurius secunda producta, cū apud Athenæum legatur
 μανσούριος, fuit eques Romanus tempore Tyberij, iuriconsultus
 nō incelebris, qui publicè scripsit. Eius crebra mentio fit apud A. Gel
 lium. Rubrica) Titulus legis. Notauit) Signauit, & uitandum
 admonuit. Ira cadat naso) A canibus sumptum uidetur, qui nari-
 bus in rugam contractis, iram demonstrant. Veteres auias) Aniles
 opiniones. Anicularum deliramenta, prouerbialiter dicuntur de nugis
 inanibus, cuiusmodi solent effutire uetulae, cum iam sexus uitio, ui-
 tium ætatis accedens, nugacitatis morbum conduplicat. De pulmo-
 ne reuello) De pulmone reuellere, prouerbialiter significat stultam
 & arrogantem opinionem animo eximere. Philosophi, tumorem ani-
 mi, fastumq; in pulmone collocant, unde μεγαπνέειν apud Græcos,
 id est, magnum spirare, & Persius Satyra 1. Grande aliquid, quod
 pulmo animæ prælargus anhelet. Tenuia, trium syllabarum in hoc
 metro est, u ex uocali facta consonante, nisi malis proceusmaticum
 dare quintæ regioni. Vsum uitæ) Id est, libertatem. Nam ex Pla-
 tonis doctrina, Libertas est uitæ dominium, & affectio in possessione
 & usu rerum minime parca Sambucā atius) Prouerbialis uersus
 quo licebit uti, cū significabimus aliquē à disciplina percipiēda, siue
 munere gerendo, nimis alienum esse. Si quidem sambuca organum est
 musicorum, quod haudquaquam congruat caloni. Calones autem uo-
 cantur militum ministri, qui uallos ac ligna gestitant, unde & nomē
 inditum autumant grammaticā. Porro cū milites sint imperiti musi-
 ces, multò magis calones. Quāquā potest non absurdè accipi de
 sambuca, militari machina, quæ ritu organi musici, chordis quibusdā
 intenditur. Ad hāc intendēdā, haudquaquā idonei sunt calones, utpote
 stolidi & ob id ipsum, ad infima ministeria retrusi, q; discipline mili-
 taris prorsum rudes sint, & indoales: unde non citra ἔμφροσ addi-
 dit alto, propterea quòd homines prælōgi, etiam prouerbio uecordiæ
 notantur, ἄν ὁ μακρός, demens qui longus. Gannit in aurem) Prouerbiū.
 Imitatio est illius Terentij in Phormione, Habet hæc & quod, dum
 uiuat,

Præteritum
pro præsen-
ti.

uiuat, usq; ad aurem obganniat. Ne liceat) Legitur & non liceat.

Quod quis uitiauit agendo) Vitiauit pro uitiat, præteritum pro præsentis posuit, tametsi in nonnullis codicibus Vitiabit futurum legitur. Prisciano authore, tam poëtae, quam prosarum scriptores, frequenter præsentibus utuntur tam pro præteritis, quam pro futuris: contra autem, raro. Terentius in Andria, Sed si quid narrare occæpi, continuo dari tibi uerba censes, pro occipio, uel occipiam. Idem in Eunucho, Quæ uera audiui taceo, & contineo optime: audiui pro audio, uel audiam. Publica lex) Leges omnes, aut diuinæ, aut humane sunt: humane, moribus: diuinæ, naturâ constant. Fas, lex diuina est: ius, humana. Ait ergo & humana, & diuina lege hoc constare, ut uitia fugiamus, neq; per ignorantiam excusemur. Teneat) Cognoscat. Inscitia) Multitudo indocta. Inscitia debilis) Eo q; ignorantia, mortales imbecilles ac debiles cõtra cupiditates reddat. Diluis elleborum) Similitudine probat, insipienti non licere, ut uelit, uiuere, neq; ei libertatem concedere quenquam posse, quemadmodum medicinæ ac nauigationis imperito, neq; medicamentorum confectio, neq; nauis gubernatio permittitur. Peronatus) Perone calcæatus.

Peronatus.

Melicerta.

Prouerbiũ.

Pero est calcamentum rusticum. Vergilius, Crudus tegit altera pero:

Melicerta) Deus marinus. Frontem) Pudorem, cui frõs dicata est. Frontem aut faciem perfricuisse dicuntur, qui pudorem omnem dediderunt, uelut manu absterse a uultu pudore. Caluus, Perfricæ frontem, & dic te digniorem, qui Prætor fieres, quam Catonem. Plinius in Præfat. Perfricui faciem, nec tamen profeci. Effrons dicitur inuerecundus. Persius imitatus uidetur illud Horatij, Clament perijisse pudorem Cuncti pene patres. Recto uiuere talo) Id est, recta uia

Effrons.

Talus.

Ars.

& ratione, quod à talo, calcis osse, translatum est. Talis enim & crucibus non obtortis, recte inceditur. Ars) Id est, uirtus. Augustino teste lib. de ciuitat. Dei quarto, Ars ipsa bene recteq; uiuendi, uirtus à ueteribus definita est. Vnde ab eo quod græcè ἀρετή dicitur uirtus, nomen artis Latinos traduxisse putauerunt. Suberato auro) Cũ es intus lateat, extrinsecus aurũ uideatur: græcè ὑπόχαλκον χρυσίου, latine

latine suberatum aurum: prouerbialiter dicitur de re minimè synce-
 ra, sed aliud aspectibus offerenti, aliud intus clausum habenti. Cre-
 ta) Cretâ notantur, bona, & quæ approbantur: carbone uerò, mala,
 quæq; damnantur. Pythagoras enim dicebat id quod esset colore can-
 dido, ad boni naturam pertinere: quod atro, mali. Horatius in Saty-
 ris, Sani, an cretâ, an carbone notandi. Inq; luto fixum) De pue-
 rorum consuetudine tractum est, qui nummum funiculo annexum, in
 lutosam uiam iaciunt, ut si quis eum capiat, ad se retrahentes, illius
 auaritiæ illudant. Horatius in Epistolis, Quo melior seruo, quo libe-
 rior sit auarus, In triuijs fixum cum se demittit ob assem, Non uideo.
 Gluto) A glutendo, dicitur gulosus & uorax homo. Sorbere, ad
 nimiam gulositatem pertinet. Accidit autem gulosis, ut dum nimis
 auidè iucundos cibos sumant, etiam saliuam deglutiant, quam nunc
 pro lucri cupiditate, metaphoricè ponit, cui Mercurius præest, unde
 & Mercurialem uocat. Horatius, Mercurier unus, Cum lucro noram,
 unde frequentia Mercuriale, Imposuere mihi cognomen compita, Non
 absurdè referuntur hæc ad ficos Mercuriales, quos ioci causâ, nonnul-
 li saliuâ oblinebant, ut ludibrio essent, qui sublatos auidè deuorarent,
 quemadmodum nonnulli pueris, ficum saponis refertum porrigentes,
 imponit. Antiquitas autem mos erat, sicubi ficus repertus fuisset, eum
 ueluti Mercurio sacrum suspendere, quem tollere licebat, cuicumque
 libitum fuisset. Ioue dextro) Fauente, propitio, prospero. Nostræ
 farine) Conditionis. Translatio est à panibus, qui cum eiusdem sint
 farine, eundem quoque saporem referunt: Si quis autem expurgatio-
 re farina factus est, is est cæteris sapidior. Eiusdem igitur farine di-
 cuntur, qui simili sunt ingenio, idemq; sapiunt. Pelliculam ueterem)
 Veteris uitij prætextum. Fronte politus) Exteriori specie ornatus. Prouerbiū.
 Simile est illi prouerbio, Paries dealbatus. Astutam uulpem) Frau-
 dulentam. Nemo nescit uulpem animal esse fraudulentum, unde pro-
 uerbio dicitur, Benignior pellace uulpe, de eo, qui cōmodi sui causâ,
 simulat beneuolentiam. Funemque reduco) In seruitutem te redi-
 go. Tractum à iumentis, quæ laxato fune, liberiùs uagantur. Ba-
 thylli)

Prouerbiū.
 Prouerbiū.

Gluto.

Ficus Mera-
 curialis.

Prouerbiū.

Prouerbiū.

Prouerbiū.

Bathyllus.

thylli) Hic, insignis pantomimus & saltator fuit. Sensus est, Quemadmodum fossores inepti, & agrestes homines, nulla in parte mimos imitari sciunt, ita uitijs dediti nequeunt uti uirtutibus, nec quicquam sapientiae stultis conceditur.

I puer, & strigiles Crispini ad balnea defer,
 Si increpuit, cessas nugator? seruitium acre
 Te nihil impellit? nec quicquã extrinsecus intrat
 Quod nervos agitet? sed si itus, & in iecore egro
 Nascuntur domini, qui tu impunitior exis,
 Atq; hic, quem ad strigiles scutica, & metus egit
 herilis?

Manè piger stertis, surge, inquit auaritia: eia,
 Surge: negas, instat: surge, inquit: non queo: surge.
 En quid agas? rogitas? en saperdã aduehe Ponto,
 Castoreum, stuppas, hebenũ, thus, lubrica Coa.
 Tolle recens primus piper è sitiente camelo.
 Verte aliquid, iura: sed Iuppiter audiet, heu heu
 Vare regustatum digito terebrare salinum
 Contentus, perages, si viuere cum Ioue tendis.
 Iam pueris pellẽ succinctus, & œnophorũ aptas
 Ocyus ad nauem, nil obstat quin trabe vasta
 Aegæum rapias, nisi solers luxuria antè
 Seductum moneat, quò deinde insane ruis? quò?
 Quid tibi vis? calido sub pectore mascula bilis
 Intumuit;

Intumuit, quam non extinxerit vrna cicuta.
 Tūn' mare transilias? tibi torta canabe fulto
 Cœna sit in transtro? Veientanum q̄ rubellum
 Exhalet vapida lesum pice sessilis obba?
 Quid petis? vt nūmi, quos hic quincūce modesto
 Nutrieras, peragant auidos sudore deunces?
 Indulge Genio, carpamus dulcia, nostrum est
 Quod viuis: cinis, & manes, & fabula fies.
 Viue memor leti, fugit hora, hoc quod loquor,
 inde est,

En quid agis? duplici in diuersū scinderis hamo.
 Hunccine, an hūc seq̄ris? subeas alternus oportet
 Ancipiti obsequio dominos, alternus oberres:
 Nec tu, cū obstiteris semel, instantique negaris
 Parere imperio, rupi iam vincula dicas:
 Nam luctata canis nodum arripit, attamen illi
 Cū fugit, à collo trahitur pars longa catenæ.

Ecphrasis.

Si Dominus increpando dixit, serue uade, & defer strigiles ad balnea Crispini: nugator, es tardus? dura seruitus nihil perturbat animum tuum, nec aliquid intrat extrinsecus, quod cruciet mentem: sed si domini nascuntur intus, & in iecore uitij corrupto, quomodo tu euadis minus punitus, quàm hic puer, quem flagellum & metus domini impulit ad strigiles in balnea deferendas? Tu piger dormis manè? auaritia inquit, surge, cia surge: si recusas surgere, instat, & inquit surge. Respondes tu piger, Non queo surgere. Auaritia, Surge.

Piger, En quid agam? Auaritia, Quar'is ne quid agendum sit tibi? En adueche ex Ponto saperdam, castoreum, stupas, hebenum, thus, Coa uina uentrem laxantia. Tolle primus è sitibundo camelo recens piper. Muta aliquid, iura. Piger, Sed si peierauero, Iuppiter audiet. Auaritia, Heu heu stulte, minusq; rectè sentiens, si uis uiuere ex deorum præceptis, perages uitam in magna rerum egestate, contentus terebrare digito salinum, iterum iterumq; gustatum. Poëta, Iam succinctus aptas seruis tuis manticam, & uasculum uinariū. Curritur ocyus ad nauem, nihil obstat, quin raptim nauiges ægeum mare, nisi cauta luxuria moneat prius te secretum, idq; mitioribus uerbis, deinde quasi uirili furore intumescens, quem urna cicutæ non extinxerit, increpet, Insane quò ruis? quò? quid tibi uis? Tū ne celeriter nauiges trans mare? nunquid cœna sit tibi sulto sune nautico in transtro? & lata obba exhalet tibi uilissimum uinum uapida pice corruptum? Cur petis, ut nummi, quos nutrieras hîc modesto lucro, perficiant tibi magno labore grandes summas, quibus partis fias auarior? Vaca uoluptati, fruamur dulcibus & iucundis, nobis debes quod uiuis, fies cinis, umbra & fabula. Viue memor mortis, hora celeriter præterit, hoc temporis, quod loquendo consumo, est at ca. Poëta, En quid agis? scinderis duobus hamis in diuersum. Sequeris ne hunc dominum, an hunc? Oportet ut uicissim seruiens incerto seruitio, modò subijciaris huic, modò illi, uicissimq; dominis tuis apparens obedias. Et quanuis tu obstiteris semel, ac recusaueris obsequi instanti imperio, ne tamen dixeris, rupi iam uincula, & liber euasi. Quemadmodum nec canis, si catenæ nodum luctando abruperit, quanuis fugiat, libera est, quia magnam partem catenæ à collo trahit, qua iterum paulopost capiatur: sic tu si semel atque iterum uitijs obstiteris, non propterea te ab eis liberum esse putes, cum ab illis non multò post iterum illigeris.

SCHOLIA.

I puer) Seruitutem corporis non tam grauem, quàm animi esse docet. Dicit enim: si quid ab hero facere iussus sis, hæc seruitus corpora nihil animum tuum perturbat: at si animus tuus uitiorum serui-

tio subiectus est, uehementius angeris, quam is, qui metu uerberum
 hero parat. Strigiles) Strigilis seu strigil à stringendo, id est, ra- Strigilis.
 dendo dicta, est instrumentum ferreum, quo sudantes raduntur in bal- Strigil.
 neis ad detergendum sudorem. Manè piger stertis) Lepidissime
 inducit auaritiam & luxuriam, certatim hominem ad se allicientes.
 En quid?) En particula est interrogatiua, sicut num: unde ecquis En.
 nunquis. Saperdan.) Saperda piscis mali saporis, græcè σαπιδανίς. Saperda.
 Sunt qui tradant esse genus conchæ parum boni saporis. Casto- Castoreum.
 reum) Medicamentum est è testiculis castoris, quod uulgus beueris-
 sum uocat, hoc abundat Pontus teste Vergilio. Vare regustatum Varus.
 digito) Varus dicitur, cui crura sunt introrsum intorta. Transfer-
 tur hîc ad animum. Salino) Salem lingere dicuntur, qui perquam- Prouerbiū.
 tenuiter uictitant. Calido sub pectore mascula bilis intumuit) Ma-
 gis placet hoc ad ipsam luxuriam referri, quam, imitatione Prodic-
 i sophistæ, tanquam foeminam inducit. Eam nunc, cum mitioribus uer-
 bis hominem ab auaritia dimouere non potuerit, uirili ira commotam
 exclamasse dicit, Quò insane ruis? & reliqua. Quod miror enarra- Persii enar-
 tores non animaduertisse. Cicuta) Hæc enim herba maximam re- ratores ta-
 frigerandi uim habet. Veientanumque rubellum) Veientanum ui- xantur.
 num pessimi saporis, in Veientano Hetruriae agro nascitur. Horatius, Veientanū
 Qui Veientanum festis portare diebus Campana solitus trulla. Ru- rubellum,
 bellum autem à rubro colore diminutiuum est, rubet enim Veienta- Obba.
 num uinum. Exhalet) Exhalando emittat. Obba) Poculi lignei ge-
 nus est obba, quæ cum fundo latiore sit, eoque sedere uideatur, rectè
 sessilis dicitur. Quincunce) Quincunx, quinque unciae sunt. Aui-
 dos) Ab effectu, quòd faciant mortales pecuniæ auidiores, iuxta illud,
 Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Sudore) Nam
 qui minori lucro inbiant, maiores quoque labores ac pericula susci-
 piunt. Quidam legunt sudare, hoc est, sudando reddere, uel cum ma-
 iori sudore discriminèque parare. Deunces) Deunx undecim un- Deunx.
 cias continet, quasi una uncia ex asse dempta. Indulge Genio) In-
 dulgere Genio, est animo obsequi. Defraudare Genium, negare natu- Prouerbiū.

re quod appetit. Genialis dies, letus & uoluptarius. Genialiter uiuere, molliter & lautè. Nostrum est quod uiuis) Mihi debes uitam: nam citra uoluptatem, uita non est uita. Cinis & manes) Illud affert ad persuadendum, quod plerique cantant, è cyrenaica schola de promptum, Edamus & bibamus, cras enim moriemur. Viue memor leti. Horatius in Sermonibus,

Carpe uiam, mihi crede, comes, terrestria quando
Mortales animas uiuunt sortita, neque ulla est,
Aut magno, aut paruo leti fuga, quo bene circa
Dum licet, in rebus iucundis uiue beatus,
Viue memor quàm sis æui breuis.

Frangere toros, pete uina, rosas cape, tingere nardo

Martialis,

Ipse iubet mortis te meminisse Deus.

Viue uelut raptò, fugitiuâque gaudia carpe.

Idem

Duplici hamo) Duplici captiuitate. Metaphora est à piscibus sumpta, qui hamo capiuntur. Alternus uices) Modò auaritiæ, modò luxuriæ seruiens.

Ouidius in Fastis,

Querere, ut absument, absumpta requirere certant,

Atque ipsæ uitæ sunt alimenta uitæ.

Daue citò hoc credas iubeo, finire dolores
Præteritos meditor, crudû Cherestratus unguem
Abrodens ait hæc, An siccis dedecus obstem
Cognatis? an rem patriam rumore sinistro
Limen ad obscœnû frangâ, dum Chrysidis udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto?
Euge puer sapias, diis depellentibus agnam
Percute: sed censén' plorabit Daue relicta?
Nugaris, solea, puer, obiurgabere rubra,

Ne

Ne trepidare velis, atque arctos rodere casses.
 Nunc ferus & violens: at si vocet, haud mora,
 dicas,
 Quidnam igitur faciam? nec nunc, cum accer-
 far, & vltro
 Supplicet, accedam? si totus & integer illinc
 Exieris, nunc nunc, hinc hinc, quem quærimus, hic est,
 Non in festuca licitor quam iactat ineptus.

Ecphrasis.

Cherestratus abrodens crudum unguem, & meditabundus, ait, hæc ad Davum servum suum, Daue, uolo ut citò mihi hoc, quod iam dicam, credas, meditor finire dolores, quos antehac passus sum. An obstem dedecus cognatis meis sobrijs? An diminuam patrimonium meum non sine infamia in meretricia domo, dum ebrius canto ante fores Chrysidis unguento madidas, cum face extincta? Puer, id est, servus Davus respondet, Euge, macta agnam Castori & Polluci, dijs stultitiam amouentibus, ut sapias. Cherestratus, Sed Daue num existimas Chrysidem ploraturam, cum fuerit à me relicta? Davus, Nugaris, tu tanquam puer castigaberis à Chryside rubra solea, ut non ausis postea moueri, & rodere arctos casses. Nunc es ferus, & uiolentus, sed si Chrysis te reuocet, mox dicas, Quid igitur faciam? Non eam, ne nunc quidem, cum accersor vltro, & ipsa mihi supplicat? Poëta, Si euaseris toto & integro animo ex amore illius meretricis, nunc nunc, hinc hinc uera libertas quam quærimus, est, non autem in uindicta Prætoris, quam ineptus licitor iussu Prætoris iniicit manumittendo.

SCHOLIA.

Daue citò) Ostendit meretricio captos amore, non esse liberos. Inducit autem Cherestratum, amicam Chryside relinquire meditantem, orta inter eos dissensione, cum Dauo seruo colloquentem, quod ex
 Menandri

Cherestratus.

Menandri poëta fabula sumptum est. Cherestratus) Interpretatur captor seu mancipator exercitus, quo nomine significant poëta sepe numero eum, qui milites uincit, & exercitui imperat, ab circumfusis undique uoluptatibus uinci, & libidinibus seruire turpissimam seruitutem. Vnde est illud, Omnia qui domuit, Veneri seruiuit & iræ.

Chrysis.

Chrysidis) Chrysis ab auro nomen habet, uel quod sit aurea, id est, pulchra, uel quod auro semper inhiet. Vdas) Propter unguenta, quibus amatores amicæ fores oblinebant. Puer) Si est nominatiui casus, Dams seruus significatur, subauditurque respondet: si uocatiui, Cherestratus à Dano puer uocatur, quod non plus puero sapiat.

Dij depellentes.

Dij depellentes) Castor & Pollux dij depellentes dicuntur, quod tristia depellant, & nocentia amoucant. Trepidare) Moueri, agitari, quemadmodum solent feræ cassibus implicatæ. Rodere casses) Translatum à feris, quæ irretitæ, dentibus casses rodunt. Belle autem turpem amorem retibus comparauit, quemadmodum & Lucretius, Nam uitare, plagas in amoris ne iaciamur, Non ita difficile est, quam captum retibus ipsis Exire, & ualidos Veneris percurrere nodos.

Nec nunc) Nec legendum, non Ne. Imitatur illud Horatij, Nec nunc cum me uocet ultro, Accedam an potius mediter finire dolores? Nec nunc accedam? cum interrogatione pronuntiandum est, & est sensus, An etiam non accedam nunc Chryside, cum accersar

Supplico.

ab ea, & ipsa ultrò supplicet mihi. Supplicet) Supplico compositum est ex sub & placo. Qui enim supplicat alteri, eum aliquantum placat, authore Festo: ueteres dixerunt, ob uos sacro, pro uos obsecro: sub uos placo, pro supplico. Nunc nunc, Hic hic) Ex ingenti letitia, quasi re diu multumque quesita, tandem inuenta, proclamans, eleganter aduerbia geminauit repetiuitque. In festuca)

Fistuca.

Festuca.

Authore Hermol. Barb. differunt fistuca & festuca. Fistuca instrumenti nomen est, quo figuntur, pangunturque in terram sublicæ, palique: Festuca uerò dicitur & arboris nouellæ, omninoque infantis cuiusque sati pullulus, ut Augustino quoque placet. Ineptus) Non aptus libertatem ueram ministrare.

Ius habet ille sui palpo, quem ducit hiantem
 Cretata ambitio? vigila, & cicer ingere large
 Rixanti populo, nostra vt Floralia possint
 Aprici meminisse senes: quid pulchrius? at cum
 Herodis venere dies, vnctaque fenestra
 Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ
 Portantes violas, rubrumque amplexa catinum,
 Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino,
 Labra moues tacitus, recutitque sabbata palles.
 Tunc nigri lemures, ouoque pericula rupto,
 Tunc grandes galli, & cum fistro lusca sacerdos,
 Incussere deos inflantes corpora, si non
 Prædictum ter manè caput gustaueris alli.
 Dixeris hæc inter varicosos centuriones,
 Continuò crassum ridet Vulplenus ingens,
 Et centum Græcos curto centusse licetur.

Ecphrasis.

Nunquid liber est ille adulator, quem candidatum, & honoribus in-
hiantem trahit ambitio? Fingitur autem ea hoc modo adhortari am-
bitiosum, Vigila, & ingere copiosè legumina populo rixanti, ut senes
apricantes possint meminisse nostra Floralia. Quid possit esse hone-
stius? Poeta, Sed cum iudeorum feriæ uenerunt, & lucernæ uiolis or-
nate, dispositæ in fenestra oleo peruncta, exhalarunt pingues uapo-
res, & cauda thynni amplexa rubrum catinum natat, & alba fidelia
uini plena est, tacitus oras, & ob ieiunium iudaicis sabbatis seruatum,
palles. Tunc nigri lemures, & pericula quæ timentur, si putamen oui
P cineribus

cineribus impositi ruptum fuerit, tunc maximè uenerandi Cybeles sacerdotes, & lusca sacerdos Isidis cum sistro, metum deorum, corpora uarijs morbis instantium incusserunt, si non gustaueris ter manè caput allij prædictum tibi à sacerdotibus. Si dixeris hæc, quæ ad ueram libertatem pertinent inter laboriosos milites, statim magnus Vulplenus ridet uehementer, & centum philosophos uix centum assibus æstimat.

SCHOLIA.

- Ius habet*) Legitur in quibusdam exemplaribus, *ius ne habet*. Hoc loco ostendit ambitiosos non esse liberos, sed turpiter honorum cupiditati seruire. *Palpo*) Adulator. *Palpari*, blandiri. Lucilius, Hic ubi me uidet, subblanditur, palpatur, caput scabit. *Cretata*) Eo quòd petitores magistratum candidati comitijs in campum Martium descendebant. *Vigila*) Verba sunt ambitionis ducentis ambitiosum. *Cicer ingere large*) Imitatio est Horatii, In cicere atque faba bona tu perdasque lupinis. *Floralia*) Ludi in honorem Floræ. *Thynnus*) Thynnus genus est piscis. *Recutita*) Recutiti dicuntur, quibus noua cutis contigit. *Martialis*, Nec ruptæ recutita colla mula. *Recutiti* dicuntur iuuaei, quia circumcisi sunt. *Lemures*) Spiritus terrifici, laruæ nocturnæ. *Galli*) Sacerdotes matris deorum. Ostendit autem superstitiosos, minimè esse liberos. *Cum sistro*) Sistrum est instrumentum sonorum, quo in sacris Isidis Aegyptij sacerdotes utebantur. *Varicosos*) Laboriosos & duros. *Varices* enim sunt eminentiores uenæ in corpore, quæ interdum stantibus, nimiumque laborantibus oriuntur. *Vulplenus*) Nomen fictum à Poëta, quasi uulpis plenus. *Curto*) Non integro. *Centusse*) Centusis precium dicitur centum assium.

ARGV=

ARGVMENTVM IN VLTIMA
mam Satyram.

Vltima perparcum Satyra infectatur auarum.

SATYRA SEXTA.

Dmouit iam bruma foco te Bassè
Sabino?

Iam ne lyra, & tetrico viuunt tibi pe-
ctine chordæ?

Mire opifex numeris veterum primordia vocū,
Atque marem strepitum fidis intendisse latinæ:
Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honesto
Egregios lusisse senes: mihi nunc Ligus ora
Intepet, hybernátq; meum mare, quà latus ingēs
Dant scopuli, & multa littus se valle receptat.
Lunai portum est operæ cognoscite ciues.
Cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Mæonides, quintus pauone ex Pythagoreo:
Hic ego securus vulgi, & quid præparet auster
Infœlix pecori, securus & angulus ille
Vicini nostro quia pinguior, etsi adeò omnes
Ditescant horti peioribus, vsque recussem
Curuus ob id minui senio, aut cœnare sine vncto,
Et signum in vapida naso tetigisse lagœna.

Ecphrasis.

Num te Basse brumale frigus admouit iam foco Sabino? Mire ar-
tífex ad intendendum numeris antiquas, & quæ priscis Italiæ genti-
bus in usu fuerunt, uoces, ac uirilem, minimèque eneruatum latinæ ly-
ræ cantum, & ad agitandum mox iuueniles tocos, atque ad canendum
perito pollice egregia senum facinora, num lyra, & fides resonant
iam tibi tetrico pectine? Mihi nunc Liguria extremitas aërem tempe-
ratum præbet: & ligusticum mare, prope quod natus sum, hybernandi
locum concedit, in ea parte, qua excelsi montes dant magnum latus, et
littus multis uallibus recuruatur. O ciues cognoscite portum Lunen-
sem, id enim est operæ præcium. Ennius cordatus iubet hoc, postquam
excitatus est è somno, quo sibi uisus est esse Homerus, quintus ex pauo-
ne Pythagoreo: ego securus uulgi hic, & quid noxius auster præpa-
ret pecori, & securus quòd ille angulus uicini sit fertilior meo, tamet-
si omnes peiori genere nati, multum ditescant, tamen nolim incuruatus
confici semper tristitia ob id, aut coenare sine delitijs, & tangere naso
signum in uapida lagœna.

SCHOLIA.

Tetricus.

Admouit) Cesium Bassum Poëtam lyricum Persius interrogat,
num in Sabinis hybernet, & ad lyram quippiam canat? aitque se apud
Lunensem portum, quietam & securam uitam agere: Mox auaros in-
sectatur, eorum irridens amentiam, qui, ut heredibus suis plurima re-
linquant, genium suum defraudantes, sordidè uiuunt. Tetrico Sabi-
no) Tristi, se uero, à Sabinorum monte asperrimo, cui nomen Tetricus.
Licet autem coniungere tetrico tibi, uel tetrico pectine. Numeris)
Versibus. Veterum primordia uocum) Quidam accipiunt carmi-
na, quæ oratione soluta sunt antiquiora, sed cum modò numeris dice-
ret, malo antiquas Sabinorum, eorumque qui Latium coluerunt, uoces
accipere, quæ in hymnis deorum & lyricis carminibus probantur.

Substanti-
uū pro ad-
iectiuo.

Marem strepitū) Masculum & uirilem cantum, substantiuam pro
adiectiuo posuit: ut supra, heroas sensus, & apud Horatium in Arte
Poëtica, idem factum uidimus, Tyrtaeusque mares animos in Martia
bella

bella Versibus exacuit. Intendisse) Intendere, hoc est, intentis fidibus canere. Meum mare) Ligusticum. Videtur enim significare se esse Lunensem, tametsi Eusebius, & alij quidam Volaterranum existiment.

Lunai) Lunæ: ut aulai pro aula. Lunæ portus, in Liguria est, cum oppidum eiusdem nominis alto monte separatum, sit in Hetruria. Est autem hic uersus Ennij, in quo quidam legunt, cognoscere pro cognoscite. Cor iubet hoc Enni) Videtur alludere ad hoc, quod Gellio referente, Q. Ennius tria corda habere sese dicebat, quod loqui Græcè & oscè, & latinè sciret. Mæonides) Homerus, à Mæone uel patre, uel educatore. Ennius in principio annalium suorum, ut refert Porphyrio, somnio se scripsit admonitum, quod secundum Pythagoræ dogma, anima Homeri in suum corpus uenisset. Vnde Horatius in Epistolis, Ennius & sapiens & fortis, & alter Homerus, Vt Critici dicunt, leuiter curare uidetur, Quò promissa cadant, & somnia Pythagoræ.

Quintus) Obiter irridet opinionem Pythagoræ, qui dixit animas ex alijs corporibus in alia transmigrare. Quidam tradunt animam Euphorbi, in Homerum, Pythagoram, pauonem & Ennium transiisse, ut ita quintus sit Ennius ex pauone Pythagoreo, hoc est, in quo fuit anima Pythagoræ. Alij tradunt animam ex pauone in Euphorbum, ex hoc in Homerum, inde in Pythagoram, hinc in Ennium uenisse, ut ita quintus sit Ennius. Quintus etiam est prænomen Ennij, unde quidam sic hunc locum exponunt, Postquam Quintus, id est, Ennius ipse destituit esse Mæonides, hoc est, desit somniare se esse Homerum, & accepisse Homericam animam ex pauone Pythagoreo, id est, ex corporibus Pythagoræ, & pauonis.

Luna.

Ennij tria
corda.

Mæonides.

Discrepet his alius, geminos horoscope varo
 Producis Genio: solis natalibus est qui
 Tingat olus ficcū muria uaser in calice empta,
 Ipse sacrum irrorās patinæ piper, hic bona dente

Grádia magnanimus peragit puer, vtar ego, vtar,
 Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
 Nec tenuem solers turdorum nosse saliuam.
 Messe tenus propria viue, & granaria fas est
 Emole: quid metuas? occa, en seges altera in
 herba est,

Aduocat officium, trabe rupta, Brutia saxa
 Prendit amicus inops, remq; omnē, surdaq; vota
 Condidit Ionio, iacet ipse in littore, & vnā
 Ingentes de puppe Dei, iamque obuia mergis
 Costa ratis laceræ: nunc & de cespite viuo
 Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
 Cœrulea in tabula: sed cœnam funeris hæres
 Negliget iratus, quod rem curtaueris, vnæ
 Ossa inodora dabit, seu spirēt cinnama surdum,
 Seu ceraso peccent casia, nescire paratus.
 Tú ne bona incolumis minuas? sed Bestius vrget
 Doctores Graios: ita fit, postquam sapere vrbi
 Cum pipere & palmis, venit nostrum hoc ma-
 ris expers,
 Fœnisecæ crasso vitiarunt vnguine pultes.

Ecphrasis.

*Alius dissentiat ab his moribus & studijs nostris. Nam & geminē
 sub eodem horoscopo nati, dissimili sunt ingenio. Est aliquis qui uas
 fer*

fer tingat solis natalibus olus siccum uili liquaminis genere empto in calice, quæ muria dicitur, ipse tanquam sacrum, & non attingendum piper ad similitudinem roris inspergens patinæ: Alius audax puer dentibus consumit grandia bona. Ego uerò rebus meis utar, utar inquam, nec ideo lautus ero ad apponendum libertis meis rhombos, pisces apprimè preciosos, nec solers ad cognoscendū tenuem turdorum saporem. Viue pro qualitate & conditione prouentus tui, & emole frumentum in granarijs repositum: fas est id facere, quid timeas? diminue rem, & egenis distribue, en altera seges est in herba. Amicus inops implorat officium tuum, nauis enim fracta, apprehendit saxa Brutij littoris, & condidit in Ionio mari omnia bona, & uota superis non exaudita. Ipse iacet in littore, & simul cum eo magna decorum simulacra de puppe, erepta, iamque pars fractæ nauis occurrit mergis & alijs auibus aquaticis. Diminue nunc aliquid, non solum de redditibus, sed etiam de uirenti agro quem possides, largire inopi amico, ne ferens naufragium in tabula depictum, oberret ad stipem undique corrogandam. Sed heres iratus, quòd diminueris rem, negliget epulum funebre, & committet urnæ ossa tua unguento non perfusa, paratus nescire, siue cinnama spirent odorem, qui uix sentiatur, siue castæ ceraso sint adulteratæ. An deceat te incolumem diminueri bona? Sed Bestius accusat philosophos. Ita fit, postquam hæc nostra sapientia, citra nauigationem, & maris periculum parta, inuecta est urbi cum saporis mercibus, pipere & palmis, foeniseæ uitiarunt crasso unguine pulles, ita ut suum uix saporem retineant.

SCHOLIA.

Horoscope) Horoscopus ab astrologis dicitur id temporis momentum, quo quisque nascitur, quasi horæ inspectio & notatio. Saliuam) Saporem, gustū. Saliuam imbiberè, est gustui assuescere. Mes se tenus propria uiue) Id est, sumptum facito pro modo facultatū tuarum. Occa) Frange, diminue. Occare est glebam occidere & comminuerè. In herba est) Id est, herbescit, surgit & spè frumētī ostendit. Paulò aliter Ouidius in epistola Helenes ad Paridem dixit, Sed

Horosco-
Prouerbiū
Prouerbiū.
Occare.
In herba.
Prouerbiū.
nimum

Surdum spirare. nimium properas, & adhuc tua messis in herba est, id est, spes tua nondum certa est, sed varijs adhuc casibus & periculis exposita. *Surdum*) Spirare surdum dicitur, cuius odor uix sentitur. *Bestius*) Nomen inclinatum à bestia, quo & Horatius utitur. *Fœnifeca*) Fœnifeca dicitur, qui fœnum secat.

Hæc cinere vltior metuas? at tu, meus hæres
 Quisquis eris, paulum à turba seductior audi,
 O bone num ignoras? missa est à Cæsare laurus,
 Insignem ob cladem Germanæ pubis, & aris
 Frigidus excutitur cinis, ac iam postibus arma,
 Iam chlamydes regū, iam lutea gausapa captis,
 Effledaque ingentésque locat Cæsonia Rhenos.
 Diis igitur Geniôque ducis, centum paria, ob res
 Egrediè gestas indico: quis vetat? aude.

Væ, nisi conuinee, oleum, artocreasque popello
 Largior, an prohibes? dic clarè, nō audeo inquis.
 Exoffatus ager iuxtà est: age, si mihi nulla
 Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
 Nulla manet patruis, sterilis matertera vixit,
 Déque auia nihilum superest, accedo Bouillas,
 Cliuūq; ad Virbi, præstò est mihi Manius hæres,
 Progenies terræ: quære ex me, quis mihi quartus
 Sit pater, haud promptè, dicam tamen, adde
 etiam vnum,

Vnum etiam, terræ est iam filius, & mihi ritu
 Manius

Manius hic generis propè maior auūculus exit,
Qui prior es, cur me in decursu lápada poscis?

Ecphrasis.

O auare qui studes hæredi plurimum relinquere tu extendens cogitationem & curam tuam ultra mortem ac cinerem, in quem resolveris, metuas hæc, ne hæres tibi iratus negligat coenam, curamq; funeris, & ea quæ ad honorificas pertinent exequias? At quicumq; eris meus hæres, secretè paulum à turba audi, O bone num ignoras? laurus missa est à Cesare ob insignem cladem Germanorū, & frigidus cinis excutitur aris, ignisq; paratur ad sacrificandum: Cæsonia mulier, Caligule imperatori charissima, disponit iã postibus tēpli arma, & chlamydes regū, et captiuus gausapa crocei coloris et esseda procerosq; Rheni accolas. Solenni igitur ritu me sacrificaturū profiteor, sacrificiū ducētariū uictimarū dijs, & Genio imperatoris, ob res egregiè gestas. Quis prohibet? aude uetare mihi, ne hoc faciã. Væ tibi nisi permittis. Largiri uolo plebi oleum, & artocreas: an prohibes? dic clara uoce: non audeo inquis prohibere, quo minus facias, ne saxis cedat, quorum plenus ager propinquus est. Age si nulla ex amittis iam reliqua est mihi, nulla patruelis, nulla proneptis patrui manet, si matertera uixit sterilis, et nihil de auia superest, accedo Bouillas, & ad cliuum Virbij. Manius terræ filius præsto est hæres mihi. Quere ex me quis abauus mihi sit, haud promptè quidem, tamen dicam tibi. Quòd si attauum tritauumq; addideris, ad eum tandem uenies, cuius parens ignoretur, atq; od id terræ filius habeatur. Et ita hic Manius quem dixi terræ filiū, euadit mihi propè maior auūculus ritu generis. Cur tu, me natu grandior, meam captas hereditatem, cum tuam expectare potius debeam?

SCHOLIA.

Cinere ulterior) Quantum pertinet ad curam & metum, qui extenditur ultra mortem & bustum. Gausapa) Genus stramenti uil-

Gausapa

Q. lofi

- lofi quo milites in castris utuntur, & genus uilis indumenti. **Esseda**) Essedum genus uehiculi Gallici. Vergilius, Belgica uel molli me-
Essedum. lius foret esseda collo. Rhenos) Rheni accolas, Germanos & Gal-
 los. Indico) Legitur & induco. Indico) Id est, solenni ritu me-
 sacrificaturum profiteor. Si placet induco, subintellige ad sacrifican-
Artocrea. dum. Artocreas) Artocrea est genus cibi ex pane & carne, quod
 compositio indicat, ἄρτος enim panis, κρέας caro dicitur. Dic-
 clare) Visus est haeres agro animo id tulisse, ac propterea frontem
 aliquantulum contraxisse, quare eum clarius atq; apertius loqui iu-
 bet. Non audeo inquis) Bisariam hic uersus bonus defenditur: aut
 enim in quinta sede pæan primus est, diphthongo in duas diuisa syl-
 labas, ut apud Catullum, Si linguam clauso tenes in ore: aut dacty-
 lus, ut etiam e abijciatur, quemadmodum apud Verg. Pendent lychni
 laquearibus aureis, & apud alios nonnunquam. Primum autem pæa-
 na in quinto loco uersus hexametri inueniri docuimus in rudimentis
 artis uersificatoriae. Age si mihi nulla) Tacite obiectioni respon-
 det. Nam dicere potuisset. Si patrimonium dissolues, propinquum hæ-
 redem non inuenies. Ait ergo, qui suam hereditatem adeant, non de-
Bouille. futuros. Bouillas) Bouillæ uicus inter urbem Romam & Ariciam
 in uia Appia, in quo cæci, & mutilati corporis homines mendica-
Cliuus. bant. Cliuumq; ad Virbi) Alij cliuum Virbium in urbe accipiunt
Virbij. proximum cyprio uico, alij cliuum Aricinum, ubi Virbius, id est, Hip-
 polytus à Diana in uitam reuocatus, uersari solitus traditur. Ma-
Manius. nius) Manius prænomen est eius qui manè natus est. Manius quidam
 consecrauit Dianæ Aricinæ lucum aricinum, à quo Manio multi &
 clari uiri orti sunt, & per multos annos fuerunt, unde prouerbi-
Prouerbiū. um inuulgatum est, Multi Manij Ariciæ. Ad hoc prouerbi-
 um nunc clanculum alludit Persius, qui cum de cliuo Aricino loquitur, Manium po-
 tius quàm alium non temere dixit. Progenies terræ) Olim homines
 obscuro, ignotoq; genere prognati, terræ filij dicebantur, propterea
 quòd terra sit omnium cõmunis parens, uel quòd iuxta quorundã etiã
 historiam, primitus mortales è terra nascebantur. Marc. Tull. ad At-
 ticum

ticum, Et huic terræ filio nescio cui, committere epistolam tantis de rebus non audebā. Maior auunculus) Vt scribit Festus, dicitur aui & auiæ auunculus. Qui prior es, cur me in decursu lāpada poscis) Assidue sunt hominum uices, & primus impellitur à secundo, non aliter quàm in ludo Promethei, & Cereris, ut quidam uolunt, primus decurrens dat lampada secundo, secundus tertio, tertius quarto & ita deinceps. Hec decursio significabat humane uitæ mutationē, & uicem perpetuam esse. Lucretius lib. 2. Inq; breui spatio mutantur secla animantum. Et quasi cursores uitai lampada tradunt. Hinc prouerbium, Cursu lampada trado, id est partes quasi successione in alium, atque alium transfero.

Maior auū-
culus.

Prouer biū.

Sum tibi Mercurius, venio deus huc ego, vt ille
Pingitur, an renuis? vñ tu gaudere relictis?
Deest aliquid sūme, minui mihi, sed tibi totū est
Quicquid id est, vbi sit, fuge quærere, quod mi-
hi quondam

Legarat Stadius, neu dicta repone paterna,
Fœnoris accedat merces, hinc exime sumptus.
Quid reliquū est? reliquū? nūcnūc impēsi vnge,
Vnge puer caules, mihi festa luce coquatur
Vrtica, & fissa spumofum sinciput aure,
Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis,
Cum morosa vago singultiet inguine vena.
Patritiæ immeiat vuluæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua, ast illi tremat omento popa venter?
Vende animā lucro, mercare, atq; excute solers

Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
 Cappadocas rigida pingues pauisse catasta
 Rem duplica, feci: iam duplex, iã mihi quartò,
 Iam decies redit in rugam, depinge vbi sistam
 Inuentus Chrysippe tui finitor acerui.

Ecphrasis.

Sum Mercurius tibi, ego uenio Deus huc, sicut ille pingitur. An re-
 nuis accipere quæ tibi affero? uis ne tu gaudere bonis, quæ relique-
 ro? Hæres, Aliquid deest summæ. Persius, Minui mihi, noli querere
 ubi sit id, quod Stadius legauerat mihi quondam, nèue renoua mihi
 uerba patris, Merces fœnoris addatur sorti & principali summæ,
 exime impensas tuas ex ipso fœnore. Hæres, Quid reliquũ est? Per-
 sius, Queris quid sit reliquum? ò famule unge nunc nunc sumptuos-
 sius caules, unge inquam. An mihi urtica feriato die coquatur, & fu-
 mosum sinciput aure fissa, ut iste tuus nepos satur olim iecore anseris
 no, rem habeat cum fœmina patricij generis, quando Venerea libidi-
 ne quatietur? An mihi macilentissima cutis sit reliqua, at uenter con-
 sumptor tremat illi pinguetudine? Hæres, Vende animam tuam lucro,
 mercaturã exerce, atq; solers disquire omne latus mundi, ne alter sit
 te præstantior ad pascendos pingues seruos in rigida catasta, Duplica
 rem tuam. Persius, Feci, iam res mea est duplex, iam multiplicatur
 mihi quartò, iam decies. O Chrysippe qui es inuentus finitor tui acer-
 uis, depinge mihi ubi sistam.

SCHOLIA,

Sinciput.

Sinãput) Propriè est anterior pars capitis, cui cerebrum subditũ
 est. Accipitur pro toto capite & hinc, & apud Iuuenalẽ, Comedam, in-

Nepos.

quit, flebile nati sinciput elixi. Nepos) Cũ filium filij dicere ui-
 deatur, alludit ad id quòd nepos etiam consumptorem & prodigum

Popa.

significat. Popa) Consumptor, uorator: popa dicitur uictimarius,
 id est, qui uictimas ad altare ligat, & ferit. Helius Spartianus, Per-

cusit

cussit hostiam popa nomine Antonius. Hic accipitur, authore Hermo-
lao Barbaro, pro belluone, uoratoreq; ac phagone. Quidam hic pro
illi, legunt ille, ut sit ordo & sensus, Ast ille popa, id est, pinguis, &
uenter, id est, belluo, ac gulosus tremat omento? Vende animam
lucro) Mihi pace aliorum uidentur hæc esse auari hæredis uerba ad
Persium. Diat enim hoc, nō solum corpus emaciādum est tibi propter
lucrū, & opulentiæ famam, sed & anima uendenda est. Cappado-
cas) Seruos, qui ex Cappadocia multi aduehebatur. Vnde Horatius
Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex. Catasta) Locus est,
in quo serui uenales exponuntur. Rē duplica) Auarus hæres Per-
sij reprehensione non deterritus, sed eandem canens cantilenam, hor-
tatur ut rem non solum non minuatur, sed etiam negotiando geminet.
Respondet Persius illudendo ei, Feci, hoc est, rem meam, id est, saty-
ricum uersum geminaui, & est iam duplex, & iam mihi quartò mul-
tiplicatur, hoc est, fiunt octo, duo enim quater sumpta, octo sunt, &
iam redit in rugam, id est, multiplicatur decies, fiūtq; octoginta uer-
sus huius Satyræ, qua taxantur auari. Octo enim decies multiplicata,
sunt octoginta, quot sunt huius Satyræ uersus. Obiter cum aliud Poëta
dicere uideatur, auarū irridet, qui in infinitum opes suas augere stu-
det. Depinge ubi sistam) Latenter ostendit in omnibus rebus mo-
dum esse seruandum. Acerui) Aceruus hic dicitur argumentatio
acerualis, græcè σωπίτης. Hūc peculiariter Chrysippus coluit, & æ-
lebrauit. Est igitur sensus, O Chrysippe, Stoicorū acutissime, qui acer-
uum tuum, tametsi longius progrediendo uix conclusionis modum
inueniret, aliquando tamen finijsti, depinge tu mihi modum rei meæ
geminandæ, hoc est, Satyræ concludendæ. Recte autem utitur apo-
strophæ ad Chrysippū Stoicum, cum ipse in hoc opere maxime Stoi-
cos imitetur. De aceruo meminit & Martianus Capella, Chrysippus
cumulet, proprium consumat aceruum.

Cappado =
ces.

Catasta.

Nova expo-
sitiō.

Aceruus.

F I N I S.

Q 3

IOANNES MVRMEL. HERMANNO
BVSCHIO PASIPHILLO SVO.

I uales bene est, ego quidem ualeo. Accepi Pasiphile
suauissime, ex aliquot studiosis hominibus, te quum
isthic Persij satyras, non sine gloria enarrares, ex
uaria & recondita eruditione nonnulla in medium
protulisse, quæ in peruulgatis commentarijs minime
lectitentur: Quare quum his diebus, ego quoq; (tamet si non sat ido-
neus professor) in eundem Persium sim impacturus, oratum te uelim,
ut pro humanitate tua, quæ uno omnium ore (nec immeritò) celebra-
tur, me participem facias eorum, quæ uel Marte tuo inuenta, uel ex
ueteribus, & fortasse nondum publicatis commentarijs exquisita, no-
stris studijs non indigna censueris: Habebis me tibi hoc nomine ma-
gis obnoxium: nec istorum quicquam citra honorificam tui mentionē
nominis publicabo. Vale decus nostrum, & Murrnellium tui amantis-
simum dilige.

HERMANNVS BVSCHIVS PASI-
PHILVS MVRMELLIO SVO.

Mni ex parte, quas ad me dedisti, literæ tuæ mihi
placuerunt, Murrnelli humanissime, nec erat quod in
illis culpam tantillum, præter breuitatē: hæc uerò
sola mihi displicuit. Nam sicut oratio M. Tullij (ut
Secundus inquit) optima fertur ea, quæ est longissi-
ma, ita eruditi & bene literati uiri (qualem te esse citra omnem adu-
lationis suspicionem libenter confiteor) epistola, mihi multò iucundis-
sima est ea, quæ latissima. At tu fortasse laconismum amas. Sis igitur,
si quando alijs scribis, Lacedæmonijs, uel (ut Sydonij uerbis dicam)
breuior Amyclis: quum autem mihi, ipsis sis loquacior Athenis. Petis
à me quasdam meas in Persium enarrationes, quas me hîc auditori-
bus meis dictasse (ut ex tuis literis intelligo) quorundam isthic studio-
rum

forum sermo uulgauit, quòd in eis fortasse loca quædam illius poëte, secus quàm ab alijs interpretibus, à me explicata putas. In nonnullis sanè ab illis (fator) dissensi, & mihi etiam dissentio (fortasse non recte) Et ut loca quædam tibi commonstrem, iambicum scazon illud, quod quasi operis uestibulum aduenientem lectorem statim excipit, quur à poëta appositum, quæue eius argumenti ratio, neminem adhuc uideo explicasse. Alij eum in poëtas libidinosos, aut aliàs uiciosos inuehi arbitrantur, alijs alia quædam, sed nusquam ferme remota erroris nebula suspicantur: Ego autem dico, propriè denuntiationem esse reprehensionis in nobiles Romanos, gloriam doctrinæ ex uitijs suis aucupantes. Quid potest dici simplicius? hoc tamen isti gràmatici uerbosissimis ambagibus non sunt assecuti. Prima enim satyra Persij, in nobilibus duo præcipue damnat, inutiles inquam fabulas, leuitatemq; materiæ in scribendo, & sordes, illiberalitatemq; erga doctos quosq;, non poëtas modò, uerùm alios etiam, ut grammaticos, rhetores, historicos, quam reprehensionem etiam Iuuenalis tota septima satyra peragit. Hæc duo igitur uelut propositione prælibantur primùm, & quasi ante denuntiantur nobilibus hoc scazonte à Persio. Nam per fontem Caballinum, Heliconidas, pallidam Pyrenen, inutilem materiam scriptorum notat: quam propterea (ut dicit) relinquit etiam illis, qui imaginibus & statuis laureatis, sibi rem factam esse credebant, per quos sine dubio uellicat nobiles Roman. qui hæc insignia uirtutis, sine ulla uirtute impudenter recipiebant, praua quorundam deferentium adulatione. Per reliqua enim, Quis expedit psittaco suum $\chi\alpha\iota\sigma\epsilon$, & quæ sequuntur ad finem usq;, taxatur auaritia eorundem nobilitum, & sordes scædissima, quarum instinctu, quidam eorum non contenti famâ ingenij, etiam questum inde captabant indecorum, quasi cogente inopia (id quod pauperibus accidit) uenirent ad scribendum: quemadmodum psittaci, & auicule quædam aliæ, coguntur stimulante fame, negatas naturâ uoces reddere. Teneant Murmelli, alijs quod uelint, hanc sententiam ego teneo. Et ad hanc non friuolis fortasse uestigijs deducor, sed probatissimo ue-

terum

terum more Romanorum, qui nullam, teste Seruio, artem esse uoluerunt, quæ non esset aliqua utilis reipublicæ. Vnde illud Domitij Pisonis celebre dictum: Autores non oportere libros, sed thesauros componere. Plato quoque poetas & oratores in suis legibus præcipit, aut prohibendos à ciuitate, aut cogendos utilia scribere. Quod Horatius in sua Poëtica repetens, poëtæ professionem esse uult, simul & iucunda et idonea dicere uitæ. Quum itaque ipsi nobiles magna ex parte uitiosi, non uitæ idonea, sed flagitia & labes uitæ ederent, easque in totam urbem sua autoritate infunderet, satyram illis poëta hoc iam bico (uelut classico) comminatus, ob hanc potissimam inquam defectio- nem ab egregio illo maiorum instituto, quo utilia solum dicere & scribere permittebatur, iuxta illud: Hæc fierent si testiculi uena ulla paterni uiueret in nobis? An non & simili modo, ferè dimidium primæ suæ satyræ etiam Iuuenalis in notandis huiusmodi fabulosis, omnium à summo minimoque poëta, ineptijs, nihil omnino moribus profuturis, imo noaturis consumit? Per hoc astruens non gratiâ placendi, sed uoluntate iuuandi, oportere ad scribendum accedere. Ut ergo is inquit, non per illorum campum flectemus equos, qui de Theseo, de Thelepho, de Oreste, de Martis luco, de Aetna, uentisque Aeolijs, de inferis, & Aeaco, de Iasone & Argonautis, de centaurorum pugna cum Lapithis, cæterisque id genus meris nugis, uerbosas composuere fabulas, & per quem magnus equos Arunca flexit alumnus: Quod est, per argumenta & uestigia illorum uagabor, qui utile, & profuturum aliquid moribus ac reipublicæ fecerunt: Ita hic ipse Persius noster, eodem nimirum sensu, Heliconidas, inquit, pallidamque Pyrenen, & quicquid non solum de Parnaso, uerum etiam Troicis, amoribusque heroidum nugari libuerit: ergo diuersa his scripturus, hæc nobilibus & diuitibus nostris (tanquam suas urticas) relinquo. Cuiusmodi etiam non uerentur pro mercede scribere, si usquam spes ipsis dolosi affulserit nummi. Quasi non habeant sat facultatum per se ipsi ad bene uiuendum, sed impellente angustia rei familiaris ad alia cogantur: sicut feri psittacæ & picæ, ob uentris necessitatē, uoces humanas (na-
turâ

eturā sibi negatas) fame diutiùs tortæ tandem addiscunt & reddunt. Si ita acceperimus, apertus erit & constans nimirū sensus totius iamambi, neque quicquam omnino necesse, tot quæstiones afferre primū, tot postea solvere, uti quidam cum suo Britannico fecerunt. Quod autem dixi, Persium notare nobiles & diuites quosdam Rom. etiam spe quæstus, nec famæ tantum dulcedine, scripsisse, non mirabitur hoc, nec ridebit omnino, qui leget eosdem apud Iuuenalem, non erubuisse pauperum sportulas (quod nescio an sædius adhuc) petere cum ipsis, imò enim uerò præripere eisdem solitos, quum inquit:

Da prætori, da deinde tribuno. Et paulò infra: Sed quum summus honos, finito computet anno Sportula quid referat, quantum rationibus addat, Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est, Et panis fumusque domi est? densissima centum

Quadrantes lectica petit. Nosti reliqua. Est igitur à uero non multum absimile, hunc quem ostendi, sensum esse huius iamambi: illòque Persium, uelut manu in primæ suæ satyræ materiam deducere lectorem, idque ipsum ordiri hic, quod in illa mox urget latius atque pertexit. Et ut præ cæteris poëtæ paucis proponunt in principio, de quo scripturi sunt, deinde propositionem exequuntur: ita & Persius in hoc proœmio, quod breuiter uelut prælibat, in proxima statim satyra reponit latius, atque sollicitat. Est ergo quasi satyræ sequentis propositio quædā (ut supra dixi) hic Choliambus. Hactenus de prologo Persiano, nunc uerò de prima operis ipsius satyra uideamus. Hanc in poëtis malos scriptam serè omnes consentiunt. At cur in solos poëtis potius illam Persius, quam generaliter in quosuis scriptores malos? Quòd non poëtis mordeat hæc satyra solum, sed etiam prosa oratione scribentes, uel ille uersiculus abundè arguerit: Scribimus inclusi numeros ille, hic pede liber. Et illud: Fur es ait Pedio. Pedius quid? crimina rassis librat in antithetis. Ego liberè affirmo, nec in poëtis, nec pro poëtis compositam esse peculiariter hanc satyram, sed generaliter in omnibus, delectationis & inanis gloriæ causâ scribentis, siue iam poëtæ fuerint illi, siue non: plus dico, siue etiam boni illi fuerint scriptores,

R siue

siue mali, hoc est, siue docti, siue indocti fuerint, equaliter eos arripit
 hæc censura Persiana, quicumque animi tantum & otiosæ delectatio-
 nis causa magis quam publicæ utilitatis gratiâ ueniunt ad scriben-
 dum. Est igitur Persii (ut breuissimè dicam) intentio, hac satyra non
 tam præcipuè poëtas reprehendere, quam scriptores quoscunque, scri-
 bendi munere siue officio abutentes, etiam doctissimos. Quod quia po-
 tissimum culpâ & socordiâ nobilium fieret, uoluptatem plerunque
 pluris quam uirtutem facientium, & per hoc reliquum populum pas-
 sim suo exemplo corrumpentium, ideò reprehensionis exordium haud
 temerè sumpsit à nobilibus, quorum tantò perniciosiora sunt uitia,
 quantò plureis sui habent imitatores. Vnde conuenienter dictum à Cæ-
 cilio secundo est, In imperio morbum grauissimum esse, qui à capite
 descendat. Quod autem nobileis (non poëtas propriè) exagitet pro-
 pter abusum scribendi, singula penè declarant uerba. Quid enim sibi
 uult Pulydamas, & Troiades sui? Quid recitator ille pexus, togâque
 recenti & natalitia cum sardoniche nitidus, liquido plasmate collutus,
 oculo patranti fractus? Qui denique cum recitationem hanc sardony-
 cati trepidant, utrum plebei illi, an ingentes Titi? Præterea inter po-
 cula quærentes, quid diu poëmata narrent? Cur non humiles aliqui de
 plebe Quirites, sed Romulidæ saturi? Inter quos hyacinthina (nescio
 quis) læna uisendus & tenero supplantans uerba palato, Phyllidas, &
 simileis alias id genus nugas eliquat. Paulò infra hæc, Quid Ilias Acci
 ebria ueratro? Quid crudi proceres in lectis citreis scribentes notan-
 tur potissimum? Quid uult sibi, Vos ô patritius sanguis? Quid quòd
 Persius monetur, Videat ne maiorum sibi fortè, hoc est, nobilium limi-
 na frigescant? Post quæ discedens, utrum indignatur, quòd in plebeios,
 an potius quòd in nobileis nihil tale sibi liceat, quale olim Lucilio, qui
 non arripuerit eos modò, sed etiam genuinum fregerit in illis, hoc est,
 nimis libera insectatione exarserit? Ostendi iam satis (ut opinor) hæc
 satyram non in poëtas, sed in nobileis ferri. Restat nunc ostendere rea-
 prehensionis caput esse, peccata scribentium, non illa tamen composi-
 tionis, sed materiæ quam sibi eligant omnes ferè contra bonos mores,

& leges maiorum, eoque dementiæ redigant cæteros, ut nemo iam
 utilia amplius scribere propterea, aut legere curet. Omnes enim
 placendi causâ scribere. Quod quum ita sit, omnes etiam talia scri-
 bere, qualia placere, & probari uideant, maximè nobilibus. Vnde fiat,
 ut quotidie malis moribus adstruatur aliquid: contra, bonis decedat,
 culpa & flagitio eorundem, anilibus nugis & fabulis indies autho-
 ritate sua pretium augentium, nec (ut decebat) solidis & grauibus stu-
 dijs ullum meritum honorem deferentium. Quare non ignorantia ui-
 tia (nisi obiter) sed uitæ, & morum dehonestamenta castigare & re-
 prehendere principaliter nunc in scriptoribus Persium, argumento
 interim est illud, quod primo statim uersu, inquit, O curas hominum, ô
 quantum est in rebus inane. Non quantum est, inquit, in literis, in sylla-
 bis, in uerbis, sed quantum est in rebus inane. Quis leget hæc? nemo
 Hercule, nemo: uel duo, uel nemo. Nec obstat, quòd hæc à monitore di-
 ci uideantur ad Persium. Nam quia tam multa sunt inania in rebus
 Romæ, id est, quia passim omnia sunt ibi plena stultorum, hinc illud
 subit, quòd nemo hæc, id est, utilia, & moribus profutura, leget. Nam
 non hoc erat tam inane, quòd Persius honesta componebat, quàm e-
 rat inane, quòd nemo hæc honesta, & utilia lecturus erat. Vnde e-
 tiam ipse poëta continuo ex sua persona respondet, nugæ: Quasi di-
 cat, nugæ sunt, eo quòd nec utilia, nec honesta curantur Romæ, ideo
 statim talia non scribere, cum honesta per seipsa expetenda, & am-
 plectenda sint, non propter laudem hominum, quæ sequi debet, non
 appeti. Vnde seipsum fatetur quidem non recusare os populi, sed non
 ambire, dicens:

Non ego cum scribo, si fortè quid aptius exit,
 Quando hæc rara avis est, si quid tamen aptius exit,
 Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra est,
 Sed recti finemque, extremumque esse recuso.

¶ Quare & intempestiua hæc ὕποτυπία siue auuiditas auræ popu-
 laris, uel acerrimè notatur à Persio, & uelut reliquæ uniuersæ stulti-
 tiæ mater deridetur, itaque exploditur tota propemodum satyra. Cur

enim pexus ille, pulchérque populo recitans, potissimùm incesitur à Persio? Nónne quia fame seruit ineptus? Quia scire suum, nihil putat, nisi se scire hoc sciat alter? Quia digito optat monstrari? Optat circulatorum dictata fieri? Cur iterum ille inter Romulidùm pocula, Phyllidas suas cantillans, præcipuè eligitur ad ridiculum? Ideò sanè, quia honestate non mouetur, sed laude ducitur inani, plausu & assentatione capitur futili adulantium, etiam nunc senex & uetulus ipse. Quod (ut turpissimum facinus) insectatur meritò poëta, sæpiùs caniciem ideò, & senium appellans atque increpitans. Hinc illa plena quidem indignationis: Tunc cùm ad caniciem, & Tún' uetule? & En pallor, seniùmque. Inde igitur quòd nobiles (etiam senes & cani) ex huiusmodi rebus tam leuibus, tamque inanibus, adhuc quasi lasciuientes adolescentuli, laudem & plausum passim captarèt, & non potius more maiorum alia grauiora, & digniora se spectarent, poëtam sibi scribende huius satyræ materiam sumpsisse, liquidò manifestèque apparet. His itaque sic demonstratis, uidelicet non poëtas, sed cõmuniter quosuis scriptores, & præcipuè nobiles (maximèque ex eis senes) taxari à Persio, neque id tam quòd scribant recitentue carmina, seu profam orationem, quàm quòd materiam, & argumenta horum inutilia, & sæpiùs flagitiosa sibi sumant, unde uelut ex capite, quàmplurima peccata, eaque indies grauiora, deriuentur in iuuentutem, infero & concludo paucis, nihil aliud esse hanc primam satyræ Persii, quàm reprehensionem nobilium Romanorũ & propriè senum, studio & otio scribendi, per turpeis & indignas nugas, ad inanes gloriolas, auditorumque assentatiunculas nequiter abutentium. Habes Murmelli, tantum de prima satyræ Persii, & liminari eius Choliambo, meam sententiam (nam de reliquis mihi scribere, modò non uacat): quam si probas, gaudeo: sin improbas, poenitet profectò temeritatis, quòd nouo hoc modo in scenam, coram te Roscio literario prodire non extimuerim. Vale, & ista qualiacunque tandem uidebuntur, boni consule, XII. calen. Aprilis. Colonia.

A. PERSII FLACCI VITA EX LIBRO

Petri Criniti de poetis Latinis tertio.

V L. Persius Volaterris, Hetruriæ oppido natus est. Quidam existimarunt Lunæ, quòd hoc uideatur insinuari ab ipso Persio. Eusebius certè & grammatici ueteres Volaterranum faciunt. In secundo ordine permansit, ut adnotatum est. Constat eum claruisse iisdem ferme temporibus, quibus Domitius Nero imperium Romanæ urbis suscepit. In grammaticæ præceptorem habuit Rhemnium Palæmonem Vicentinum, qui grauissimas inimicitias dicitur exercuisse cum Marco Varrone. In rhetoricæ Flauium Virginiũ, si fides adhibeatur grammaticorum commentarijs, qui eundem Persium exposuerunt. Anneum uerò Cornutum, qui philosophiæ studio excelluit, magna diligentia, singularique obseruatione coluit, cùmque eo familiarissimè diu uixit: qua in re mirificè gratulatur Persius sibi ipsi, quòd sibi cõtigerit Cornutum habere præceptorem, optimamque illius disciplinam atque institutionem sequi, ut amicè ac liberè ad eum scribit: Cùmque iter ambiguum est, et uita nescius error Diducit trepidas ramosa in compitata mentes Me tibi supposui, teneros tu suscipis annos Socratico Cornute sinu. Amicos prætereà maximè dilexit, Anneum Lucanum, Cæsium Bassum, qui in lyricis carminibus claruit, & Macrinum, quod apertè colligitur, cùm ipsius Persii uersibus, tum ueterum commentarijs. Probis moribus fuit, & egregia uitæ integritate. Quocircà continere se non potuit, quin ipsum quoque Neronem, eiusque iniquissima flagitia liberè accusaret, ut qui sub Midæ regis nomine illum irriserit satyricæ quadam urbanitate, sed admonente Cornuto, carmen immutauit. Composuit satyras numero sex, præfatus in his multum se laboris atque diligentiae posuisse, neque se repente poetam prodijisse. Non desunt, qui scribant, imperfectum fuisse hoc opus à Persio relictum. Quod mihi uerisimile uidetur, propter immaturum illius obitum. Quum publicarentur Persii satyræ, mirum est, quàm fuerint iu-

dicio eruditorum approbata. Itaque maiorem laudem atque ampliam
rem cōmendationem meruit, quàm grande illud, atque operosum poë
ma Marsi, quod Amazonidis nomine inscripsit, ut Fabius, & Valerius
Martialis testatur:

Sæpius in libro memoratur Persius uno,

Quàm leuis in tota Marsus Amazonide.

Secutus est in scribendis satyris poëtam Lucilium, qui acerrimus fuit
in notandis atque insectandis Romanorum vitijs. Relatum est ab Eu-
sebio, eum perijsse, cum nondum trigesimum vitæ annum compleuis-
set: quo tempore Nero imperator, omnium scelerum cumulatissimus,
cum cantoribus ac scenicis hominibus in theatro decantavit.

DE SATYRA.

Satyræ carmen est apud Romanos maledicum, & ad
carpenda hominū vitia, archææ comœdiæ caractere
compositū. Archæa, comœdia uetus dicitur, ἀρχαία
enim ὁρατὴ, priscus & antiquus interpretatur latine,
de qua Horatius primi sermonum libri satyra quarta:

Eupolis atque Cratinus Aristophanesque poëtæ

Atque alij, quorum comœdia prisca uirorum est,

Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur,

Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui

Famosus, multa cum libertate notabant.

Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus

Mutatis tantum pedibus, numerisque, facetus.

Satyræ dicta est à Satyris deis, quos non solum proteruos, sed risores

etiam, & dicaces fuisse Flaccus ostendit in arte poëtica. Horum igi-

tur nasutas irrisiones, dicacitatem, mordacitatemque satyrici poëtæ

imitantur. Vnde illud, Sed sum petulanti splene cachinno, & id genus

alia non pauca.

DE SATYROGRAPHIS.

Atyrae latinae scriptores quatuor celebrantur, Lucilius, Horatius, Persius, & Iuuenalis, tametsi quidam Tur- num nescio quem (nisi quod eius Martialis meminit) eorum numero accenseant. C. Lucilius satyrarum li- bros supra triginta composuit, uti Varro & alij gram- matici ostendunt. Eruditio est in eo mira, libertasque & acerbitas, & abunde salis, sed hominum incuriam nullus hodie Lucilij librorum su- perest, uersus autem aliquot passim apud quosdam scriptores repe- riuntur. Quintus Horatius Flaccus, quatuor satyrarum libros scripsit, quorum duo inscribuntur Epistolarum, quasi ad absentes, reliqui uero duo, Sermonum, tanquam ad praesentes. Quintilianus praecipuum in satyra dicit hunc ipsum ac purum in primis & tersum. Quin hoc il- li proprium & peculiare fuit, ut ridenti similis, & quasi dissimulans, improbitatem ac uitia hominum accusaret, quod ea magis urgeant atque afficiant, quae sensim irrepunt, quam quae aperta fronte inua- dunt. A. Persius Flaccus multum & uerae gloriae quamuis uno libro meruit, & a diuo Hieronymo satyricus disertissimus nuncupatur: nec immerito, nam & sanctitate scribendi, & sententiarum grauitate, & uerborum pondere, & satyrica urbanitate nulli postponendus esse uidetur. Insectatur uitia, fontes carpit, praecipis legentium animos sanctissimis format & imbuit, quem nunc eo impensius placitum pu- dicis auribus confido, quod foediora quaedam castos adolescentes du- bio procul offensura, sunt prouidenter resecta, ita ut iam nullus an- guis in herba, nullus coluber sub frondibus delitescat. Decius Iunius Iu- uenalis quinque satyrarum libros fecit, eruditionis multijugae refer- tissimos, qui ut est morum censor optimus, & uitiorum acerrimus in- sectator, ita & inter satyricos lectu foret dignissimus, nisi complu- ries nefandissima quaedam sui seculi flagitia nimis aperte (ne dicam impudenter) taxando explicaret.

F I N I S.

S I I I